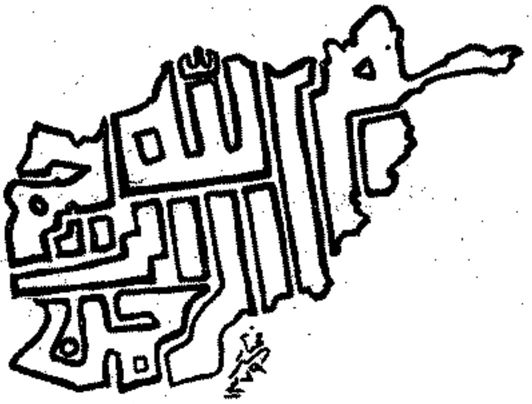

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهدا

هغه پښتون زلمي ته چې
د افغان ولس د نجات لاره لټوي

* * *

زړه پرې روښانه کړه بلکا واخله
توري تيارې لره رڼا واخله

خادم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خادم کورنۍ **(Khadem Dynasty)** وياړي چې د مرحوم مولیناخادم د قلمي ناچاپو آثارو نه يو بل (بلکا) چاپوي.

بلکا د خادم صاحب د دوويشتو ناچاپو قلمي آثارو نه يو اثر دی. د خادم صاحب د دوويشتو ناچاپه قلمي کتابونو نه په بلکا برسيره دولس روغ پاتې دي، نور يې په افغانستان باندې د روسانو په يرغل کې د افغانستان د ډېرو ملي شتمنيو غوندې خاورې شوي دي. که د سام خادم (مولينا خادم کشر زوی) چې کورنی نوم يې بشير خادم دی پوره څارنه نه وای، نو نن به دغه پاتې کتابونه هم لاس ته نه وای راغلي. په دې اړه د بشير خادم سرگذشت يو بل داستان دی ،چې هغه د پښتو ادب سره د يو ايمانداره او د يو اهل او صالح اولاد مينه ښيي.

Khadem Dynasty

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليك

ګڼه	عنوان	مخ
۱	د ارواښاد استاد خادم "بلکا"	ا- و
۲	کار او لار	الف- ج
۳	د استاد خادم شاعري او...	۱-۹
۴	بلکا	۱۰-۱۹
۵	افغاني ترانه	۲۰
۶	د کابل سيند	۲۲
۷	زلميان	۲۴
۸	د خوبنۍ دنيا	۲۶
۹	انګريزه توبه	۳۰
۱۰	د خلکو خدمتګار	۳۲
۱۱	د کابل واوره	۳۳
۱۲	وطنه ګران وطنه	۳۵
۱۳	سينما ده سينما	۳۷
۱۴	پس له مرګه	۳۹
۱۵	وطن ته	۳۹
۱۶	هسکوالی	۳۹
۱۷	صنعت او تجارت	۳۹
۱۸	تجدد	۳۹
۱۹	غتوالی	۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰-	نوي ترقي	۴۰
۲۱-	د ژوند اوبه	۴۰
۲۲-	هوښيار او حکيم	۴۰
۲۳-	زمونږ زلمي	۴۰
۲۴-	بدبخت قوم	۴۱
۲۵-	کار او ژوند	۴۱
۲۶-	ځوان او قوم	۴۱
۲۷-	قام او اخلاق	۴۱
۲۸-	پوډي رنگ	۴۲
۲۹-	د قوم سره مينه	۴۲
۳۰-	خپل آس	۴۲
۳۱-	لټون	۴۳
۳۲-	حجره	۴۳
۳۳-	ماشيني سړی	۴۴
۳۴-	محمود او اياز	۴۴
۳۵-	غزل	۴۵
۳۶-	غزل	۴۶
۳۷-	غزل	۴۷
۳۸-	غزل	۴۸
۳۹-	غزل	۴۹
۴۰-	غزل	۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱-	فرعون ته خطاب	۵۱
۴۲-	د ننګرهار پوهنتون	۵۱
۴۳-	انګریزاو پښتون	۵۲
۴۴-	دعا	۵۳
۴۵-	دې څوك وي	۵۴
۴۶-	د ژوند طلسم	۵۵
۴۷-	هوسیږم	۵۷
۴۸-	پښتون دې ولې کړم	۵۸
۴۹-	درواغجن	۵۹
۵۰-	د مینې لیونی	۵۹
۵۱-	سیاست	۵۹
۵۲	تیت شو پښتون	۵۹
۵۳	د پښتنو مشر	۶۰
۵۴	د قام د خدمت شرط	۶۰
۵۵	د میړنو وطن	۶۱
۵۶	خان عبدالغفارخان	۶۲
۵۷	څه ولیکم	۶۳
۵۸	لویه آرزو	۶۴
۵۹	د محمدګل خان مومند په یاد	۶۵
۶۰	آینده پښتنو ته پیغام	۶۶
۶۱	ځواناتو ته بلنه	۷۴
۶۲	ملي ارشاد	۷۸
۶۳	د استعمار زمزمه	۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۴	واړه افغانان یو	۸۴
۶۵	سپین سترګی	۸۷
۶۶	انسان او کائینات	۸۹
۶۷	غزل	۹۲
۶۸	ځورولې مې شي	۹۲
۷۹	د کابل ښار	۹۳
۷۰	د نوي فکر ماشومان	۹۶
۷۱	تعصب او ایمان	۹۹
۷۲	د شاعر زړه	۱۰۰
۷۳	غوره لار	۱۰۲
۷۴	ګوډ خر	۱۰۴
۷۵	نشته دی دلبر	۱۰۷
۷۶	لوړ غرونه او لوړ فکرونه	۱۰۸
۷۷	غزل	۱۱۰
۷۸	د شاعر ویره	۱۱۱
۸۹	یو نظر کړه په ما	۱۱۴
۸۰	شا عر او قوم	۱۱۵
۸۱	څه شوه یارانه	۱۱۸
۸۲	سم به نه شي	۱۱۹
۸۳	لاړې قافلې	۱۲۰
۸۴	ځوانان راټولوم	۱۲۱
۸۵	د پامیر د لوړې څوکې نه	۱۲۲
۸۶	د قوم تباهي	۱۲۳
۸۷	د لیډر پېژندنه	۱۲۳
۸۸	اجمل ته	۱۲۴
۸۹	د غیرت چغه	۱۲۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۰	چې ته راشې	۱۲۵
۹۱	سياست څه دی؟	۱۲۶
۹۲	زه او ورور مې	۱۲۸
۹۳	مرکيه	۱۲۸
۹۴	شاعر او دولتمن	۱۲۹
۹۵	غزل	۱۳۰
۹۶	ملي انقلاب	۱۳۱
۹۷	د انقلاب خبرې	۱۳۲
۹۸	درچمن	۱۳۳
۹۹	د افغان بدلون	۱۳۴
۱۰۰	خادم او حمزه	۱۳۴
۱۰۱	لا يې هم ته منې	۱۳۵
۱۰۲	د عمر شپې	۱۳۶
۱۰۳	خوار افغان	۱۳۶
۱۰۴	اولاد ته	۱۳۷
۱۰۵	د پښتون اصل او نسب	۱۳۷
۱۰۶	محشر	۱۳۸
۱۰۷	نوی جهان	۱۳۹
۱۰۸	دنيا واړه ټکي ده	۱۵۲
۱۰۹	خادم وايي	۱۵۴
۱۱۰	کابل او پښتو	۱۵۵
۱۱۱	د سيد حسن خان د قبر ډبره	۱۵۷
۱۱۲	ای ددې جهان خاونده !	۱۵۹
۱۱۳	ټولنيز افغان	۱۷۴
۱۱۴	سعادت	۱۷۵
۱۱۵	حاضر عصر	۱۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۶	افغاني سیاسیات	۱۷۵
۱۱۷	حبیبي او پښتو	۱۷۵
۱۱۸	بختاني او پښتو	۱۷۵
۱۱۹	د بېنوا پښتو	۱۷۶
۱۲۰	د الفت شاعري	۱۷۶
۱۲۱	سلیمان لایق	۱۷۶
۱۲۲	خادم څه دی	۱۷۶
۱۲۳	حبیبي او د پښتنو تاریخ	۱۷۷
۱۲۴	جهان وایي	۱۷۷
۱۲۵	پښتانه او د پښتو مخالفت	۱۷۷
۱۲۶	د پښتو نتیجه	۱۷۸
۱۲۷	زور د استعمار	۱۷۸
۱۲۸	شاه محمود د زهرا زوی	۱۷۹
۱۲۹	زما زړه	۱۷۹
۱۳۰	د خلکو مینه	۱۷۹
۱۳۱	د تکلیفونو دنیا	۱۸۰
۱۳۲	د پښتو مینان	۱۸۰
۱۳۳	سیاست او پښتو	۱۸۰
۱۳۴	تور دېو	۱۸۱
۱۳۵	د حافظ نصرالله پښتو	۱۸۱
۱۳۶	سیلاب او پښتو	۱۸۲
۱۳۷	رسا او همیش	۱۸۲
۱۳۸	پخواني جاه و حشم	۱۸۳
۱۳۹	روښان به شم	۱۸۴
۱۴۰	مذهب او قوم	۱۸۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۱	شرع او لار	۱۸۵
۱۴۲	نیم سوسیالیست	۱۸۵
۱۴۳	استعمار او پښتون	۱۸۶
۱۴۴	د پښتون تاریخ	۱۸۶
۱۴۵	ته یې وینې که نه	۱۸۷
۱۴۶	پښتو دلته او هلته	۱۸۹
۱۴۷	د ځان عیبونه	۱۹۰
۱۴۸	د جمهوریت تاسیس	۱۹۱
۱۴۹	د ولي محمد خان مخلص په یاد	۱۹۲
۱۵۰	امیر حمزه شینواری	۱۹۳
۱۵۱	محمد عمر سیماب	۱۹۳
۱۵۲	مراد شینواری	۱۹۳
۱۵۳	غزل	۱۹۴
۱۵۴	غزل	۱۹۴
۱۵۵	مات قلم	۱۹۵
۱۵۶	د پیسو غلام	۱۹۷
۱۵۷	هاتفي اواز	۱۹۹
۱۵۸	افغاني جمهوریت	۲۰۱
۱۵۹	افغاني وطن	۲۰۵
۱۶۰	یو قلم خو رااله پریږده	۲۰۷
۱۶۱	پښتیانا ادې	۲۰۹
۱۶۲	ستا پمه	۲۱۱
۱۶۳	کاشکې توتکې او یا بلبله وای	۲۱۲
۱۶۴	د پښتنو تاریخ	۲۱۹
۱۶۵	نوی استعمار	۲۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارواښاد استاذ خادم ,,بلکا''

زمانــه د اســتاد خــادم ځوی ګران بشـیر جـان خـادم هیلــه څرګنده کړه چې د علامـه خادم صاحب په ,,بلکا'' نومې شعري ټولګه څه ولیکم. استاد چې د پښتو ادب په ځلانده اسمان کې د یوه ځلانده ستوري په شان چې وړانګې او پلوشې یې یوازې په خپل هېواد کې منحصرې نه دي پاتې شوې،بلکې په ګاونـډیو هېوادونو سر بېره په اروپایي هېوادو کې یې هم علمي او ادبي غونډې روښانــه کړي پـه پښتـو ادب کـې ځانتـه مقـام لـري. دده شعر او نثر دواړه زیات اوچت ځکه دي چې دده لـه ځغنده فکر او دماغ څخه سرچینه اخلي چې له لوی خدایه (ج) پرته یې دې ځـپـا سجدې نـه دي کــړي، دی د ملحوظـاتو پـه دایـره کـې دومـره محصور شوی نه دی چې د پښتو او پښتنولۍ په بـاره کـې د چا د بې حیایـۍ پـه مقـابل کـې غلـی پاتې شي او بیا یې د کومې دالۍ په انتظار کې په خبره سترګې پټې کړي.

علامـه خـادم حتـی د دربـاري نـازولو د بېې ځایـه شوخیو پـه وړاندې خپله زړورتیا په مېړانه ښودلې او بې الدیـان یې تادیب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي دي دده خبرې دده ليکنې، دده شعر او نثر دومره جذابيت درلود چې زړونه ورماتيدل او ځای يې ورکاوه.

"کاروان اوځاروان" د اروابناد استاد دکلاسيکو اشعارو هغه دوه ټولګې دي چې دده په ژوند چاپ شوي او دا ده "بلکا" دده د همدغه راز اشعارو دريمه مجموعه ده چې دده د نيکو فرزندانو له خوا چې د "صدقه جاريه " حکم لري چاپيږي. "بلکا" د سريزې په پيل کې په خپله استاد خادم ليکي:

"چې د نړۍ رڼا په څه ده
ښکلا هم له همده ده
او بلکا هم په ده ده"

خادم صاحب لکه څومره چې په شاعرۍ کې د استادۍ هسک مقام ته رسيدلی دی، دغه راز په نثر کې هم دده مقام ډېر هسک دی. دی که تکړه شاعر او ليکوال دی،نو ورسره جوخت تکړه ژورناليست او نامه نګار هم دی، دی چې کوم وخت د هېواد ورځپاڼې مسوول چلوونکی و نو دده سرمقالې، مقالې او سياسي تبصري به نورو ورځپاڼو يعني "انيس" او "اصلاح" د اقتراح په توګه تعقيبولې اودده په "نقش قدم" به يې ګام پورته کاوه. "د وقت سر کار" دده ليکنوته د شك او ترديد په نظر کتل نو ځکه دده د ځوراوکړ او سبب کيدل او ور مقام يې نه ورکاوه حتی چې د پښتو ټولنې درياست مقام ته د رسيدلوپه لار کې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم خندونه ورته پیداکول،ځکه چې دی له دغو اوصافو سره سر سیاسي شخصیت هم ؤ داسې سیاسي شخصیت چې په خپله لاره په ټینګ عزم روانؤ او یو قدم ترې په شاکیدل یې "بې ایماني" ګڼله

خادم صاحب سره له دې چې یوفلسفي شاعر و،انتقادي شاعر هم و او په خپل انتقاد کې یې نه د ملاحظاتو خیال ساتلی او نه یې قلم ټکنی شوی دی،نو ځکه یو شمېر تطمیع شویوزلمیانو ته داسې ګوته نیسي:

تول شوي په ټبانک وو د حلوا په تمه بساندې
ګوله چې په لاس ورغله خپاره غونډې ښکاریږي

دا چې "تمدن اول له بلخه شروع شوی" خادم صاحب دغه ټکي ته په "افغاني ترانه" نومي شعر کې داسې اشاره کوي

دنیاشوه منوره زمـا لــه کوهستانه
نړې شوه بهر وره لـه دې باغ وبوستانه

اوچت له ټولې ځمکې په بام ددې جهان یم
افغان یمه افغان یم - افغان یمه افغان یم

اروابناد استاد خادم " د قام سره مینه" تر سرلیک لاندې شعر کې وایي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې تاثیره چې ترې څوك خلاصیدی نه شي
یوه ژبه، بل مکتب، بل سینما ده
که پردي وي په پردي رنګ کې راغلي
دا څیزونه د یو قوم په سر بلا ده

خپل لباس او خپل اساس درته په کار دی
که دې مینه له خپل قام سره رښتیا ده

تاسې وګورئ چې د "ماشیني سړي" تر سر لیك لاندې شعر کې څه ښه وایي:

له حجرې جوماته لرې، له دېرې نه خبر نه دی
ښه زلمی دی خوافسوس دی چې زمونږ له ټبر نه دی

مغربي فیشن کې طاق دی عجیبه شانې ګرځېږي
د خبرو سره خوځي ته به وایي چې ګډېږي

ـ دی زمونږ د اکا زوی دی خو پردیو سره لوی شو
چې د چا سره لوی شوی د هغو په خوی او بوی شو

چې د قام وطن خبرې ورته وکړې خفه کیږي
خلك دده او دی د خلکو په خبرونه پوهیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشیني‌غونډې سرې دي د دفتر د چلیدو دي
نور امید ترینه ونه کړې چې د غرونو د ختو دي

او په بل ځای کې وایي:

تیښتې شو پښتون او لا تیتیږي به نور
ښکته ولېډلی دی او لویږي به نور
نه مشر پیژني نه ځي ورپسې
چې داسې وي نو داسې کیږي به نور

د پښتنو د مشر په باره کې وایي:

خلک مشري کوي عزت غواړي
زمونږ چې مشرشي دولت غواړي
ای چې سودا ده د مشرۍ درسره
قام دې له تاځني خدمت غواړي

دی په شعر کې د استادۍ مقام لري او زه یې د شاګردۍ ویاړ لرم او خپله لیکنه ځوانانو ته د استاد خادم په دغې بلنې پای ته رسوم

یا خاروان د قافلې شه
یا روان شه په کاروان کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخـــر تـــه هـــم يـــو انســـان يـــې
كـــار پـــه مثـــل د انســـان كـــړه

پـــه دې لـــوی جـــهان كـــې اوســـې
لـــږ څه غـــم د خپـــل جـــهان كـــړه

پـــه شـــخصي ســـودا كـــې ګيـــره
تـــنګ پـــه لاره د كـــاروان كـــړه

هميـــــش لافـــې د ځوانـــــی كـــړې
لـــږ خـــو كـــار هـــم لكـــه ځوان كـــړه

يـــا د بـــل پســـــې روان شـــــه
يـــا نـــور ځان پســـې روان كـــړه

ښه پوهيږمه هو ښيار يې   سرېتوب غواړې جهان كې
يا ځاروان د قافلې شه   ياروان شه په كاروان كې

قتيل خوږياني
د ساپي پښتو څيړنو او پراختيا مركز
ګل حاجي پلازه – پېښور
د ۱۳۸۰ كال د وږي ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار او لار

کـه د کـار پـه خونـد خبرشـي
و بـه نـه گـرځي بې کـار څـوک

سې کـاري لويـه بـلا ده ... پـرې دې نـه شـي ګرفـتار څـوک
م صحت دی هـم دولـت دی ... کـه روان شـي پـه دې لار څـوک
سلم هـم لـه عمـل زده شـي ... کـه پـرې وکـا اعتـبار څـوک
کـار توليـد او فـايده ده ... چې څه زيات کاندې په زيار څوک
ښه سـرې اوښـه مېـړه شـي ... چې اخته وي پـه روزګـار څـوک
لـه بې کـاره خـدای بې زاره ... شيطان نه پرېږدي اوزګار څـوک
څـوک چې مشـق او عمـل نـه کـا ... شي بـه څنګه او ستاکار څـوک
فـائده مـن ښه شـهرت مومـي ... کـه خواهـان وي د اتـبار څـوک
کـار د کـور ځـنې جوړېـږي ... کـه خبر وي او هوښيـار څـوک
هوښيـار هغـه ده چې کـار کـا ... هوښيار نـه ګڼـي بې کـار څـوک
هېڅ لـه غمـه بـه خلاص نـه شي ... کـه لـه کـاره کـوي ډار څـوک
علم څـه؟ د کـار ښودل دي ... چې دی روږدی کـا پـه کـار څـوک
ـه بـس نشـي مسـلې کـا ... و بـه نـه سـاتي وقـار څـوک
دې بيـل کـاندي لـه علمه ... کـه راغـواړي اسـتعمار څـوک
ـه کـاري سـرې واکـدار کـا ... چې د ملک غـواړي اختيار څوک
کـار فـرما کـه کـاري نـه وي ... تـرې نـه څـه کـا انـتظار څـوک
چې سـتومانه سـترې نـه شي ... رزق څه لـه خـوري مـردار څـوک
کـار او زيـار ډېـر ښـه شـاهد دي ... بـل شـاهد نـه شـته د کـار څـوک
د تـوت پـاڼـه دا نـامـه ده ... چې يې اخلي بې لـه زيار څوک
مکـتب نـه دی ګمـراهي ده ... چې روزي پـه کې کـار دار څـوک
چې يې لاس تنـاکې نـه وي ... خواهش څـنګه کـا د کـار څـوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب

کار معیار د جامعې دی — نور دې نه کوي گفتار څوک
"څه کولای شي؟" سوال دا دی — ښودای نه شي بل معیار څوک
په کوم کار چې عاشق نه وي — تري به نه وي بل ناکار څوک
نامداران واړه کاري وي — بې کار کله وي نامدار څوک
د نړۍ تعمیر په کار دی — بل یو نشته دی معمار څو
که په کار اتکا وشي — و به نه کاندي بد کار څو
ښه کار گردې کار فرما وي — نه دې کاندي انحصار څوک!
چې بېکاره ته کار ورکا — تري به نه نوي گنهگار څوک
کار د دې عصر مذهب دی — بې کار نه گڼي دیندار څوک

* * *

اول کار د دهقاني دی — دویم دا چې وي مالدار څوک
دریم دا دی چې یې جوړ کا — صنعتونه د بازار څوک
څلورم یې تجارت دی — خو چې نه کا احتکار څوک
چې تاجر پوستین چپه کا — تري نه نشته بل خونخوار څوک
لا چې واک هم ورسره وي — مه شه دغسې واکدار څوک
د مزدور گټه چې بل خوري — نو به څه وکاړي زیار څو
د ملت دي ډېر کارونه — که پیدا شي ملتیار څو
ټول کارونه هله سم شي — چې پیدا شي وړ د کار څو
تعلیم مځکې دی تر ټولو — کوي نه شي تري انکار څوک
طرفدار د ړوند تقلید ته — دلته نه شته طرفدار څوک
بې له لارې تګ مشکل دی — خو چې وپېژني لار څوک
ډېر ممنون به له خادم شي — که پیدا کا "نوې لار" څوک
مشوره چې شي انجره — ایستی نه شي تري نه تار څوک
دا افغان دا یې وطن دی — مجال څه چې کوي ډار څوک
هر څه شته په دې وطن کې — که خبر وي په اسرار څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسه دوست وطن فروش دی — چې دولت غواړي بې زیار څوک
چې په "توي لار" روان شي — خادم بویه هم هوښیار څوک
د پیسو حرص یو غم دی — خدای پرې مه کړه گرفتار څوک
عشق د مال مینه د قام خوري — کم پیدا شي ایماندار څوک
"ټکنیپال افغان" چې نوي — څه بې وویاړي په چار څوک
ځبان ځان بباجهان غواړي — راته نه دې شي په قار څوک
جامعه دې وي بډایه — فرد، دې نه کا استثمار څوک
هېڅ یو کارېږي نه ښه کېږي — ښه چې نه لري سر کار څوک
دولت جوړ شي له ملته — تربنه کړي نه شي انکار څوک
خو ملت د کلچرزوی دی — بل یې نشته چرې پلار څوک
که شي پرې د تاریخ مزي — خپل به څه وینې اثار څوک
هر ملت لکه کاروان دی — دی په کار ورته سالار څوک

د خادم ځېلیه قومه
مه شه داسې خوار او زار څوک

که دا شعر شاهکار نه وي — بل دې وښيي شهکار څوک
کله خوار هغه شاعر وي — چې لري داسې اشعار څوک

یادګېرنه: د انظم د "ای ددې جهان خاونده!" له نظم څخه وروسته لیکل شوی دی

خادم
کابل — خادم مېنه
سرطان ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالهادي هدايت
د ولسي جرګې پخواني وکيل

د استاذ خادم شاعري
او دده نوی چاپ شوی کتاب "څاروان"

ما د استاد خادم ټول تاليفات کتلي دي. ټول د پښتنې نړۍ دپاره د آبحيات په شان دي، خو "څاروان" چې شعر دی، دلته د لفظ او معنی دوه دوله خوږوالی يو ځای شوی دی او قند مکرر ترې جوړ شوی دی.

زه د ښختانی صاحب ددې جملې سره پوره موافقه لرم ،چې "خادم صاحب په خوشې خبرو خوشې نه دي ليکلي، بلکې د قوم دويښولو، پوهولو، او لوړوالي دپاره يې سندرې ويلې دي)).

د خادم صاحب فضل په دې کې دی ،چې د معاصرې دورې په علمي ډله کې دمخه د پښتو د خدمت دپاره ميدان ته راګډ شوی دی او تر اخره په کې لګيا دی او د اجتماع د پرمختګ سره سم پښتو ادب پر مخ بيايي.

خادم صاحب پښتو ملي ژبه د تعليم او ښوونې له دورې څخه د ادب او د ادب له دورې څخه د علم او د علم له دورې څخه د فلسفې، تحقيقاتو او سياست دورې ته راورسوله. په هر حالت او هر وخت کې دده په قلم يې نوې ارتقا يې ښه غوره کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امان الله خان د زماني نه پس د پښتو د خدمت دروازه اعليحضرت شهيد محمد نادرشاه افغان د محمد ګل خان مومند په لاس ښېرته کړه. محمد ګل خان په پښتو مين وُ. دده پر خوا پوري ډېر ځوانان او زاړه راغونډ شول؛ خو ځلوبښت کاله په يوه لاره نېغ او سم تګ يو ازې د ښاغلي استاذ قيام الدين خادم په برخه ليکلي وُ اوبس.

په دې لاره کې داسې نه چې مشکلات نه وو. لوی لوی غرونه او ګړنګونه پکښې وو؛ خو په ټولو تېرشو. ډېر شاګردان يې وروزل. د ډېرو مخالفتونو سره مخامخ شو. زجرونه او ناخوالي يې وزغملې؛ خو اخرېې خپله دا خبره تر سره کړه چې:

"تولې سوېې د چا نـه دي روزي شـوي + ځان به خاورې کړمه داکور به اباد کړم.

استاذ اوس د ډېرو تاليفاتو، تصنيفاتو چې په نظم او نثر مشتمل دي، خاوند دی. ډېر جرايد يې چلولي، ډلې يې جوړې کړي او بنيادونه يې ايښی دي؛ خو په ټولو کې يو ټکی مشترک دی: "خپل وطن او خپل ولس". بينواصاحب په "اوسني ليکوال"کې ويلی دي: "ښاغلی قيام الدين خادم په اوسنيو ليکوالو او شاعرانو کې د قدامت او مشرتوب حق لري". ربښتيا داده چې په ډېرو د استاذۍ حق لري.

ښاغلی قابل صادقوف ليکلي دي: "د ښاغلي استاذ خادم شاعري او تاليفات په شوروي اتحادکې ورځ په ورځ شهرت پېداکوي او په ټولو ژبو ورباندې تبصرې کېږي". په مسکو کې ويل کېږي چې "خادم" په افغانستان کې هغه لار نيولې ده چې " پوشکين" په لويه روسيه کې ورباندې روان وُ. د خادم صاحب اشعارو په افغاني دنيا کې هم لوی شهرت پيداکړی دی. دا ځای ددې نه دی چې دده په ټولو اثارو او کردار مبسوط بحث وکړو؛ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دومره به ووايو چې " خادم صاحب په ډېر مشکل او نامساعد وخت کې د افغان ملت په ټولو مقوماتو داسې ټينګې منګولې لګولې دي چې په څلوېښت کاله کې يې هېڅ مانع مخه ونه شوه نيولای. دده کار ته بايد لوی کار او ده ته بايد د لوی عزم خاوند ووايو."

استاذ خادم د خپل شعر او ادب هدف د " څاروان" په مقدمه کې داسې اشاره کړېده وايي «د پښتو شاعري له زرګونو کالو څخه په روان ډول سره په قومي او اجتماعي بڼه راغلې ده".بياوايي: " پښتون شاعر نه شي کولای چې خپل آس بې له ملي لارې په بله لاره وځغلوي.دې وايي: "ما شعر د باطني شعور او تجسس له مخې ويلی دی او چې په بله ژبه مې څه ويلی شول نو د شعر شېبلی مې نه ده غږولې"

يعني شعر يې د ډېرو نازکو اداګانو ژبه ګرځولې او نور مفاهيم يې په نثر ادا کړي دي. دستي وريسې وايي: " لکه څنګه چې شعر ته په لوي ضرورت قائل يم، له شعري ضرورته چوړ منکريم،نو ځکه هيله لرم چې د پښتو دادب حقيقي نقادان به په دې مجموعه کې د ژبې سم استعمال د سلاست، فصاحت او بلاغت په قالب کې ومومي".

ښاغلی ډاکټر د وريانکوف دده د شعر په باب ويلي دي:" خادم صاحب په خپل سبك او اسلوب کې د پښتو د لرغونو عنعنوي شفاهي ادبياتو او ولسي فولکلور له منابعونه ډېره زياته استفاده کړېده او معاصر مسائل يې په ډېر قدرت د، ولس په ژبه بيان کړي دي. د خادم صاحب شعر د پښتو ادب د لرغونو عنعنو د پيروۍ يوه عصري نمونه ده. چې ددې عصر يو ځانله ممتاز سبك يې ګڼلی شو".

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پورته مطلب بناغلي بختاني هم نقل کړی او زياته کړې يې ده:"شک نشته چې خادم صاحب د پراخې مطالعې خاوند دی،ځکه يې د شعر معنوي خوايډايه ده. "

خو څه چې ما په "ځاروان" کې موندلي او د خادم صاحب د کلاسيك اشعارو دريېمه مجموعه چې "بلکا" نومېږي او لا نشر شوې نه ده، د دغې مجموعې له کتلو چې څه لاس ته راغلي دي، دلته يې ليکم:

۱- د خادم صاحب شعر يو اجتماعي او ولسي شعردی. دلته د شعري نزاکتونو د مهارتونو سره يو بل شی چې دی د نورو معاصرو شاعرانو نه ممتاز وي هغه دادی چې دده د شعر آفاقيت ډېر پراخه دی. دده په شعر کې دده ماحول، دده معاصرين، دافغاني دنيا نهضتونه او ددنيا معاصر سياسيات ښه ترا او چې څومره په کښې تعمق کېږي نور نکات ترې را وځي.

۲- خادم صاحب شعر د ژوند او حيات دپاره ويلی دی، که څوك پکښې ځير شي لکه د شرق او غرب ددغسې شاعرانو په شان به دده په شعر کې د ژوند ددرياب ډېرې مرغلرې پيداکړي .

۳- د خادم شخصيت، دوستان او مخالفين يې، دده د عصر روحيه د افغان او افغانستان غوښتنې او د افغان حقيقي پېژندنه دده په شعرکې منعکسه شوېده.

۴- د ده د شعر له لوستلو څخه څرګندېږي چې د عصر په پېژندلو کې د خادم صاحب مطالعه څومره ژوره او نظريې څومره صائب دی.

۵ - خادم صاحب د"بلکا"په مقدمه کې ليکلي دي: د پښتوپه شاعرۍ کې دغه موجوده کلاسيك فورم چې ښه په عروج کې دی، د ښکارندوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرزاخان انصاري، خوشحال خان او رحمان بابا نه راپاتې دي،مګر دغه کلاسيك فورم علاوه پردې چې په پښتو کې مستعاراو مهاجر دی، او د اسلامي عصر له ابتدا څخه د ايران او عربو له خوا راګډ شوی دی، دپښتانه ولس د ټولوافکارو، عقايدو، احساساتو ترجمان نشي کېدای،ځکه چې ډېر تنګ، ګنډلی او محدود دی.

تر دغو أقسامو څخه پرته يو بل قسم شعر هم شته چې ډېر لرغونی شکل لري. په دې شکل او فورم باندې د قديم باختر ادبيات لکه ويدونه ، ژند،او ستا، هخامنشي اثار، ساساني کتيبې، د لويکانو د عصر ځيني اثار چې کشف شوي دي. دا شکل د حضرت با يزيد روښان د خيرالبيان پورې راسېدلی دی. اوس زمونږ زړه ته دا راځي چې پښتو بېرته خپل اصل ته وروګرځوو او په مقفي نثريا سپين شعريې وليکو. د دې کار تمهيد ډېر پخوا ايښودل شوی دی. او "د مرغلرو امېل" څخه د پښتو د شعر په کلاسيك فورم کښې د توسيع پېدا کولو لاره نيول شوېده. په "ځاروان" کښې دغه رنګ نور هم ټينګ شو. په "بلکا" کې دې کار بله ښه غوره کړه. چې هغه بايد د پښتو د شعر دپاره د کلاسيك قيودو څخه د خلاصون دوره وبولو".

تر "بلکا" وروسته خادم صاحب په دغه نوی قسم شعر چې ډېر قديم دی، لاس پورې کړی دی. نمونې يې د خادم صاحب پخپله جريده افغان ولس کې مونډل کېږي او په يوه نوې مجموعه کې د (نوې پوهنتانه) په نامه راغونډېږي.

وګورئ دا لاندې يو څو نمونې چې هر ه يوه يې د يوه اوږد نظم يوه ټوټه ده:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

دا ځکه چې پښتون یم

چوکۍ، مېزدې د بل وي ماله توره ده او سپاره — داځکه چې پښتون یم
توتې توتې مې تن دی — تیار راته کفن دی
هېڅوك پر ما نه ژاړي — پردې رانه وطن دی
زګېروي هم نه اوباسم — نه خبر یم له اسراره
دا ځکه چې پښتون یم
تعلیم ته که رضا یم — پارسي اردو به وایم
له ځانه پټې سترګې — د بل چپا ښه به ستا یم
بد ظن په خپله ژبه — له قومي ژونده بېزاره
داځکه چې پښتون یم
که شمه افلاطون — د عقل په مضمون
لایق کېدلی نشم — لا بل دی شواخون
مردود مې هر دلیل وي — لا څه مخکښې له اظهاره
داځکه چې پښتون یم
په زړه مې دي داغونه — زښتیا وایم حالونه
خادم کله ویریږم — له خپل هسې مضمونه
راخلاص دې وي پښتون — له یو سفزي تر کندهاره
دا ځکه چې پښتون یم

((د مرغلرواميل))

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

د شاعر زړه

ډك لـــه ارمــانونودی　　　نــه پــوهیږم څه غواړي
راز د اسمـانــونــودی　　　نه پــوهیږم څه غــواړي

* * *

سودیې په پیسو نـشي　　　کاریــې پــه ټنګو نشي
تیر له دې غمــونو دی　　　نه پوهــیږم څه غــواړي

* * *

وایي چې دوزخ زمونږ　　　ولــې دې جـنـت نـشي
تل په دې چــرتونو دی　　　نه پــوهــیږم څه غـواړي

* * *

دا جهان خو نه غواړي　　　بل له دیــنه بنه غواړي
زړه دی د شاعــر دغــه　　　وګوري چــه څه غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٣)

ای ددې جهان خاونده

لوی عذاب، و دې نړۍ ته   استعمار دی استعمار دی
چې نړۍ نن په کې سوزي   دغه اور دی دغه نار دی
له تیري دا ستعماره   زورزیاتی دی په جهان کې
استعمار شکیدلی کټ دی   تر میمیرۍ انګلستان کې
یو افت توره بلا ده   په نړۍ نازله شوې
دیوال پای توره خپسه   په انسان راتاوه شوې
چې د بل ګټلي اخلي   یا په زور یا په چالونو
دا وګړي بېغرته   دې شي یاد په لعنتونو
چې خدمت یې مردانه وي   او په نورو حکومت کا
سړی څنګه ځان ته وایي   چې داهسې خیانت کا
بې له زیار او بې له کاره   تمول له نورو غلا ده
څوک چې داسې دولتمن شي   د ولس په ځان بلا ده
حیرانیږم پیسه دار ته   استعمار او استثمارته
د ژوندون نه جوړ عذاب کا   ځان ونوروته قصاب کا
داڅه علم څه شعور دی   تري وګړی په ضروردی
دا جهان د استعمار دی   که ستا هم په کې اختیار دی

ای ددې جهان خاونده

(بلکا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

افغان ولس

مـــــونـــږ افغانان او مسلمانـان يــو پــه خـپلـه سـمه لار روان يو
نــــه تـــمـــــه لـــرو نـــه ډار عـــقيده لـــرو په کار او په زيار
له حرص او بېکارۍ يو بېزار

ترشامولوي تاريخ او ترمخ مولوي جهان دی دا موله نعمتونو ډك کوهستان دی
لــــــرغــــــونـــــی مــو دی ثقافـت او تينـګ مــو دی اقـتـصاد
نـــشـــته داسـې بـنـياد
دا جـــــهـــــان بـــه کـــړو ابــــاد پـــه خـــپل کـوشش او جهاد

(نوي پوهيتانه)

* * *

يادګېرنه: په دغو ټولو نمونو کې ښکارېږي، چې له کلاسيکي قيودو څخه د پښتو د شعر د ازادۍ کوشش شوی دی. دا زيار په اخره کې پوره کامياب کتل کېږي.

هېواد- ۱۹۶۹ کال د نومبر (۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

بـلـکـا

چې د نړۍ رڼا په څه ده
ښکلا له همده ده!
او بلکا هم په ده!

بلکا د کلاسیك اشعارو دریمـه مجموعـه ده. تـر دې دمخـه زمـا د کلاسیکي اشعارو دوه مجموعې "د مرغلرو امېل" او "څاروان" په نامـه خپرې شوې دي او دوه نورې د "نصوص الحکم" او "ساتلي خزانې" په نامـه روانـې دي پوره کېږي.

د پښتو د اشعارو فورم او شکل چې اوس په پښتني نړۍ کـې رواج لري په پښتو کې د اسلامي عصر له ابتدا څخه دایران او عربو له خـوا راګډ شـوی دی.

قصیده، غزل، مثنوي، داستان او هغه څه چې پښتانه ورته رباعي وايي، او همدغسې دوه بیتي ګانې، مخمس، مسـدس، څه او څه د پښتـو د شاعرۍ خپل عنعنوي لرغوني جوړښت نه دی.

د پښتو په شاعرۍ کې دغه موجوده کلاسیك فورم چې ښه په عـروج کـې دی، له ښکارندوي، مرزاخان انصاري خوشال او رحمان بابا راپاتې دی او ریښتیا چې ځینې برخې یې د متانت، خوږلنې او انسجام نه ډکې دي.

مګر دغه کلاسیك فورم علاوه پردې چې په پښتو کې مسـتعار او مهاجر دی د پښتانـه ولـس د ټولوافکـارو، عقـائدو او احساسـاتوترجمان نــه شــي کېدای، ځکه چې ډېرتنګ، ګنډلی او محدود دی.

زما په فکر شعر عموماً او د پښتو شعر خصوصاً د ساز او سرود دپاره پیدا شوی دی، په پښتني نړۍ کې شعر، ساز، او نڅاګډ، ممزوج او یو پربل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري تړلي دي. یعنې شعر ددې دپاره دی چې و غږول شي او د ساز سره وویل شي او بیا شعراو ساز د دې دپاره دی چې ګډا او نڅا ورسره وشي.

پخپله پښتني روحیه د فن او هنر روحیه ده. ددې خبرې د اثبات دپاره د پښتو د خپلو اشعارو عنعنوي شکلونه، دګډا، اتڼ او نڅا قسمونه، ساز او سرود رقمونه او دساز مختلف او متنوع الات چې په همدې هیواد کې پیداشوي دي. او ددغو کتنه او مطالعه بس کېږي.

څومره چې زه پوه شوی یم، د پښتو د شعر تر ټولو لرغونی، اساسي او بنیادي قسم "لنډۍ، ټپه، مسره" ده. دې قسم شعر ته "ټیکۍ" هم وایي، خو په یوه خاصه ملاحظه. مثلاً کوم وخت چې لنډۍ د کوم "سر، نیمکۍ، سروکي" سره یو ځای کېږي او د موزیکال رقص زمینه تیاروي، نو هغه وخت لنډۍ ته "ټیکۍ" وایي.

زمونږ په ولس کې دا. یو متل غوندې دی چې هر څوك یوه خبره ډېره تکرار وي نو ورته وایي "څه د ټیکیو سر دې ترې جوړ کړ" سرونه یا نیمکۍ یو خاص قسم شعر دی. چې بې پایانه ډولونه لري. ټیکۍ د دغو سره پیوند کېږي او سرورسره تکرارېږي.

لنډۍ په ټوله پښتو نخوا کې یو شکل او صورت لري، مګر پخپله لنډۍ د پښتونخوا په هره سیمه کې په بېل بېل اهنګ ویل کېږي چې په دغوکې د تیرا، او پېښور لنډۍ زیات شهرت لري. یعنې لنډۍ یوازې هم یو موزیکال شعر دی . خو نه نیمکۍ او سردونه په کوم خاص شکل پورې حصر نه لري. نیمکۍ دومره ډېر قسمونه لري چې تراوسه یې هیڅ احصایه نه ده کړې. وګورئ دا یوه نیمکۍ ده "شاګلۍ مینې. سور دې پیزوان دی، په کنډو واورې ورویته! شاګلۍ مینې. سور دې پیزوان دی!"

ځینې پښتانه وایي چې ته یوازې سړونیمکۍ نه بلل کېږي، بلکه څه وخت چې په سر کې نیمکۍ، واچول شي نو بیا ورته "نیمکۍ" وایي لکه دا چې "پیغمبرې ګل به ترې جوړ شي. شاګلۍ مینې سور دې پیزوان دی"

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورته مثال د تیرا اله نیمکیو څخه وګورئ: "جانه لوی شي، سالومې ورو، ورو خوځوه، له خوبه یمه، ګل مامیر جانه" تیکي ورته داسي ویل کیږي "ماته د ګلو ګېډۍ راوړه ګله- زه د وربل دپاسه چتر جوړومه- ګل مامیرجانه. جانه لوی شي، سالومې ورو، ورو خوځوه له خوبه یمه، ګل مامیر جانه".

لاندې مثال د ننګرهار له نیمکیو څخه وړاندې کېږي: "دباغ هلکا! ماله یوځل- له باغه راوړه زیړ ګلونه، د باغ!-" تیکي پکښې داسې اچول کیږي" بورا به خدای په ګلوموړکي د باغ! . . . د باغ هلکا، باغوانه ستا نیمګړی نیت مې ژړوینا. د باغ! د باغ هلکا ماله یوځل، له باغه راوړه زیړګلونه. د باغ"!

دا لاندې سروکي هم وګورئ: داهم د باجوړ دی: ((ګودر له مه ځه، زرزري شال دې لمدېږي واګلالۍ ګلالۍ زار، زار یخ شمال لګېږي"

یو بل مثال هم عرض•کول غواړم، دا مثال هم د باجوړ دی:

"اوز ولګېږد نا اوز ولګېږدنا کوز د چینارو په کنډو لیونۍ راغله!. . . ."

دا ځای د ډېر تفصیل او د مثالونو د ښودلونه دی، په لنډ ډول به دومره ووایو چې د نیمکیو اصلي چینه پکتیا او باجوړ دی. اوسنیو سندرغاړو د نیمکیو شان ډېر راتیت کړی دی. سروکي د هر بیت او هرې لنډۍ نه نشي جوړېدای. سره خورا ښکلي، عاشقانه الفاظ دي چې په هغې کې یوه خاصه جمالیاتي وضعه تصویر شوې وي او په هغې کې یو داسې کیف وي چې په ډېر تکرار راځي. وګورئ پورته ذکر شوي مثالونه. داتن ټولې نارې هم باید په نیمکیو کې وګڼو، خو بیا هم ښایي چې یوه ځانته نوعه نیمکۍ وبلل شي. د اتڼ اقسام او نارې په وردګو، سلیمانخېلو، کندهار، پښین، ژوتو بنو، ختیکو کې په ښه شان او په سوات او چترال کې هم پاتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اتڼ قسمونه چې څومره ښکلي او ښائيسته دي، هغومره متنوع هم دي دا دواړه قسمونه يعنې د پکتيا او باجوړ نيمکۍ او دروه د اتڼ ناري د موزيك او نڅا د شعر له اقسامو څخه دي. خو لکه چې وموويل ځينې باريك او نازك فرقونه به هم لري.

د لنډو او نيمکيو پسې د پښتو د موزيك او ګډا د اشعارو له اقسامو څخه "لوبه، بګتۍ، ټاپکه"ده . دا درې واړه نومونه د يوې نوعې شعر دپاره دي. دا شعر ځانته مطلع، مقطع او بندونه لري. کټ مټ لکه غزل. خو د غزل او بګتۍ په منځ کښې د ځمکې او اسمان فرق دی.

په بګتۍ او غزل کې فرق ذوقي دی،خو دومره سړی ويلی شي چې عموماً په بګتۍ کې چستي زياته ده او په غزل کې راګ او ټال زيات حس کېږي، نو ځکه د بګتۍ رقص هم چست دی، دبګتۍ يو مثال:

جلۍ ديار سلام ته ځي سترګې يې سرې دينا + زلفې يې پنجرې دينا

* * *

جلۍ ديار سلام له ځي وريسې مرې عاشقان زار قربان
د ليونۍ دلاسه ډکې هديرې دينا زلفې يې پنجرې دينا
جلۍ ديار سلام له ځي وريسې مرې عاشقان زار قربان
د ليونۍ له لاسه ډکې هديرې دينا زلفې يې پنجرې دينا.

د توکل، ميرا، شنيد کمال او رمضان شعرونه عموماً په غزلونو کې راځي،خو دلته دا نکته يادول ضروري ده،چې دا غزل په پښتونخوا اړه لري. د ايراني او عربي تقليد نه وتلي دي. دا هم بايد هېره نکړو چې لومړي درې کسان په غزلو کې د ځانته او عليحده ليك خاوندان دي او خالص د پښتونخوا مال حسابېږي؟

خو رمضان او دهغه نه منځکښې د لرې پښتونخوا غزليان شعراء لکه نوروز، خرم، سلطان پښتو غزل هندي راګونو ته نژدې کړيدی او کله يې د معاصر هند تقليد هم کړی دی،خو ډېر استاذانه چې يوازې استادان پرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېدای شي. د برې پښتونخوا موزیکالو غزل ویونکو شاعرانو کې بها یې جان، ملنګ جان او سېلاب د ذکر وړ دي. البته دا ځای د شرحې نه دی. امیر حمزه استاذ د غزل په ستایل کې ډېر تغیر و نشو کړای،خو په مضمون کې یې لوی ابتکار وکړ. مدعا دا ده چې په اوسنی پښتو کې داسې غزل هم شته چې خالصه د پښتو مال باید وبلل شي، خو یاد لرل په کاردي چې غزل او بګتۍ د پښتو د شعر بېل بېل انواع دي، چې که څوك یې یو د بل سره مخلوط او یو شی وګڼي،نو د پښتونولۍ په دنیا کې به د هغه په نابلدۍ دلیل وي.

د پښتو د غزل او بګتۍ لړ فرق په دې هم کېدی شي چې تول غزل د نڅا او رقص دپاره نه دی، مګر بګتۍ له رقصه نه بېلېږي. که بېله شي نو لکه د ګل نه چې بوي لرې کړی شي.

یو بل فرق به دا وي چې لنډۍ او نیمکۍ خالصه د ولس او ملت مال دی. په دې قسم موزیکال شعر کې چې خالص د ولس او ملت مال ګڼل کېږي او شاعریې نه دی معلوم د پښتو شعر د مشهورو اقسامو څخه د قصو او رومانونو نارې هم دي. لکه فتح خان او رابیا ګله، موسی خان او ګلمکۍ، آدم او درخانۍ او داسې نورې قصې چې په قصه کې یو یو غږ دساز سره او رول کېږي.

بګتۍ او غزل له دغه پورته درې واړو قسمونو څخه [1] په دې هم بېلېږي چې بګتۍ او غزل لکه څنګه چې خاوند لري په پښتني تول بحراو قافیه هم لري او التزام یې ضروري دی،خو لنډۍ هېڅ قافیه نه لري. نیمکۍ یې کله لري او کله یې نه لري. نارې پخپل پښتني رنګ کې اکثراً قافیه لري،خو په دې وروستیو دواړو کې د خاص بحرالتزام نشته.

---

[1] یعنې د لنډۍ، نیمکۍ او د قصو د نارو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو د پښتو يکټي او غزل د نيمکيو غونډې د حصر او تحديد لاندې نه دي راغلي. هره ورځ پکښې شاعران نوی رنګ او اهنګ پيدا کوي.

ددې شپږو قسمونو (لنډۍ، نيمکۍ، داتې ناري، د قصو ناري، يکټي، غزل) پنځې اووم قسم چې دا هم په پښتو پورې اختصاص لري چاربيته ده. چاربيته هم د سازد شعرونو په اقسامو کې راځي. مګر دګډا او نڅا نه عاري ده. چاربيته په پښتو کې په دوه ډوله ده:عادي او زنځيري. دواړه قسمه د پښتو عروض په اساس بحر او قافيه لري. دعا دي چاربيتې مطلع اتر څلور مسرۍ لري چې دوه يې يو قسم قافيه او دوه يې بل قسم قافيه لري. بندونه يې اکثره د څلورو پنځو مسرو څخه کم نه وي، بيا د بند په ترجيح کې د مطلع دوارو قافيو دپاره مسرې پيداکيږي. مثلاً دا د يوې چاربيتې سر دی:

((د سرو تيک دې پلوشې کا په جبين باندې

نن دې دواړه سترګې سرې دی له خماره

د نيانيست ثاني دې نشته دی په چين باندې

نوراني شغلې دې خيژي له رخساره))

زنځيري چاربيتې ډېرې مسلسلې قافيې، پېچيده مطلع، اوږده، اوږده بندونه او عجيب او غريب ترجيعات لري (ددغه کتاب چاربيتې اوس هم د شاعرانو او ساز والاو په خولو جاري دي لکه داچې:

"يوه لور د قاضي وه هم عاقله هم داناوه

بيخوده شهزاده سيف الملوك يې که ګويانه "يوه لور د قاضي وه"

" يا لکه دا چې:

"ملوك شهزاده خلاص شو د پيريانو زنځيرو کښې شو

ووت له ځنګلسه تاترين په ننداړو کښې شو

ملوك شهزاده خلاص شو

"يا لکه داچې:

"چې ورغی شهبال باچا، قلزم يې و نيولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدرېه‌کړې وه فتحه ورته راوست لاس ترلی - چې ورغی شهبال").

د چاربیتو اقسام هم نه دي حصر شوي ،خورا ډېر قسمونه لري. او نوي نوي په کښې اختراع کيږي. زنځيرې د شعري قوت انتهاده په دې لړکې کاميابي پخپله د شاعرۍ لوی سند دی.

شپږ اول قسمونه د مينې او محبت، عشق او مينتوب پورې منحصر دي، خو په چاربيته کې عاشقانه مضامين، قصې، تاريخ، مذهب او روايات ټول بيانيږي. د کوم خاص مضمون انحصار پکښې نشته. البته عاشقانه چاربيتې ډېرې خوندورې دي او د ساز سره ډېر خوند کوي. چاربيتې اکثره دعاشق او معشوقې يا د دوی د ماحول مور او پلار، ربيار او رقيب په سوال جواب او ګفتګوی ډکې وي. په پښتو شاعرۍ کې د ښځو له خوا د عشق اظهار په ډېر قديم روايت دلالت کوي.

د پېښور محمد نور نامی يوزرګر چې شاعر و او يا کاله مخکښې د شهزاده سيف الملوك قصه په چاربيتو نظم کړې ده. چې نهايت خوندوره او د ساز و سرود نه ډکه ده. خوافسوس چې اصل نسخه چې چاپ شوې ده اوس ډېره کميابه ده که اصل يې پيداشي په ډېر دولت ارځي او وروسته چاپ شوې کاملاً غلطه ده هيڅ افاده نه کوي په چاربيتو کې د ننګرهار غريبي او زرجان او د پېښور نورالدين، محمد ين او ملامقصود زيات شهرت لري.

تر دې وروسته د پښتو شعر له اقسامو داستان او مثنوي دی. چې اکثرا په کښې قصې بيانيږي. داستان اوږد نظم وي‌خو د غزل غوندې د دوهمې مسرې قافيه يوه وي. لکه دبهرام شهزاده قصه چې فياض په نظم کړې ده. او مثنوي خو معلوم دی چې د هربيت دوه مسرې يې په يوه قافيه وي خو يو بيت د بل غوندې قافيه نه لري لکه د امير حمزه قصه چې د نوښار ملانعمت الله ليکلې ده.

البته ټول مثنوي ګان په يوه بحرنه دي اوځينې واړه او لنډ وي لکه د خجستې او د توتي قصه، او ځينې په طويل بحر وي لکه د اميرحمزه پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذکر شوې قصه، دپښتو په مثنوي ګانو کې مستزاد مثنوي هم شته چې دا قسم د ننګرهار د للمې ملااحمد ګل تره کي اختراع کړی دی. لکه دا:

د شیخ قصه

پخوا په زمانه کې په یو ښار کې و یو شیخ هغه ځای کې و میخ
باچا دهغه ښار چې په سخاې ښکلی نوم و هر چا وته معلوم و
بخښلی یې دې شیخ ته د بخشش په دود قباوه خو شرنګه دلبر باوه
د شنه حریر د پاسه مرغلرې قط په قط ترتیب په یونمط
قبې د سپینو زرو دسرو هم ورسره شمېره پې نښتې وې برسېره

تردې ځایه مونږد پښتو د خپل شعر بیان وکړ. د پښتو د کلاسیك د- خیل شعر ذکر مو په اول کې کړی دی تر دغو بیان شوو اقسامو څخه پرته یو بل قسم شعریا نظم هم شته چې د هر لرغونتی شکل لري. په دې شکل او فورم باندې د قدیم باختر ادبیات لکه ویدونه، ژند، اوستا هخامنشی اثار، ساساني کتیبې او د لویکانو د عصر ځینې اثار چې کشف شوي دي لیکل شوي دي. دا تشکل د حضرت بایزید روښان د خیرالبیان پورې رارسېدلی دی او اخون درویزه هم زیارکښلی دی چې خپل مخزن اسلام په دغه شکل ولیکي:

وایې چې فوائد الشریعه هم پردغه فورم کښل شوی دی.

دغه فورم په که څه هم لږ موزیکال وي، خو دهر قسم مضامینو د بیان دپاره مساعد دي.

اوس زمونږ زړه ته دا راځي چې پښتو بېرته خپل اصل ته ور وګرځوو، او په مقفي نثر، یا د سپین شعر په اساس یې ولیکو. یعنې د (بلکا) نه وروسته د شعر بڼه بدله کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې کار تمهيد ډېر پخوا ايښودل شوی دی او "د مرغلرو امېل" څخه د پښتو د شعر په کلاسيک فورم کې د توسيع پيدا کولو لاره نيول شوې ده.[۱]

په "څاروان" کې دغه زيار نور هم ټينګ شو[۲]

په بلکا کې دې کار بله ښه غوره کړه چې هغه بايد د پښتو د شعر دپاره د کلاسيک فورم څخه د خلاصون دوره وبولو. په دې ډګر کې د بلکا(ای ددې جهان خاونده" نظم لومړی ګام دی.

دې مجموعې ته موځکه (بلکا) وويله چې (بلك ځلك) جرقې ته وايي چې د (بل- ځل) نه جوړ شوی دی.

ددغسې اسمونو په اخر کې الف د دوام او تسلسل معنی لري. لکه (وينا، ګرېدا، کړيا) نو (بلکا) تل بلېدونکې لمبه ده چې نه مړه کېږي. په بلکا کې که څه هم د پخوانو دوه مجموعو ځينې نظمونه راغلي دي،خو ډېر يې نوي دي او خپاره شوي نه دي ځلوېښت کاله مخکې چې لومړی ځل مونږ د شعر مشق کاوه او قلم مو په لاس کې اخيست، نو هغه وخت لامونږ د مضمون په لحاظ د کلاسيك شعر د زلفو د غړوندي [۳] نه ځان خلاص کړې و [۴] نه مو د وصل شپه ياده کړېده او نه مو له سحرانه ژړلي دي. نه مو د سپين مخ او سپينو ليچو په غم کې ځان کړولی دی[۵] زمونږ مخکې خپله عظيم الشانه جامعه وه چې له عرش نه تحت الثری ته رالوېدلې او توټې توټې شوې ده.

زه د علم او ادب په شهي مين وم. ما د بوډۍ په دې ښايسته ټال کې ډېر زانګلي دي. او د خيال په عالم کې مې د ډېرو نوو دنياګانو سيلونه کړي

---

[۱] لکه د مرغلرو د امېل دا نظمونه "دا خکه چې پښتون يم، "سپين غر" او بهادر دی."

[۲] لکه د څاروان دا نظمونه "د ښکلا ژ جهان"، "دادی مسکو" او "د شاعرزړه"

[۳] "من بندهٔ آزادیم شايد که ګريزم باز+ اين طرهپيچان رابرګردنم اويزی"

[۵] "وختو اسمان ته پروزر د ازادی بشر+ ته لابند په زلفو يې دا خيال خوشې عبث دی"

[۴] "دسپين مخ او سپينو ليچو غم کې ډوبه+ دا خبرې هم وړې دي هم زړې دي"

(د خادم- څاروان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، خو چې کتل به مې په خپل جنت (د براديس- فردوس پيراداييز) کې به چې "ځکه له کل جهان دی" ګرځېدم.

رشتيا دا ده چې دا کار ښه و که بد، ما کړی نه دی په ما شوی دی. بلکا يو نوی جهان دی، د پر تازه او د پسرلي په ګلانو مالامال! د دې خوب نه دوبنيتيا تعبير کيدی شي او د دې خيال نه د يو حقيقيت تصوير لاس ته راتلی شي. دلته ښکلا او ظرافت، د بداعت او قوت او تاريخ د حال او دواره د مستقبل سره د شعر په طلسمي وربنميني رسی تړل شوي دي.

زه پوه شوی يم چې ما دا ځلوښت کاله مزل خوشې نه دی کړي. قدرت خپل کار کوي، د چا ژبه، د چا قلم، د چالاس او د چا توره ورته بهانه شي! تر دې وروسته به ګورو چې د خپل "نوی ادب" په تکل کې تر څه حده برياليتوب زمونږ په نصيب کيدای شي! اګر چې "نوې پوهيتانه" ښکلې موقف ته رسيدلې ده زه په خپل کار او زيار، فکر او ذکر د عمر په شپيتو ورځو چې په دې شغل کې تېرې شوې دي راضي يم، شکر باسم!

والحمدلله رب العالمين!!!

۱۵ د سرطان ۱۳۴۸

کابل - خادم مينه

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني ترانه

په زړه د ایشیا کې یو لال د بدخشان یم
افغان یمه افغان یم، افغان یمه افغان یم
روغ شوی په عمرونو، پوخ شوی په عمرونو!
په منځ د کوهستان کې لوی شوی په عمرونو!
تاریخ ته د قومونو پخپله زه داستان یم
افغان یمه، افغان یم، افغان یمه افغان یم
دنیا شوه منوره زما له کهستانه!
نړی شوه بهره وره له دې باغو بستانه
اوچت له تولې ځمکې په بام د دې جهان یم
افغان یمه افغان یم افغان یمه افغان یم
قومونه د دنیا ټول بدل او را بدل شول
په ژرنده کې د دهر میده میده اودل شول
دا زه یم چې عمرونه ژوندی په یوه شان یم
افغان یمه، افغان یم، افغان یمه افغان یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بــــابل او نینـــوا تـــه، زمـــا اورو نــــه لاړل
اتـــن ځنـــي رو ماتـــه زمـــا فکرونــــه لاړل
تبلیــغ د ســـرپتوب تـــه ورغلـــی ترجـــاپـــان یـــم
افغـــان یمـــه، افغـــان یـــم، افغـــان یمـــه افغـــان یـــم
د فکـــر انقـــلاب مـــا زاوړی دی جـــهان تـــه
بربښنـــا دســـپیڅلي تـــورې مـــې تللـــې ده اســـمان تـــه
دهـــر ظلـــم پـــه مخکـــې د عـــدل نګهبـــان یـــم!
افغـــان یمـــه،افغـــان یـــم،افغـــان یمـــه افغـــان یـــم
راســـخ مـــې ملیـــت دی محکـــم مـــې قومیـــت دی
دښمـــن مـــې تـــل شـــړلی لـــه خـــاورې پـــه غـــیرت دی
ثـــابت پـــه یـــوه حـــال یـــم زه قطـــب د اســـمان یـــم
افغـــان یمـــه، افغـــان یـــم، افغـــان یمـــه افغـــان یـــم

۵ د سنبلې ۱۳۳۹ کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل سیند

سپینې واورې چې اوبه شوې د پامیر په لوړو څوکو
تنرمې ترمې، لښرې لښرې، غلې غلې، څېدلې
د ناوونو، ګړنګونو، کمرونو او پانونو!
رالوېدلې، رغړېدلې، ځغېدلې، بهېدلې
څه له دې خوا، څه له هې خوا، زنځیرې لښتې جوړ کړې
د کلاګانو، د غشاپولو، له ځنګلو راوتلې
له لښتیو نه شپېلې شوې، له شپېلو نه شوه خوړونه
چې خوړونه شره یو شول په زوږونو ګډېدلې
له پامیره هرې خواته، په سفر شولې روانې
زغلېدلې، ترهېدلې، له فراقه ژړېدلې
له پنجشیره، له شتله، له غوربنده شوې رانښکته
له میدانه له تګاوه، له لوګره چې راتللې
یو قوت شو په قوت بیا، د فطرت له لوبه سره
د وربښمین تنګي له لارې ننګرهار ته ووتلې
د کونړ له سردرونه، د سپین غر له بناپیرونه
د لغمان له بنګلو څوکو، په مستۍ راکوزېدلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کــابل لاره یـــې طی کــړه، د خیــبر نــه شــوې ورتېــرې
پېښــور کــې شــنه باغونـــه کــروندی یـــې جــوړ ولـــې
ســوات لـــه خپــل جنتـي مـلکه، بـاړه راغلـه لـه تیـرانه
د کـــابل ســره پـــه ګــډه یـــې د ژونـــد ویـــلې بدلـــې
د کـابل د ســیند اوبــه وې؟ نــه د مــور دخــوا شــودې وې
لـــه ســـینې د پښــتونخوانه چـــې ســـیندونه بهېدلـــې
ودانـــي، میـــنه، نـــرمې یـــې وه لـــه ځـــان ســره راوړې
چـې پـه هســکو سـختو غـرونو کـې یـې لارې وایسـتلې
پـه خـوږه میـنه وروری، شـوې داتـګ پـه سـیمه ګـډې
آباسـین لـــه ډېــره عشـــقه خپــلې غیــږ کــې ونیولـــې
مـــنظره د خوشـــحالیـ یـــې د شـــاعر د ســترګو ورو وه
غــرونه غــرونه، لاتــدې بــاندې، پــرزېدلې، هســکېدلې
لـــه ازلـــه دا ورورې ده، تـــر ابـــده بـــه هـــم اوســـي
پـه هېـڅ ډانګ بـه بېلـه نشي، هر قـوت کـه بـاندې یلوسي

کابل- ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

زلمیان

چې وینې وو اوس یې وینمه ویده غوندې ښکارېږي
ځوانان چې لږ څه ګرم وو ساړه غوندې ښکارېږي

ړنا یې چې به بدن کړه اورکي غوندې په شپه کې
افسوس دی چې پخپله اوس تیاره غوندې ښکارېږي

همسا غوندې چې سم اوتکیه ګاه وو دلوېدلیو
لیندۍ د بل د لاس شولې کاږه غوندې ښکارېږي

له ورایه ورایه غښت وو د خبرو په کولو
چې ښه ورته نږدې شومه واړه غوندې ښکارېږي

د نس د درد خبرې وې د زړه له خوږه نه وې
دا څکه شوه اوس غلي چې ماړه غوندې ښکارېږي

تول شوي په ښانك وو د حلوا په تمه باندې
ګوله چې په لاس ورغله خپاره غوندې ښکارېږي

فیشن باندې ځوانان دي، خو د فكر له پلوه
ماغزه یې كه لږ وګورې زاړه غوندې ښکارېږي

لاهو پكښې پښتون دی پښتونخوا په ډوبېدو ده
زلمیان په دې سیلاب باندې سپاره غوندې ښکارېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرونه چې دعوه پکښې د مينې محبت وه
ساړه شوه، خو په بل ډول تاوده غونډي بنکار پړي
په دغه انحطاط کې چې سودا دعيش و نوش کا
ماغزه کې تيک ونه بولې وراسته غونډي بنکار پړي
ددوه وتکې يې پسر پنهودو روان شو په ځلورو
پخپله په لارنه دروني رانده غونډي بنکار پړي
مراد چې لنه کوم ډنډه د ملت که ايستل وو
زلميان پکښې پخپله اوس پراته غونډي بنکار پړي
پيمان يې مات په خوښه د ساقي په پيمانه کړ
طفلان دي، خو په بڼه لوپاخه غونډي بنکار پړي
مزه د محبت صدق و صفا يې پاتې نه ده
غلط وريانډي نه شي، چې خواږه غونډي بنکار پړي
که خوتنه ويده شول په زړګونو راويښ شوي
خادمه پخواني وخت په واته غونډي بنکار پړي

جلال آباد ۱۸ د دلوي — ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوښۍ دنیا

هیڅ غمونه پکښې نشته د خوښۍ ډکه فضا ده
خلك وايي چېرته لرې یو جهان دی د ښکلاو

—۱—

ګلان شته دي بې اغزیو، خمر شته دي بې خماره
آئینې د زړونو صافې دي له زنګ او غباره
هر سړی پخپله ژوند کا، خو د بل رضا دپاره
یارله یار سره یاري کاګټه نه کوي له یاره
ژوندهمدغه دي ،خو هلته د ژوندون بله معنی ده
خلك وايي چېرته لرې یو جهان دی د ښکلاو

—۲—

هیڅ غمونه پکښې نشته عجیبه شانې جهان دی
په کینه څوك نه پوهېږي ،خو یو عشق د انسان دی
تل خوښي ده خو شحالي ده هر سړي پکښې کامران دی
هره ورځ د وصل شپه ده نا اشنا پکښې هجران دی
اوړی ژمی پکښې یو دی په یوه شان یې هوا ده
خلك وايي چېرته لرې یو جهان دی د ښکلاو

—۳—

دنګې دنګې، لوړې لوړې مانۍ هر چېرته ولاړې
تول باغونه کروندې دي چېرته نشته څمکې شاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارم بنګلیو کې ګرځي تکي سپیني جګې غاړې
سرې خولګې لکه د زرګو ښویه پیه لکه خړاړې
یاراني دي، تماشې دي، د رقیب خونه تالاده
خلک وایي چېرته لري، یو جهان دی د ښکلاو

—۴—

نه مرض نه مفلسي شته نه ظالم او نه مظلوم شته
چې څه دي سم سمکی دی نه حاکم او نه محکوم شته
نه ضرر او نه ازار شته نه د بدو چېرته نوم شته
هر یو کس پخپله ژوند کا نه خادم او نه مخدوم شته
کار د هر چا وظیفه ده بې تکلیفه مشغولاده
خلک وایي چېرته لري یو جهان دی د ښکلاو

—۵—

دي وطن دپاره کار کا، نازنیني ملک خویه
شکرلبې مه جبیني عنبریني سنبل مویه
نرمې نرمې پاکې پاکې ښکلې ښکلې خنده رویه
تویوي ګلان له خولې نه ګل خنداني سمن بویه
د ژوندون صحنه تماشه ده سینماده
خلک وایي چېرته لري یو جهان دی د ښکلاو

—۶—

نر او ښځه هلته دواړه یو خاوند بلـه مېـرمن ده
واک د خان د هرچا خپل دی له قدیمه، نه چې نن ده
ژوند په مینه همکاري، دی د اجبار تړوله لمن ده
ښځه کډه د چانه ده، بلکه (مېړ) او (مهرمن) ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

يــو ســكون دی تســلي ده د ژونــدون يــوه مســكاه ده
خلــك وايــي چېرتــه لــرې يــو جــهان دی دښكــلاو

—۷—

رقــابت خــو پكښې شــته دی خــو د علــم او د كمــال دی
سرېتوب هلتــه معيــار دی چــې سرې وې هغــه ســيال دی
تــول د هــر ســړي معلــوم دی كــه خــور دی اوكــه مثقــال دی
يــون د ټولــو يــو طــرف دی يــو هــدف يــو ايديــال دی
هلتــه كفــر بــې كــاري ده نــاپوهــي لويــه بــلا ده
خلــك وايــي چېرتــه لــرې يــو جــهان دی د ښكــلا و.

—۸—

هېڅ بې پلاره پكښې نشته هر يو مشر هلته پلار دی
هــره مشــره ښځه مــورده عجيبــه شــانې روزګار دی
دميرو په لاس كې نه دی په خپــل لاس د ښځې كــار دی
داسې نــه چــې ګونــدې ښځه او ماشــوم د اوږو بــار دی
غــم خــور شــوی دی لــه ســره لــه غموخــالي دنيــاده
خلــك وايــي چېرتــه لــرې يــو جــهان دی د ښكــلا و،

—۹—

نــه آهونــه شــته د كونــدو نــه ژړاد يتيمــانو!
نــه د عــوې نــه مدعــي شــته نــه پــروا دحاكمــانو
طبيــب ګرځي پــه نــاروغو نــه نــاروغ پــه طبيبــانو!
د خــوارۍ مــخ نيــوی شــوی چــاره شــوې د خــوارانــو
پــه هــر زړه كــې بــل دپــاره د خوښيــو تمنــا ده
خلــك وايــي چېرتــه لــرې يــو جــهان دی د ښكــلاو

(c) ketabton.com: The Digital Library

—۱۰—

ډېر روښانه يو يې فکر ډېر لاسونه يو يې کار دی
ترقي يې مدعا ده چېرته کلي او که ښار دی
په سره اتفاق درومي جوړ دزانو يو قطار دی
د مشرۍ د پاره فکر او عمل هلته معيار دی
په وينا د ډېرو خلکو د مشرانو امضا ده
خلک وايي چېرته لري يو جهان دی د ښکلاو

—۱۱—

يوه نسوې جامعه ده او يو نوی يې انسان دی
په همدې ځمکه اوسېږي خو او چت لکه آسمان دی
په يو فکر خو روان دی خو دافکر هم ډېر روان دی
هم ثابت دی هم سيار دی لکه خپله دا جهان دی
له قومو يې جوړه شوې د وحدت لويه بنا ده
خلک وايي چېرته لري يو جهان دی د ښکلاو

—۱۲—

لکه کوچ دا جامعه ده چې وتلې له شودو ده
ګېنيې دي د عسلو ډکه پکه له خوږو ده
نتيجه دواړه فکر او د انسان د فلسفو ده!
ودانۍ او ارتقايي و انسان وته آرزو ده
د تاريخ د ارتقا له مراحلو نه پيدا ده
خلک وايي چېرته لري يو جهان دی د ښکلاو

کابل د ثور اول ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېزه توبه

تا ملستونه ددنیا کړه ریزمریزه توبه
انګریزه توبه

—۱—

د پوهې غر دې پر آسمان دی   واړه علم درته حیران دی
هر توانا درته ناتوان دی   دجهان اس کړي حرکت ستاله مهمېزه توبه
انګریزه توبه

—۲—

که په دوستې وي که په جنګ   له خپل مطلبه نه کړې څنګ
کارونه تل کړې په نیرنګ   توبه، توبه شه ستادعقل له جنګریزه توبه
انګریزه توبه

—۳—

کله زمري شې په حمله کې   کله ګیدړ شې په حیله کې
دېر دي ګیر کړي په اسیره کې   دېردې قربان شوه د سروشوندوله مکېزه توبه
انګریزه توبه

—۴—

کله د مورنه مهربان شې   کله خیرخوا هه دانسان شې
کله شې دوست او کله وران شې   کله شې زیات له هلاکو او له چنګېز ه توبه
انګریزه توبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

انگریزه توبه

—۵—

ددې دنیا رنګ دې بدل کړو   چې نه شو سم هغه دې دل کړو
یا دې ښکاره یا دې پسه چل کړو   پښتون دې تېر کړلوله خپله تیغه تیزه توبه
انګریزه توبه

—۶—

ټولې دنیا سره یو څه شوي   خو پښتون خوا سره ښه نه شوي
مونږ نه پوهیږو دا په څه شوي   دې جهنم ستا د سینې له اوره تیزه توبه
انګریزه توبه

—۷—

محاصره دې له هر خوا کړو   هم له مادې هم له معنی کړو
ورور دې له ورور څخه جدا کړو   ډېره توبه ستا د نفاق له تخم ریزه توبه
انګریزه توبه

—۸—

یا به رنګ کېږي ستا په رنګ کې   یا به دل کېږي ستا په جنګ کې
"خادم" درغلی دی په جنګ کې   جنګ خو دې سخت دی خوله رنګه دې رنګریزه توبه
انګریزه توبه

کابل - خادم صېب
۱۶ د حمل د شپې پېنځې ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلکو خدمت ګار

زه څه ووایم چې څه او دڅه کاریم — خو د تللي قافلې د پښو غبار یم
د فطرت باغوان کرلی یم پخپله — په دامان کې غوړېدلی لاله زار یم
څانګې نه راماتوم چې میوه وخورم — چې مېوه نثار وی هغه شاخسار یم
ګلان اخلمه د ګلو په بدل کې — سوداګر نه یم د ګلو خریدار یم
مانېونه یم چې دبل په اوږوسپورځي — د کشتۍ غوندې د خلکو باربرداریم
زهیر برمه چې څوك رانه ازار شي — څه که خپله زه د خپلو نه ازاریم
عشق او مینې په یوهسې ځای قائم کړم — خوښ پتنګك او سمندر غوندې په ناریم
د سرو شونډو او سورمخ له ډېرې مینې — منت باره د ګلشن او د انګاریم
چې له ښکلو څخنې طمعه د وفاکا — ساده لوحه روهیلی د ننګرهار یم
بې له عشقه مې څه عیب اوڅه ګناه ده — معترف په دغه تورد توره دار یم
که په لارد عشق کې وژاړم وچاته — په رښتیا به دروغجن په دې اقرار یم
د خودۍ او خود دارۍ له برکته — په ګومان د ډېرو خلکو دنیا داریم
طوفانونو جګړونو ته د دهر — چې سر نه ښکته کوي هغه کهسار یم
مخ مینځي د ګلو کړم په شان د پرخې — ساتندویه د خپل بوټي لکه خاریم
ازاده یم له همه وارو قیدونو — بې له دې چې یم سړی او سړی چار یم
که څوك مینه مرض بولي نو ښېشکه — زه د مینې په مرض باندې بیمار یم
زړه مې پسته خزانه ده دلعلونو — پروت په خپله خزانه لکه ښاماریم
یا مهتاب یم یا افتاب تندرنیولی — یا چې ځان ته سوزي شمعه د مزار یم
کاروانو نه قافلې لاړې په مخکښې — په ایرو کې ترینه پاتې سورانګاریم
چې دتللي کاروان پل ګوري په شپه کې — و هغو ته لکه سترګه د سهار یم

چې معراج د سړيتوب ته ځان زینه کا
زه "خادم" د هغو خلکو خدمتګار یم

کابل د جدي ۲۶ شپه - خادم مینه ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل واوره

زري شال د نمر اوچت شو   ورکې لرې منظرې شوې
فضا سپينه شوه ناڅاپه   په آسمان وريځې خپرې شوې

سپينې واورې دي وريږي
زړه له يخه مې رپيږي

پشم پشم سپين بخري!   په فضاکې سره بنوري
د فطرت د ژي غيبي دي   له اسمانه چې را اوري

سپينې واورې دي وريږي
زړه له يخه مې رپيږي

غرونه سپين شوه سمې سپينې   پکښې وره کې شولې لارې
پټ په سپينو پاغوندو کښې   هر شو شى شو په يو وارې

سپينې واورې دي وريږي
زړه له يخه مې رپيږي

سر کونه واړه سپين دي   لوړې لوړې مانۍ سپينې
سپين ښاخونه دي د ونو   د مالوچو که يې وينې

سپينې واورې دي وريږي
زړه له يخه مې رپيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

یـــوه ســـــپینه مـــــنظره ده کـــه اســـمان دي او کـــه مځکـــه
چپـــرته ځـــای د ناســـتی نشـــته مـــرغی نـــه الـــوزي ځکـــه

ســــــــپنې واورې دې ورېـــــــږي
زړه لـــــه یخـــــه مـــــې رپیـــــږي

قرمـــري کـــړه ســـپینو واورو د خـــو بـــانو ســـپین مخونـــه
یـــو پـــه ســـله اثـــري شـــوو نـــــن د بنکــــلو نظـــرونه

ســــــــپنې واورې دې ورېـــــــږي
زړه لـــــه یخـــــه مـــــې رپیـــــږي

نقـــــر یـــــې وطـــــن د اوړي پـــه غـــنمو طـــلا کـــار شـــي
خـــو لـــه دې ســـپینو او ســـرونه تـــور ســـکاره زمـــا پکـــار شـــي

ســــــــپیني واورې دي ورېـــــــږي
زړه لـــــه یخـــــه مـــــې رپیـــــږي

هـــای غـــریب یمـــه بـــې وزلی پـــلار مـــې نشـــته دي یـــتیم یـــم
اوړی ژمی پـــه عـــذاب کـــې د ســـعیراو د حجیـــم یـــم

کونـــــډه مـــــور مـــــې راتـــــه ژاړي
خویـــــندي ورونـــــه مـــــې رانغـــــاړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطنه ګران وطنه!

تــاج د ایشــیاجنت د مــخ یــې د جهــان وطــنه!
وطنه ګران وطنه!

تــه یــې ځــانګو ببشــکه، د آریــن د نــژاد
اولــه خبنــته یــې تــه د تمــدن د بــنیاد
اوســه ودان ژونــدي دې واړه فــرزندان وطــنه
وطنه ګرا ن وطنه!

ســتا توریــالو زامــنو او پــاك لمــنو لوڼــو
دنیــا تــابع کړېــده پــه خپــلو ښــو خــو یــو نــو
یــو ځــل بــه بیــا کــړې تمــامي عــالم حیــران وطــنه
وطنه ګران وطنه!

د خپــل پــلرونو غونــدې، پــه شــجاعت او ایمــان
ستــا پــه خدمــت کــې بــه کــړو مونــږه ســرونه قــربان
دا وظیفــه ده لــه ازلــه د افغــان وطــنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطنه ګران وطنه

لـــه ســـره تـــير يـــو پـــه تـــا ښکلـــې زيبـــا وطنـــه
داغ دې پـــــه زړه لـــــرو مونـــــږ، د اعتـــــلا وطنـــــه
کـــړو بـــه جلبـــل پـــه اور د مينـــې ســـتا کـــې ځان وطنـــه

وطنه ګران وطنه

د يـــوه پـــلار يـــو زامـــن، يـــو مؤمســـلك او ائيـــن
ټينـــګ پـــه يـــوه اعتقـــاد يـــو د اســـلام ښکلـــي ديـــن
لکـــه ســـيلاب يـــود مقصـــد پـــه لـــور روان وطنـــه

وطنه ګران وطنه

ياد داشت: دانظم سهواً د اتم ټولګي د قرائت په کتاب کې د بينوا په نامه چاپ شوی

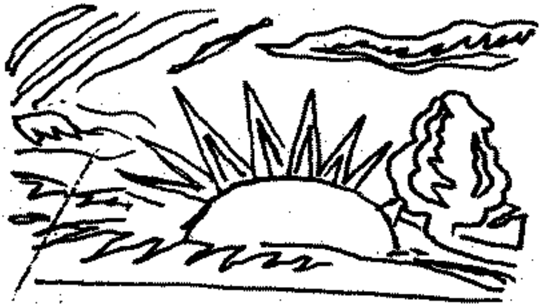

(c) ketabton.com: The Digital Library

سینما ده سینما

جوړه نوې ساحري شوه په جهان کې يې غوغا ده
هلې زرکوئ چې درومو، سينما ده سينما ده
طالبان له مدرسې نه ډلې ډلې ورته درومي
پېغلو ځان ورته سنبال کړ غلې غلې ورته درومي
مېندو وور اولاد ويده کړ مخ مېنځلې ورته درومي
د راډيو د خولې خبر دی ډېره ښکلې ډرامه ده
هلې زرکوئ چې درومو سينما ده سينما ده
چا پيسې ورته په پور کړې چا پيدا ورته په غلا کړې
چا د مال په خرڅولو چا له بلې خوا پيدا کړې
مېرمن سرې دا توري سترګې خپل خاوند ته په ژړا کړې
په قرضونو کې چې ډوب وي نن اخستې يې تنخوا ده
هلې زرکوئ چې درومو سينما ده سينما ده
د صنعت سوداګري ده د هنر ګرم بازار دی
دا د علم معجزه ده چې ناپوه وي پکښې خوار دی
د تهذيب په وسله جنګ دی نوی عصر نوی کار دی
که لر څير شې د پردې نه ها خوا بله تماشا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلـــۍ زرکـــوئ چـــې درومـــو ســـينما ده
دلتـــه جنـگ دلتـــه جـگړه ده دلتـــه فـــن دلتـــه هـــنر دی
دا مثـــال د حقيقيـــت دی رانېکـــل شـــوی چـــې منظـــر دی
د لــــري بــــري خــــبره دې جــــهان کــــې لکـــه نمـــر دی
د قـــوت لـــه وســـائلو يـــوه مـــال بلـــه معنـــی ده
هلـــۍ زرکـــوئ چـــې درومـــو ســـينما ده
غلبـــه پـــه علـم بويـــه هـــم پـــه مـــال هـــم پـــه معنـــی کـــې
څوك لـه عقلـه چې مغلوب شي تينـګ بـه نـه شي بلـه خواکـې
د صـــانع عکـــس ښکـــاريږي د هـــر فلـــم پـــه رڼا کـــې
عـــاقبت بـــه يـــې څه حـــال شـــي "د خـــادم" دغـــه ســـودا ده
هلـــۍ زرکـــوئ چـــې درومو ســـينما ده

۲۸ د دلوی ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

پس له مرګي

پس له مرګي مې يو ځل سر کړئ اوچت   ګوندې پښتون چېرې مور شوى وي تول
څو مره به ښکلي د وطن وي فضـا   چې په پښتو سره جوړ شوى وي تول

وطن ته

اه په خدمت دې بريالى نه شومه   وطنه څکه چې سرى نـه شـومه
باران د اوښکو به په ښارو کوم   باغوان به شم که تور يالى نه شومه

هسکوالى

شان د پښتون چې هسکولى نه شي   په اوروپېسټ سرګرځولى نـه شي
بې لـه پښتونه د ژوندون څه مزه؟ "خادم" په دغې پوهېدلى نـه شي

صنعت او تجارت

په صنعتي دنيا کې زياته نـه ده   که تصنع پکښې څه زياته شي هم
تا جر لـه ښايې چې دې ګټه وکـي   که د ربنتيا خونـه ميراته شي هم

تجدد

يو جنتلمين ويل مسجد ته مه ځه   بل راتـه وويل حجره څه کوې
ما د مېلمه ورتـه خبرې وکړې   ده راتـه وويل ميلمـه څه کوې

غټوالى

ځان خودې غټ کړو خو لږ پام دې اوسه   دا خلـك غټو تـه پـه غټو ګورې
خوږ خو لـه کانو څخه ډك دى مګر   خلك "سيرى" منځ کښې د ګټو ګورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوې ترقي

ترقي شوه چې زلمی صاحب دفن شو بې فکري پخپله فکر دو طن شو
د مسکو د چانس دپاره کمونست وُ دیموکرات شو چې یې وارد واشنګټن شو

د ژوند اوبه

د ژوندون لار ده مشکل ګذاره هو شرط یې دادی چې ته به درومې
د ژوند اوبه دي تپه تیاره کې خوکه ته درومې نو ځه به مومې

هوښیار او حکیم

فکر د ځان کوه وطن ځه کوې یوه حکیم ته بل هوښیارو ویل
لویې په کار او په لوی فکر کښې ده دغه حکیم ورته په جار وویل

کابل دلوه ۱۳۴۰

زمونږ زلمی

هېواد مایوسه شوله ځوانه ځنې ځوان نا امید دی له اسمانه ځنې
دا به لادومره خطره ناکه نه وي پاس یې مشکل دی له خپل ځانه ځنې
له دغې ځمکې تر اسمانه نرۍ دغه پراخه او روښانه نړۍ
زمونږ زلمی لره صحنه ده د سوال دا همت باندې ودانه نړۍ
وایې چې ځوان یمه ځوان نه پېژني جهان کې ګرځي جهان نه پېژني
تاریخ خو پېژني او جبر یې هم خو د تاریخ قهرمان نه پېژني

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدبخت قوم

ای پـه بدبخـتوکې بدبخـته قومـه   پـه معـنی لـوړ پـه ظاهـر پسـته قومـه
پـه بدبختـی مـې دې یقیـن وشـو لـو   زمـا نـاپوه خـواره کـم بخـتـه قومـه
څـوک چې ارزو سـتـا د خدمت وکوي   هغـه لـتـاهـم شـي بـې دسـتـه قومـه

کابل - ۱۰ د دلوی ۱۳۴۰

کار او ژوند

کــار کــوه کــار کــوه چــې کــار ژونــدون دی
هغــه چــې کــار نــه کــوي ژوند یــې زبــون دی
کــار وظیفــه ده لــه حرصــه پاکــه
چــې هیــردې نــه شــي عــالي مضــمون دی

څوان او قوم

څـوان د قـوم سـرمایه ده   هـای افسـوس کـه شـي راکـده
لابـتـره بـه تـري دا وي   چـې راکـده شـي فاسـده

قام او اخلاق

قـوم نـوم دی د اخلاقـو چـې افـراد وکـې شـریك وي
څـه کـه ویـنـه یـې د فـرانس وي پـه اخلاقـو چـې بـلژیك وي
چـې د بـل پـه لاړو لونـد شـي ایـزنـها ورشـي جـرمن تـه!
یابهـرام د خوشـحال زوی شـي بـد نـامي پـسریږدي وطـن تـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردی رنګ

ځان ته خپل تیا تر جنوږ کړه! د پردي سینما څه کړې؟
په پردي رنګ کې رنګ نه شې که د قامه سره ښه کړې
پردی رنګ سړی بدرنګکا که لږ فکر باندې وکړې

د قام سره مینه

بې تاثیره چې تري څوك خلاصېدی نه شي
یوه ژبه بل مکتب بل سینما ده
که پردي وي په پردي رنګ کې راغلي
دا څېزونه د یو قام په ځان بلا ده
خپل لباس او خپل اساس درته په کار دی
که دې مینه د خپل قام سره رښتیا ده

کابل - د ۱۳۳۹ دلوه

خپل آس

درته نه وایم چې خپل خره باندې تینګ شه
تېرې راکوز شه خو په خپل اس باندې سپور شه
پردې کښت دنیمي شپې دی که پوهېږې
ته خاوند د خپلې مینې او د کور شه

۲۹ د دلوی ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لټون

د مشرکشــــر د لیـــــدو دپــــاره!   د صحبتونـــــو اورېدو دپــــاره!
زه په سود اومه چې چېرتــه ولاړشـــم   په مخکې ودرېږمه که پېرته ولاړ شم
یـــوه زلمـــي راتـــه هـــوټل وښودو   بـــل د کلـــوب راتـــه درشـــل وښودو
هلتـــه یـــو زوړ و درادیـــو څه نـــه وو   دلتـــه شـــطرنج و د لیـــدو څه نـــه وو

مـــا ویـــل چېرتـــه ده حجـــرې تـــه ځمـــه
یـــا د مســـجد خـــوا کـــې دېرې تـــه ځمـــه

کابل - ۲۵ د دلوی ۱۳۳۱

حجره

ستا پـه لمن کـې هـمتونـه شـوو لـوي   واړه واړه غونـــدې ســـرونه شـــوولوي
تـه وې زانــګو د غـــیرت طفـــل لـــره   دلته د قام کوچني خوبونه شوولوي
پښتـــو لـــه تـــا نـــه هـــم خفـــه ده ګوره   چې تاکې نوي فســاد ونه شوو لوي
کتـــاب راتول شـــو د پښتـــو د قصـــو   حجرې دچرسوچلمو نه شوو لوي

کابل د دلوی ۲۸ - ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشيني سړی

له حجرې جماته لرې له دېرې نه خبر نه دی
ښه زلمی دی خو افسوس دی چې زمونږ له ټبرنه دی
مغربي فيشن کې طاق دی عجيبه شاني ګرځي
د خبرو سره خوځي ته به وايي چې ګډېږي
دی زمونږ دا کا زوی دی خو پرديو سره لوی شو
چې د چا سره لوی شوی د هغو په خوی او بوی شو
چې د قام وطن خبرې ورته وکړې خفه کېږي
خلک د ده او دی د خلکو په خبرونه پوهېږي
ماشيني غوندې سړی دی د دفتر د چلېدو دی
نور اميد ترينه ونکړې چې د غرونو د ختو دی
کابل، جوت ۱۳۳۹

محمود او اياز

د مينې او روستا په سينه کې　د خلکو کور وستا په سينه کې
اياز دې پسرېنمود محمودې لاړې　پټ کړې وطن بيا په درونه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۵

غزل

چې وخت وي ګلان وسېږي ګلونه په ګلشن ښه
ګلاب ښائيسته رامبيل ښايسته چمبيل او نسترن ښه
راځي چې ورله ورشو د کوکيو په موسم کې
کابل نه ښايسته شوي دي هرات او کتغن ښه
چمن په ګلو ښه ښکاري که ګل په ګلبدن کې
تازه د ګلولښتې چې اغوستې پيرهن ښه
بلبل نه يم چې ووايم نغمې په ګلشنونو
ګلشن زرغونول غواړم د خپل شعر په فن ښه
د چين د ښاپېرۍ غوندې به جوړه مو پښتو کړای
که تول په پښتونخوا کښې مو لېدلای قدرمن ښه
خادمه که فرصت درته په لاس وای دره غلای
ګلان به دې د شعر وای کرلې په وطن ښه

کابل: ۱۵ د جدی ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

(د جهانزیب په مینه)

زیبا ګلونه جهانزیب په پښتونخوا کرلي
تازه بڼونه یې په مینه د بابا کرلي

بلبلو ځئ هغه چمن له چې صیاد نه لري
بې له اغزو ګل یې په سوات کې تن بیا کرلي

ښکلی وطن ښکلي پښتون ښکلې پښتنو ده پکښې
یا په وربل ښکلي ګلونه دي لیلا کرلي

د عشق او مینې په هواد او د مکیز په سیمه
ګل خندانې د اګلونه په خندا کرلي

قربان د هغه پاکې خاورې د آدم نه شمه
چې درخانی پکښې ګلونه د وفا کرلي

طوطیان به پورته دادم د هغې ځمکې نه شي
چې بې ګلونه د نغمو پکښې پخوا کرلي

د افغان زیبه ته باچا وې چې ګلشن دې که جوړ
"خادم" ته ګوره چې ګلان یې په بیدیا کرلي

کابل: د جدی ۱۸ شپه ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

نه شته یارمې نه شته چې وربل په وروځو خور کړم
تیسک د چا د پاره د جبین دپاسه سور کړم؟
نه مې رسي لاس د خدای په چارو بار ي څه کړمه؟
ښکلي د تقدیر په تندي باندې څنګه نور کړم
هر څه چې پیداشي خو چې ژوند دی هغه نه شته دی
نه پوهیږم څله او د چا دپاره کور کړم
څه به خوشالي د پابسته وي د قصاب په کور
خوله چې وازومه په زړګي باندې مې زور کړم
سخته بې ننګي شوه د پښتون بابا په سینه کې
چا ته خولې واچوم او چا وته پیغور کړم
تنګه دائره کړه غمازانو د ژوند ون په ما
سوی زړه "خادمه" بې نغمو په څه ټکور کړم

کابل جدی: ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ځمه د کابل له سیمې سپینې واورې شوې دي
سرې باغچې د ګلو په باګرام تیارې شوې دي

دغه دروبنان ځمکه ده هورې د پښتو په زور
غتې د غرورککرې ښې هوارې شوې دي

باغ او ځمکه شته دی خو بهار او هنګامه نشته
دلته د بلبلو ترانې کرارې شوې دي

شمعه په سلګوده انجمن په خپرېدو کې دی
شوخې تېزې سترګې د ساقي خمارې شوې دي

مُی شته په پیاله کې خو مستي د جنون نه لري
اوس له میخانې نه هدیرې ته لارې شوې دي

یومې ځۍ ښېوې ته د توکل اوسید کمال کره
سرې بلې لمبې د نغمودلته خاورې شوې دي

اورد مینې مړشو د هیواد د زړه په خونه کې
دا په پښتونخوا "خادمه" نوې چارې شوې دي

جلال آباد : ۵ د دلوی ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

خوله مې ترخه ده زه په نورو خوږو څه پوهېږم
په غم کې ډوب يم د ساحل په مزو څه پوهېږم
چې رقيبانو سره وخاندې په مينه هوس
بيا راته وګورې په داسې کتو څه پوهېږم
که راته سُر په سپينه خوله د غمازانو کړې فاش
سر درکولی شم په نورو قصو څه پوهېږم
خو راته ووايه چې ياريم نو لاړ د څه دی؟
د شونډو لاندې دې په (نهٔ) او په (هو) څه پوهېږم
له دغه سم پښتونه څه شې په غمزو غوارې ته!
چې سم نه وايې په ويينا د بنو څه پوهېږم
لکه بلبل سوری په خار د ګل په مينه کې يم
په زخمي زړه خادمهٔ بې له ګلو څه پوهېږم

جلال اباد ۷ د جدي

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ډېره مې کړه ټينګه ژړا نوره ټينګېدی نه شي
راڅې شي بانډولـه اوښکې هسې درېدی نه شي
دوه مره رقيبانو مې په زړه داغونه ايښي دي
وېره مې ده داغ ديار د لاس به پکښې ځی نشي
سرې سکروټې وګورئ د خولې نه چې باد ېږي
سرې بلې لمبې د غره په زړه کې ځائېدی نه شي
سسته د غيرت ستنه شوه ای خاونده خير وکې
دا لويه ماڼۍ بې له دې ستنې درېدی نه شي
خپل ورته له يو پلو پردی ورته له بل پلوا
واړه د ښمنان شوه پښتانه لاره مونده نه شي
ای خيبره جنګ شه پښتونخوا د مخ دسيمې نه
پوزه د دوه سترګو منځ کښې غرونه جوړېدی نه شي
دا غړ مې په غوږ صبا "خادمه" له ها تفه شو
قوم به باقي وي پښتونخوا محوه کېدی نه شي

کابل - ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعون ته خطاب

عدالت ورته ښکاريږي ستا ظلمونه چي لږ څېر شي
اى فرعونه نـاموره ! دا مخلـوق درپسي ژاړي
تا خدايي په خلکو کړله خو ددوى روزي رسان وې
دا خدايان هم خدايي کاندي هم روزي له نورو غواړي

کابل ۱۳۴۰

د ننګرهار پوهنتون

چي بادشاه و محمد ظاهر افغان
پوهنتون د ننګرهار شولـو اعلان
په دې وخت کې وسردارصدراعظم
خادم وښودو تاريخ چې و اغشم
نښاني د نـوي عصـر د سحردي
له سپين غره په پاميرځړېکې دنمردي

۱۳۴۱ هـ ش - کـابل خـادم مېنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګریز او پښتون

انګریز وایي چې زه خدای ددې جهان یم
وایي روس چې نور څه نشته زه انسان یم
اوس دخدای او د انسان په منځ کې جنګ دی
زه حیران ولاړ په غم کې د خپل ځان یم
چې نه خدای او نه انسان یمه نو څه یم
له خاونده تښتیدلی یو حیوان یم
چې انګریز په جهان وي پښتون به نه وي
تښتېدلي دابنده دی له سر کاره
پري یې بندې تولې لارې دژوندون کړې
په هر خوا چې درومي نشته چېرې لاره
بندګي هومره ګنده شرمندګي شوه
چې نورخدای هم چېرې نه غواړي بنده څوک
خو انګریز د خدای وکیل دی په دنیا کې
چې پیدا کاندي خپل ځان لره ګنده څوک
په نامه د بندګۍ ګندګي غواړي
دغه کاردی په نړۍ کې د شیطان
په تبلیغ د پاک یې وښیي عالم ته
په دغه پلمه یې جوړ که پاکستان

کابل ۱۵ د جدی ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا

خدایه پښتنولره ورکړې ښه نظام
دغه ده دعا زما کرم یې صبح وشام

ژوند مو بې نظامه دی روح مو نا ارامه دی
ای خاونده کله به، وي دغه ارام

یو قام او نژاد یو مونږ نه خوریږو یو په بل
وګوره دا حال زمونږ بدموشه انجام

یاحق د پښتون نشته یا نشته پښتون چرې
دی په ازادۍ کښې اوس ځله دی غلام

شمعې لـه پتنګ شولو ګل باندی بلبل مین
زه په خپل مریض لغړ وږي تږي قام

هغه ویښې زلمو لره څوک چې په دې راز وي پوه
زه "خادم" په ډېر نیاز وایمه سلام

۱۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی څوك و؟

ليلا يې په محمل کې وه مجنون يې نه و دی
محفل د زبيدې و خو هارون يې نه و دی
له شورد اباسيند نه مې نغمې کړې ورته سازې
کوکچه مې پرې ورسمه کړه جيحون يې نه و دی
کلي د پښتونخوا د خزانو يې وه په لاس کې
روزل يې ترېنه نه کېده قارون يې نه و دی
کتاب د سياست او رياست يې و په غېږ کې
افسوس چې د لوستلو افلاطون يې نه و دی
اعجاز د شاعرۍ مې ورته راوړ له اسمانه
قابل د پوهېدلو د مضمون يې نه و دی
هوما ورله په سر باندې نيولی تاج د بخت و
يا ماو گشتاسپ وفريدون يې نه و دی
لښکر د همتونو غير تونو وربښې و
سري د پښتونخوا و خوپښتون يې نه و دی
جنت د سعادت او نيکبختۍ يې و په مخکې
راضي له انحطاطه په ژوندون يې نه و دی
حشرونه قيامتونه د نهضت يې منتظر وو
لايق د لاربښوونې او لمسون يې نه و دی
خدمت مو په اخلاص د ورورولۍ ورته تقديم کړ
حاجت يې ورته نه لاره مرهون يې نه و دی

کابل - ۱۰ حمل ۱۳۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوندانه طلسم

اوس د چانسه[۱] چاته وژاړم فریاد کړم
او د چا د لاسه خاورې په سر باد کړم
شنې لوخړې سرې لمبې مې ځي له سره
څلوېښت کاله زحمتونه چې رایاد کړم
ما ایاد ورته رنګین باغ د پښتون کړی
دوی په داسې بې رحمۍ ولې برباد کړم
زه بلبل ومه ثنا مې کړه د ګلو
په نغمو کې نښانه ولې صیاد کړم
نتیجه د تولو دا وه چې یې وینم
ای فلکه ستا له جوره تاته داد کړم
چې په کار او په خدمت او هنر نه ده
د بنیادیو امید ځکه زه بې بنیاد کړم

[۱] دا نظم د هاغه وخت یادګار دی چې خادم له پښتو ټولنې استعفا وکړه ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ژوندون دی که طلسم که جادو دی
چې په علم نه حل کېږي څه ایجاد کړم

غرونه یو سوري کوی شیرینه بل وړي
زړه مې نه شي تینګېدی که یې فولاد کړم

په ژوندون کې هسې تنګ شومه چې وایم
یاد تازه د وروستني وار د فرهاد کړم

چې ګلان له تندې سېزي خار زرغون کا
ددې نمر[1] په وړانګو څنګه اعتماد کړم

ټولې سوې د چا نه دي روزي شوې
ځان به خاورې کړم خو دا کور به اباد کړم

چې د خدای بنده صلا د عدل او داد کا
زه ښادم تا سو په څه ګناه هېداد کړم

کابل ۱۰ د سرطان ۱۳۴۲

---

[1] نمرد شمس مرادف اودهغه وخت کوم نامه او حادثې ته اشاره ده- م

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۷

هوسېږم

ماشوم یمه پروین[1] او ثریا ته هوسېږم
د ځمکې نه مایوس یمه فضا ته هوسېږم
دا ښکلي سپوږمۍ وینمه د شنه اسمان په منځکښې
واوي ده، ګلالۍ - زه يې ښکلا ته هوسېږم
د نمر په بېعدلۍ مې زړه له ورځې ځنې تور دی
د تورې شپې سکوت چپتیا ته هوسېږم
په دې خره دنیا کې تور او سپین نه معلومېږي
چې حق کا آفتابي، هغې رڼا ته هوسېږم
کرلي چمندونه، سره ښوونه د کوکیو!
ګلشن راځنې پاتې شو بېدیا ته هوسېږم
دا هره ورځ چې وینم له پرون نه وي بتره
کوچنی یمه چې نن پسې صبا ته هوسېږم

(کابل ۱۵د سرطان ۱۳۴۲)

---

[1] پروین د مجروح لور او ثریا د خادم لور ده چې دواړه د خادم په استعفا خوابدي وې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتون دې ولې کړم

چې خوښ دې مجنون نه ؤ مه مجنون دې ولې کړم
د لطف په خندا سره مرهون دې ولې کړم

چې ماته دې په زړه کې د خوښې اراده نه وه
په دومره بېدارۍ سره محزون دې ولې کړم

نه خوښ مې په نغمه او نه راضي په ترانه وې
ګل نه وم بلبل د صباوون دې ولې کړم

زه کله ستا د مهرو محبت سره اشنا وم
مين دې کړمه ځله جګرخون دې ولې کړم

په دومره لوی جهان کې چې پښتون لره ځای نه ؤ
د داسې بدبختۍ سره پښتون دې ولې کړم

په چل کې سامري چې رانه خپل واړه پسر دي کړل
ګناه په ما کې څه وه نوهارون دې ولې کړم

محمود چې د هر چا شو مه په خپل آسماني شعر
لايق د داسې شعر او مضمون دې ولې کړم

جذبې او ولولې دې را عطا د اباسين کړې
مجبور په پته خوله لکه جيحون دې ولې کړم

ګډ يړې په وينا مې په معنا يې نه پوهېږې
ځادم"د داسې خلکو افلاطون دې ولې کړم

کابل ميزان ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

درواغجن

کله اته واړه جنته یې په لاس وي   په بل لاس یې د مصری، توري هراس وي
درواغجن وته زشتین ویلی نشم   سپین ته تور او تور ته سپین ویلی نشم

کابل: ۲۲ دجدی ۱۳۴۲

(دمینې لېونی)

چې په رډو ستر ګو قسام ته خیانت کا
نو خادم به یې په ډاګه مزمت کا
هر مین د خپلې مینې لېونی دی
څوك په خاوره- او څوك مینه په دولت کا

کابل : ۲۲د جدی ۱۳۴۲

سیاست

چې په خوله نشي ویل کېدلای   کار یې په رمز و په اشارت دی
مور یې پټ ساتي له زوی و لوره   دا سیاست دی داسیاست دی

کابل- ۱۳۴۲

تیت شوپښتون

تیت شو پښتون او لاتیتېږي به نور
ښکته لوېدلی دی او لوېږي به نور
نه مشر پېژني نه خې ورېسې
چې داسې وي نو داسې کېږي به نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتنو مشر

خلک مشري کوي عزت غواړي
زمونږ چې مشر شي دولت غواړي
اې چې سودا ده د مشرۍ درسره
قام دې له تا ځني خدمت غواړي

د قام د خدمت شرط

د قام خدمت اسانه کار نه دی
دا د الفاظو تش شعار نه دی
قام دې دفتر د سوانحو لولي
دا فکر مکړه چې هوښیار نه دی

کابل — سرطان ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مېړنو وطن

دا چې مې لــه سترګو ځي اور دی د اوبــوپــه ځيــر
اوس چې تېرومه يــې مــرګ دی د ژونـدو پــه ځيــر
بــې ســره خېلونـــه دي نـــن د پښتنـــو تپــې
مـــېږې د لېوانـــو دي ګرځي د رمـــو پـــه څېر
څوك دي د دانــو پـــه غـــم څوك د خزانــو پـــه غـــم
څوك په جيل خانو کې دي ژونـد کوي د مړو په څېر
وره کــه لارد ژونـد شــوله نــه مــو شــته رهـبر چــرې
يــو يــو تېــرېږي اوس لار کــې د ړنـــدو پـــه څېر
عقــل د مغـــزو زمونـــږ راغـــی تــل د نـــس لـــره
غـــم د پښتـــو نـــه کـــوي څوك د پښتنـــو پــه څېر
هېر شولو هېرېږي مې خوب و کــه تعبير د خــوب ؟
هېڅ مــې خيــال تــه نــه راځي ژونـدو مېړنــو پـــه څېر
مړه دي که ويده دي ټول وېښ په مينځکښې نه وينم
ټينګ چې په ميدان د ننګ ودرېږي زلمو په څېر ـ
لويـــه جامعـــه رانـــه ماتـــه شـــر منبانـــو کـــړه
اوس پـــه دې مــرداره ټول پنـــډ دي د بـــانبو پـــه څېر
ګټه د بـــــيرون نــــه چارانوړ ه وطـــــن لـــــره
يــو د بـــل د جيــب پســـې ځارکــوي د غلـــو پـــه څيــر
کاشــکې خـــوږ جـــهان شـــولای دا د مېړنـــو وطـــن
يــو د بـــل پـــه خـــوږ شــولای خـــوږ د پخوانـــو پـــه څېر

سرطان ۱۳۴۲ کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۲

خان بابا عبدالغفار خان

د پښتو او پښتنو په لاځه چال و
که ته نه وای ای بابا فخر افغانه

د پښتون شان دې بیا وښودودنیا ته — تکلیفونه دې د پروګالل بې شانه
دا دچاپه غږویده پښتون راویښ شو — مارګلې تـه ترهرات او بدخشانه
د تـکـل په لاره ډارله هېچا نـه شوې — اولوالعزمـه، بـهادره، پهلـوانـه
په افغان کې دې د مینې مشال بـل کړ — پلوشې یې پورته کېږي ترآسمانه
د همت تخم دې وکاره پـه ملـك کې — پښتونخوا دې په بل رنګ کړله ودانه
د پښتون توره د وروریه وینورنګ وه — د خپل قام په تباهی یې وه مېړانه
کتیاری یې وه تـر ملاتوپك پـه ولـي — د تربور د مرګ دپاره سر ګردانه
تایې توره توپك واخستل لـه لاسه — د ترېور کور ته دی بوتللو پښېمانه
دښمـــني دې په وروری کړل بدلـه — لاربښوونکیـه، رهنمایه مهربانه
ته د ښمن د استعمار او استبداد یې — رحمتونه دې په تا وي له رحمانه
ته به مړشې، مونږ به مړه شو، ټول به مړه شي — د پښتون نوم به ورك نه شي له جهانه
اباسیند به په مستی مستی بهېږي — غورځوي به سپین ځګونه له دهانه
سېپنې واوري به په لوړو غرونواوري — له پامیره، تر خیبره او کـاغـانه
کـاروانـونـه بـه بهېږي تـل تـر تـله — لـه امونه په خیبر تر[illegible]ند ستانه
په بل شان به تاریخونه لیکل کېږي — وي هېر شوي به وختونه له هر څانه
خوستا نوم به د پښتون په خوله یاد پږي — څوچې وي د پښتنو خونه ودا نه

کاشکې نه وای کړه شوې دغه لاره
ای د ټولو پښتنو قـومـونـو پـلاره

کابل ۱۰ د جدی ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۳

څه ولیکم

دزړه له درده له افسوسه بیان څه ولیکم؟
ددې نامرد او بې هدفه جهان څه ولیکم؟
د ورونه تېرشول لاپیرې به نورې هم تېرې شي
بهار به نه وي له دې هسې خزان څه ولیکم؟
د هرې ورځې پسې شپه وي ځنو سهار هم لري
چې نه تیرېږي له دې شپې دهجران څه ولیکم؟
هوښیاران وایي خپل تقدیر دې په خپل لاس کړه بدل
چې نه بدلېږي ددې عصر و زمان څه ولیکم؟
خلك د بند په تورو خونوکې نقشې جوړوي
په ازادۍ کې بې وسې د خپل ځان څه ولیکم؟
خلك تاریخ اوکارنامې د خپلو خلکو لیکي
زه دخپل قوم دغه خواشینې داستان څه ولیکم؟
زه ورته ګورمه آسمان په سمه نه ځرخېږي
توره شکوه ددې کجروه آسمان څه ولیکم
چې خپل تقدیر یې بدل نکړو نو تدبیرشویدل
اوس د تدبیر د بدلیدلو بیان څه ولیکم؟
دانایان خال ګوري نادان په قال عمرونه کړه تېر
له دغه زیات فرق ددانا او نادان څه ولیکم
له تندې مرې او د ژوندون اوبه په لاس کې یې دي
له دې ناپوهه بېغیرته افغان څه ولیکم؟
خلك په مخکښې ځې افغان په بیرته درومي همیش
زړه مې ځورېږي له دې ځوره فغان څه ولیکم؟

کابل- میوند جاده خادم مینه
۳۰ د جدی – ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

لویه ارزو

واړه پښتانه یو، لوی مرام دپښتنولرو- دا لویه ارزو لرو

ښکلې پښتونخوا ته زړه کې مینه د پښتو لرو- دالویه ارزو لرو

* * * * *

څوك چې دلته اوسي واړه ورونه دي یو قام دی - یو شان یې مرام دی

څو د خپل هدف پرلوري تل هڅه د تلو لرو- دا لویه ارزو لرو

* * * * *

یون د اباسیند او دامو څوك څنډولی شي- دا کله کېدلی شي

ټینګه اراده لکه د تېرو مېړنو لرو- دا لویه ارزو لرو

* * * * *

دا د هر ملت ده وظیفه او دا یې کار دی - څه په دې کې ډار دی

مونږ وېښ شوی قام یو مرامونه د ژوندو لرو- دا لویه ارزو لرو

* * * * *

لوړ دې دا بیرغ وي افغاني څوچې دنیا وي- مخکښې دې رڼا وي

کلك د ملیت سره پیمان دویښو زلمو لرو — دالویه ارزو لرو

جلال اباد د دلوی ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محمد گل خان مومند په یاد

عمر دې تېر کړلو په نسره د پښتو دپاره
اروادې ولاړ له په بره دپښتو دپاره
خلکو په دې نیمګړې جوړې کړې ماڼې او چتې
تا د میړونو لار کړه غوره د پښتو دپاره
په ملیونو سرونه خلکو ځان دپاره کړه تیت
ته په همت تېر شوې له سره د پښتو دپاره
ارزو دې دا وه چې په قام کې شي سرونه پیدا
هود دې په خپله کړو ترسره د پښتو دپاره
کله ورګډ شولې میدان ته چې پښتو وګټې
کله ورتېر شوې د سنګره د پښتو دپاره
د پښتونخوا د باغ مالیاره شه اوچت له خوبه
بابا راغلی له خیبره د پښتو دپاره
چې د پامیرڅوکه یې غواړې اباسیند ورسره
ورځ ده راغلې مقرره د پښتو دپاره
ځوانان راغونډ دي په مزار دې محمد ګل مومنده!
مشاعره ده زور وره د پښتو دپاره
واره پښتون ده ملا تړلې چې پښتو لوړه شي
ښه تقاضا ده خونډوره د پښتو دپاره
ټینګه وعده راسره کړېده ښاغلی صدر[1]
کاشکې راياده یې شي غوره د پښتو دپاره
خادمه کله به جرګه د پښتونخوا جوړه شي
د پښتنو د زړه پرهار له به دوا جوړه شي

کابل ۲۰ د ثور ۱۳۴۲

---

[1] ښاغلی صدر اعظم ډاکټر محمد یوسف هغه فرمان ته اشاره ده چې د پښتو د انکشاف او تعمیم دپاره یې صادر کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آینده پښتنو ته پیغام

ای اینده پښتنو! ای فهمیده پښتنو!

تاسو به مو وپېژنئ که به مو نه پېژنئ

چې مونږه څه کړي دي بدکه موښه کړي دي

مونږه عاطل وو که نه واړه باطل وو که نه

مرني د خېټې وو تول د اوږو پېټي وو تول

اخر سپړو څه کړي دغو غويو څه کړي

تاريخ به وښيي دا که به و نه ښيلي دا

ستاسو د لارې فکر ستاسو د چارې فکر

مونږ سره و که نه و که و نو هغه څه و؟

په پاك وجدان مې قسم په لوی انسان مې قسم

چې غمخواران مو لرل خدمتګاران مو لرل

چې ستاسو غم يې خوړو د سترګو نم يې خوړو

پښتون لويدلي و چور راپرزېدلي و چور

غټ دښمنان يې لرل ستمګران يې لرل

د استعمار دلاسه ظلم و ادبار دلاسه

توتې توتې پراته وو خاورې ايرې پراته وو

د دښمن جاله پکښې وه لافي الحاله پکښې

۱- د(به مو) مخفف محاوره ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه چې بــه مــونــږه کــرل　　　دوی به لـه بيخه وهل
رنګ به ی[1] په رنګ وهلو　　　نه چې په جنګ و هلو
لوی سیــاســت و قــوي　　　چل او حکمت وقوي
بــل چـري نـه وه داسې　　　باورېږي وکړۍ تاسې

* * * * *

چې میرویس خان په توره　　　مور په دېښمن کړه یوره
غربې پـه غـل شـو بـدل[2]　　　په څومره چل شو بدل
غرزی - پښتون واړه دي　　　دا نور لمسون واړه دي
د غـره اولاد دي کـنـه　　　دلته ابـاد دي کـنـه
میرویس ملت سازاوه　　　ټینګ یې دولت سازاوه
خووخت پرې تنګ راغی　　　دوه خوا پرې جنګ راغی
یـو و لـه خـپـلو څني　　　و لـه عـبـدلـو[3] څني
بـل خوا تـاتـار راغـی　　　نــادر افـشـار راغـی
د هوتك کور وران شو　　　په ظلم زور وران شـو
وار د نادر چې شو تېر　　　د احـمـدشاه شولو تېر
بـابـا پښتون جوړ کړو　　　په ښه مضمون جوړ کړو
یـو یـې مـغـول ووهـل　　　مرهټ یې بل ووهـل
یو خوا ایران و پـه قـار　　　بل هندوستان وپه قار

---

[1] به ی د به یې د مخفف صورت محاوره ده .
[2] یعنې غرزي ته غلزی ویل د دښمنانو دسیسه وه .
[3] عبدل: ابدالي کورنی چه دهوتکو یې مخالفت کاوه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یکښې انګریز راغی   نوی جنګریز راغی
دري ځله مات شولو   قهر یې زیات شولو
ده سیاست کړو بدل   پښتون یې مات کړو په چل
ذرې ذرې یې کړو مونږ   خاورې ایرې یې کړو مونږ
دښمن یې بر کړلو   زمونږ په سر کړلو
تهداو یې کښېښودو لاړ   نفاق یې پرېښودو لاړ
ورور په خپل ورور وهي   د چل په زور وهي
مسلماني ته ګوره   بې ایماني ته ګوره
انګریز پښتون کاندي   ګډوډ مضمون کاندي
ته به وای[1] ورورمې دی   د سترګو تور مې دی
زړه ته نږدې به دې شي   زوی دادې به دې شي
پس له کلونو نه بیا   پس له عمرونو نه بیا
ګورې انګریز به وي   لا تسرپنه تیز به وي
دښمن لا تللی نه دی   بېخ یې ختلی نه دی
پسه هره لاره کې دی   په هره چاره کې دی
احمق یې تللی بولي   هوښیاری یې غلی بولي
مونږ یې برباد کړلو   بېخي نامراد کړلو
ډېر نهضتونه شو جوړ   ډېر حکمتونه شو جوړ

---

[1] وای : دوا یي مخففه محاوره ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو وره ک فساد نه شوو   دښمن برباد نشو
صرفه مو نده کړې   اسره مو نه ده کړې
له سره تېروو مونږ   خو سخت راګیر وو مونږ
ورشئ پوښتنه وکړئ   ښه ګر و پړنه وکړئ
ای د صبا زامنو!   د پښتونخوا زامنو!
ستا سو په سرمې قسم   په لوی تېر مې قسم
د پښتونخوا په مینه   د سپین صبا په مینه
ځان ته مې فکر نه و   بل څه مې ذکر نه و
یاوه پښتو یا پښتون   یا پښتونخوا و مضمون
افغانستان و بل   دغه بیان و تل
انګرېز دا کله منل   ده دې بېخوته وهل
انګرېزهر څه غواړي   خو پښتون نه غواړي
لاړ د پښتو بندوي   د پښتنو بندوي
پښتون جاهل چا کړو   خوارو غافل چا کړو؟
توټې توټې څنګه شو   ذرې ذرې څنګه شو؟
اوس غم دتن وکړي   که د وطن وکړي؟
را تولېده بې شو ګران   لاپوهېده یې شو ګران
داسیاست څنګه دی   چل او حکمت څنګه دی
وران یې کلچر شولو   اخته په شر شولو
نادان پښتون وګورئ   اوداژوندون وګورئ
دا کشاله ده لویه   دا سلسله ده لویه

*   *   *   *   *

۷۰

مونږ بې خبره نه وو
هم بې بصره نه وو

خبره دا وه یوه خدایږو رشتیا وه یوه
کار په پښتو کېدلو د پښتنو کېدلو
بې پښتو بله دوا نه وه چاره او شفا
چې پښتو مړه وي پکښې یالاویده وي پکښې
ملت به څنګه شي جوړ دولت به څنګه شي جوړ
چې ملیت یې نه وي ملي وحدت یې نه وي
نو به افغان څه وي؟ افغانستان څه وي؟
انګریزهم ښه پوهېده نه دا چې نه پوهېده
بېخ د پښتو یې وهه د پښتنو یې وهه
ده ویل سوېزدې شي مال دانګریزدې شي

* * * * *

څلوېښت کالو نه شو تېر یادمې دي نه مې دي هېر
ټول د پښتو د پاره د پښتنو د پاره
ډېر کړېدلی یمه ډېر ځورېدلی یمه
ډېر په عذاب یې کړم خراب تراب یې کړم
چې شاګردان مې وو که رفیقان مې وو
ټول رقیبان مې شول بدخواه دښمان مې شول
دوی معتبر به شول په ما افسر به شول
کار له بالا کېدلو پټ به له ما کېدلو

هم مې د ګل خوړلي — هم مې رتل خوړلي
ښکاره ستم په ما — تل به و غم په ما
حق به ناحق شوزما — ليده مې ظلم و جفا
کله ناکار به شوم — راګرفتار به شوم
د سپي او خره په لکۍ — تړل کېدم په رسۍ
زه شرمولم به يې — زه ځورولم به يې
په مرګ تهديد شولم — بې څه تبعيد شولم
ستغې اوسپورې به وې — داسې لانورې به وې
لوی شواخون و بل — لاځيګرخون و بل
چاپ مې اشعارنه شول — نشر اثار نه شول
زه چې ژړا کوم — او واويلا کوم
په خپل فطرت ژاړم — په بند قسمت ژاړم
ګل د دامان ومه — نه د باغوان ومه
په ښه د چا نشوم — د دلربا نه شوم
خرواو غويو وخوړم — خاورو ډيرو وخوړم
د پښتو حال داو — زمونږ احوال داو
خيانت موکړلی نه شو — ځان مو بايللی نه شو
پښتو ته لاز نه وه — بله مو چارنه وه
يوازې زه خو نه وم — چې په دې حال کښېوتم
د ډېرښه ځوانان شوه دل — پهلوانان شوه دل
ښکاره دوران و دا — په تول افغان و دا
"إمان" افغان څه شو — "فخرافغان" څه شو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نادر افغان ګوره　　　"محمد ګل خان" ګوره
"صمد" په جهل کښې پروت　　　"فرهاد" په ښکېل کې پروت
"کوثر" حيران شولو　　　"همېش" خزان شولو
اېپې چې سپك يې کړو　　　باجوړ وره ك يې کړو
د کندهار احوال　　　د ننګرهار احوال
جلاخساب غواړي　　　نوی کتاب غواړي
بلخ کې نهضت نه و　　　هرات کې پست نه و
زمونږ وزير بسه و　　　څوك چې بې پيرېنه و
څوك به چې غل نه و　　　دغلو به مل نه و
کله په کارېنه و　　　د سترګو خاربنه و

دوست د پښتو کله　　　چا پر ېښودو کله
وه د پښتو دښمني　　　د پښتو د ښمني
شرط د لوړتيا زمونږ　　　دا عتلا زمونږ
لوړبه شو تيت چه به شو　　　به جګ شو بيت چه به شو
يوخوا ... و ناست　　　بل خوا ... و ناست
دوه افغانان وو دوی　　　مګر څه شان وو دوی
يو به پارسي ويله　　　بل انګريزي ويله
دواړو بهانه جوړه کړه　　　نه افسانه جوړه کړه
د هندوستان په نوم　　　پښتونستان په نوم
پښتون راګير کړو دوی　　　له تېغه تېر کړو دوی
يو سرخپوشان کړه دل　　　بل ويښ زلميان کړه دل
ای اينده پښتو!　　　ای هسهيده پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۳

د وطن بنو زامنو! د پښتنو زامنو!
تاسو نه چارډې شم په څو څو وار دې شم
اوس نتیجه واخلئ ترېنه پخه واخلئ
سرد قیصې چرې دی؟ د مشورې چېرې دی؟
چیرې خطا نه وځئ بېرته تېر شا نه وځئ
چې څو ملت نه شي جوړ خپل ثقافت نه شي جوړ
کار به په چا وکړو ؟ د خوار ، گدا وکړو
څو چې قوت نه وي ملي وحدت نه وي
د غلو علاج څه دی زمونږ معراج څه دی؟
کار همتونه غواړي پاخه فکرونه غواړي
په غل اتبار مه کړئ تېښته اودارمه کړئ
کاڼي به پوست نه شي دښمن به دوست نه شي
په پښتو غونډ اوسئ په وطن پنډ اوسئ
بیا لوی پښتون جوړ کړئ عالي مضمون جوړ کړئ
دا ملك سوئېزنه دی مال د انگرېز نه دی
د ویشیا د پاره تولې دنیا دپاره
د ارتقا لاره ده د اعتلا لاره ده
د استعمار علاج د استثمار علاج
فقط دا کاردی بس دا مې اظهاردی بس
نور دی سلام زما دا دی پیغام زما

کونخوانا روغتون

۱۹ د قوس ۱۳۴۴ ه ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانانو ته بلنه

یاځاروان د قافلې شه !

یا روان شه په کاروان کښې

اخر ته هم یو انسان یې — کار په مثل د انسان کړه

په دې لوی جهان کښې اوسې — لږ څه غم د خپل جهان کړه

په شخصي سودا کښې ګیره — تګ په لاره د کاروان کړه

همېش لافې د ځوانۍ کړې — لږ خو کار هم لکه ځوان کړه

یا د بل پسې روان شه — یا نور ځان پسې روان کړه

ښه پوهېږمه هوښیار یې — سړیتوب غواړي جهان کښې

یاځاروان د قافلې شه!

یا روان شه په کاروان کښې

عمر تېر دې په سوداکړ — خو مېړه د عمل نه شوې

نه دې لاره څه پیدا کړه — نه د بل سره په تله شوې

خوشې شین شوې خوشې لوی شوې — خوشې دل لکه وابه شوې

هو پیسې خو دې پیدا کړې — مګر نور وایه چې څه شوې

منده هلته منده دلته — نه ددې نه د هغه شوې

د اقدام درکښې کمی دی — نور ځوښه یې په خپل ځان کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاځاروان د قافلې شه!
یاروان شه په کاروان کښې

مونږ دې وینو فکرکړی شی	تل خبرې د وطن کړې
د خبرو خو هسم ځای وي	کله شین به دا چمن کړې
ځان به سپك کړې په خبرو	که هر څو خبرې من کړې
په تنقید به دا ونه شي	چې ځان بل ته قدرمن کړې
مونږ خو غوارو چې وطن ته	ځان په مثل دکوهکن کړې
یا دا فکر سودا پسرېږده	یا راګډ شه په میدان کښې

یاځاروان د قافلې شه!
یاروان شه په کاروان کښې

تذبذب یولوی مرض دی	ځان دې خلاص کړه له وسواسه
توکل د نرو کار دی	په همت سره راپاسه
د میړونو کار خدمت دی	عزم وکړه له اخلاصه
دا نامردې اسرې پرېږده	بېخ د طمعې له زړه باسه
لږ خو فکر ځان ته وکړه	دا څه ژوند دی بې اساسه
د ایمان دیوه بلېږي	نه مره کېږي په طوفان کښې

یاځاروان د قافلې شه
یاروان شه په کاروان کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا رښتیا د وطن غل شه   په ښکاره داړه ماري کړه
بې ایمانو سره مل شه   چور چپاو او خونخواري کړه
وجدان لاندې کړه له پښونه   چې کوی شې مرداري کړه
د پیسو په زور که ژوند کړې   چل فریب او غداري کړه
بې لاري هم یوه لار ده   ورشه غوره بې لاري کړه
که دا نه کوې نو ګوره   چې څه حال دی په افغان کې
یا سالارو د قافلې شه
یا روان شه په کاروان کښې

نه اخلاق شته نه قانون شته   نه رواج نه دیانت شته
وطن تول لوچک فضول شو   نه تقوی نه متانت شته
حرمت پاتې چاته نه شو   نه انسان نه کرامت شته
پښتو والوته له منځه   نه غیرت نه چا کښې پت شته
دروغ به څله درته وایم   نه دولت او نه ملت شته
زمینه ښه ده تیاره   که څه مټره وي په ځوان کښې
یاسالار د قافلې شه!
یا رووان شه په کاروان کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره بده به لا دا وي　چې کار نه کوې پخپله
کله هلې کله دلې　خبريال يې يو له بله
په وراني د جوړ کارونو　قبر کنې ځان ته خپله
دسم کار قدرت دې نه شته　خو وراني کوې تر تله
دا چلند تاته به لا دی　شي به ختم زما ګله
د "سوشل" دلې ته راشه　منل شوېده افغان کښې

يا سالاد قافلې شه !
يا روان شه په کاروان کې

د "خادم" دغه ارزو ده　چې افغان بېرته افغان شي
شو کېدلې تر هيدلې　سم په لا بېرته روان شي
ورد فکر او د عمل شي　دوب په غم کې د خپل ځان شي
يو ملت يو يې هدف وي　په رښتيا افغانستان شي
د پردو لاسونه لنډ شي　د خپل ځان واك يې دځان شي
نو خادم به پکښې فردوي　څه چې کړي په دې جهان کې

يا سالار د قافلې شه
يا روان شه په کاروان کې

کابل ۲ دجدی ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملی ارشاد

څلـــوېښت کالـــه مـــې ووې چـــې ازاد يمـــه ازاد يـــم
خـــو مـــا غوندې انســـان چـرې ازاد نـــه شـــي کـــېدلای
منمـــه چـــې بـــيرغ د اســـتقلال مـــې پـــه ســـر رپـــي
خونـــــن د ازادۍ دغــــه مرادنـــــه شـــــي کــــېدلای
يـــو قـــام چـــې ازاد پرې ازادۍ بـــاندې ژونـــدون کـــا
دا کـــار بـــې د مېړانـــې لـــه جـــهاد نـــه شـــي کــــېدلای
اسـير چـــې د يوقـــام وي ثقـــافت د بـــل پـــه لاس کـــښې
هېڅکلـــه پـــه ملـــی بـــنه ابـــاد نـــه شـــي کـــېدلای
دولـــت چـــې د ملـــت پـــه ثقـــافت بـــاندې محکـــم شـــي
د عصـــر لـــه صدمـــو څخـــه برپـــاد نـــه شـــي کـــېدلای
وحـــدت چـــې پـــه ملـــت کـــښې د عمـــل اوفکـــر نـــه وي
کـــامل يـــې پـــه هـــېڅ قســـم اقتصـــاد نـــه شـــي کـــېدلای
ملـــت اوحکومـــت چـــې پـــه دولـــت کـــښې ســـره يـــو کـــا
بـــل شـــی يـــې لـــه تـــاريخ ورتـــه بنيـــاد نـــه شـــي کـــېدلای
پـه رنـګ د مليت کـښې خپـل پـردی سـره يـو رنـګ شـي
تفريـــق يـــې بيـــا د رنـــګ او د نـــژاد نـــه شـــي کـــېدلای
تـــاريخ او ثقـــافت او روايـــات بـــېخ د وحـــدت دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کار په چال او زور او په تضاد نه شي کېدلای
اساس د دغو ټولو ربتیاني دیموکراسي ده
چې نه وي صداقت حل د مراد نه شي کېدلای
یوقام چې لاس و بل ته د ورور د پاره نیسي
همداورلره بس دی چې ازاد نه شي کېدلای
سوشل دیموکراسي که افغانیزم سره مل شي
بیا هیڅ په دغه فکر انتقاد نه شي کېدلای
که څوک د زړه په مینه طلبګار د حقیقت وي
رشتیا چې له دې زیات ملي ارشاد نه شي کېدلای
هیڅ لویه بدبختي به له دې زیاته بله نه وي
په طرحه د ((خادم)) که اعتماد نه شي کېدلای

۳۰ د جدی ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استعمار زمزمه

هر څه چې شي ودې شي افغان درنه ملت نه شي
لوڅ دا حقیقت نه‌شي
ګوره که ویده زمري راویښ شو بیا به څه کوو
هیڅ خیر به ونه کوو
پرېږده چې ویده وي په هیڅ شان درنه اوچت نه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي
ګوره په ویدو کېښې یې چاره کوه بیدار شه
ښه ورته هوښیار شه
کله که شي ویښ هم چې پیدا ورته فرصت نه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي
علم خو څه ورکړه خو چې تش خالي ګفتار وي
نه چې سمه لار وي
پوه که په هرڅه شي خو چې پوه په سیاست نه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي
مورکه شه په ګېډه نو بیا فکر د صباکوي
یو تر بل سلا کوي
تول دې یو پر بل اخته وي وره ك ورنه رشوت نه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینــی خلــك ښه کـړه دغــه نـوردې پــه عــذاب وي
پرېږده چې خراب وي
هغه بیا د دوی په خولـه کېښې ورکړه چې راحت نـه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي
لــوی فســاد دې فکـر دی؟ پښتــوه‌پښتونســتان دی
دا کار هم اسان دی
نوم خو يې بدنـه دی خو چې جوړ ملي وحدت نـه شـي
لوڅ دا حقیقت نه شي
ګوره تربیــه ددغـــو خلکـــو افغـــاني نـــه شــــي
جوړه شیطاني نه شي
نـور څه ورتـه ښیـه خـو دا کـار درنـه غلـط نـه شــي
لوڅ دا حقیقت نه شي
واوره اداري دپـــاره تـــل تکـــړه ســـړي ګوره
چاغ لکه غوبي ګوره
هـر څه دې کـوي چـې را پیـدا چـرې نـهضت نـه شـي
لوڅ دا حقیقت نه شي
هـو افغـان دې نـه وي مـهاجر کــه بــې نســب وي
خو پوه دی په مطلب وي
خیر دی که پښتـو وایې چـې تینـګـ پـه ملیـت نـه شـي
لوڅ دا حقیقت نه شي
لــوڅه دښمنـــي هــم د پښتـــو او افغـــان مـــه کـــوئ
سپکه د ځان مه کوئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه افغانان یو

واړه افغانان یو

ټول مسلمانان یو

ګران هېواد زمونږه لکه ګل افغانستان دی!

ځکه له کل جهان دی

څه ښایسته فضا لري　　د جنت هوا لري

ډک له نعمتونو دی　　حسن او ښکلا لري

څومره چې وطن ښایسته دی هو مره یې انسان دی

ځکه له کل جهان دی

* * *

لوړغرونه دري ښکلي　　واورې او چینې ښکلي

ډک سیندونه هر طرف　　درومي ترې ولې ښکلي

ښار او کلي هر خوا په باغونو کښې عیان دی

ځکه له کل جهان دی

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار دی د قومونو دا　　　مور د نهضتونو دا
خپور ترې ارین شولو　　　ځای د عظمتونو دا!
دلته سرېتوب لوی شوی هغه کوهستان دی
جګ له کل جهان دی

* * *

هر قسم غلې لرې　　　څه ښایسته مېوې لري
شاتوله شودو ډکې　　　تل جاري ویالې لري
دا ملك د مالدار او د باغوان او د دهقان دی
جګ له کل جهان دی

* * *

دا دی د یاما وطن　　　دا دکانشکا وطن
راغی سکندر پسې　　　دادی د سوماوطن
دلته جام اوبه د ژوند – او ژوند د سپین تمان دی
جګ له کل جهان دی

* * *

بیا به یې ودان کړو　　　په علم او عرفان کړو
ښکلی له ارم ځنې　　　دا افغانستان کړو
واړه خویندې وروڼه ، یو ملت دی چې افغان دی
جګ له کل جهان دی

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیـــــرې او ډیـــــرې دي لـــــــــورې او ژورې دي
واړه جواهـــــــــر دي لمـــنځې کـــه تنیـــترې دي
هـــرکانی یـــا قـــوت او لاجـــورد لعـــل و مـــرجان دی
جګ له کل جهان دي

* * *

ځومـــره چـــې افغـــان قـــوي دومـــره ې ایمـــان قـــوي
هیـــڅ پـــه دام کـــي نـــه نښـــلي لـــوړ درومـــي مـــرغان قـــوي
وړی یـــې پـــه نـــره اســـتعمار ځـــنې میـــدان دی
جګ له کل جهان دی

* * *

شـــرم دې بدظـــن وکـــړي فکـــر دې دښمـــن وکـــړي
دا ده اراده مـــــــلـــــي غـــم بـــه د وطـــن وکـــړي
ډار پـــه دې کښـــې نـــه شـــته د "دخـــادم" دغـــه اعـــلان دی
جګ له کل جهان دي

کابل- خادم مینه ۲۸ د حوت ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپین سترکی

په خوله وايي چې افغان يم لــه افـغـانــه خـبـر نـه دی
عــجـيـبـه شــانې سـړی دی لـه خپـل ځانـه خبر نـه دی

دې تسوم، لـوی تــاريخ او عضــمت تـه يــې شــا کــړی
تــل مــنفي بدلـــې وايـــي لـــه تاوانـــه خـــبر نـــه دی

نــور پــه هـر څـه ښـه پوهـيـږي د مـلـت پـه حق کښـې ړونـد دی
د توحيـــد کـــلمه وايـــي لـــه يوتيـــا نـــه خـــبر نـــه دی

دتوحيد کــلمه څـــه ده دغـــه ســـوال مـــې ورنـــه وکـــړ
مســئلې او لـــه جـــواب او لـــه ملانـــه خـــبر نـــه دی

د جهـــان پـــه نـــورو ژبـــو د توتـــي غونـــدې ګـړيـــږي
خودخپـــلې مـــلي ژبـــې لـــه لوی‌شـــانه خـــبر نـــه دی

د پښـــتو مـــې ورتـــه ووې ده ســـويس راتـــه يـــاد کـــړ
لـــه فـــرانس او لـــه انګـــليس او لـــه ايـــرانه خـبر نـــه دی

ځمکـــه ارتـــه ده ارض نـــه ده دا اســـمان هـــم همسکن دی
بيچـــاره ورلانـــدې ګـــرځي لـــه اســـمانه خـــبر نـــه دی

فلســـفې د عصـــر وايـــي د تـــاريخ دورونـــه ســـتايي
خـــو د خپـــل ښکـــلي هـــېواد افغانســـتانه خـــبر نـــه دی

د پيســـو پـــه تولولـــو د بنګـــلوپه جـــوړو لـــو
ښـــه پوهـــيږي خـــود قـــوم لـــه لوړتيانـــه خـــبرنه دی

د وطـــن لـــه بـــده حالـــه ښـــه خـــبر دی چـــې ابـــتر دی
خـــو دخپـــل قـــوم لـــه شـــعوراوله وجدانـــه خـــبرنه دی

خودخپـــل قـــوم لـــه شـــعو ر او لـــه وجـــدا نـــه خـــبر نـــه دی
پـــه شـــعور ددغـــه قـــوم کښـــې حشـــرونه روزل کيـــږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضا وار ه طوفاني ده له طوفانه خبر نه دی
وایي نن کار غنیمت دی د صبا کار به صبا شي
فخر کا چې ابن الوقت یم له صبانه خبر نه دی
هو د خان په ډول ګډېږي ښه زیرك موقع شناس دی
څه چې خان وایي هغه کا له بل چانه خبر نه دی
هر نهضت کښې دا خلېږي خو د خپل مطلب دپاره
د ملت د ایدیال او مدعانه خبر نه دی
د ربښتیا و په لباس کښې په درو غو تل چلېږي
ډېر ماهر دی په دې کار کښې له بل خوانه خبر نه دی
د خپل ځان په پرسولو د عالم په تیر ایستلو
کښې استاذ دی خو د عصر له رجحانه خبر نه دی
په فریب او په ریا او په ایما کې یګانه دی
له راستی او له اخلاص او له ایمانه خبر نه دی
تل دامونه ږدي صیاد دی په چانسونو کښې نراد دی
دروغ په دروغو هضموي تل له افشانه خبر نه دی
چاپلوسي او خوشامندو چلوتو باندې روان دی
د سر کس په رسی خېژي له لوېدانه خبر نه دی
له دې تولوښه خبر دی، ما چې څوې خبر نه دی
خو سپین سترګی مرتجع دی له حیانه خبر نه دی
دی مغرور دی چې ملت به غولومه چې څو یمه
دخادم د انتقاد او له بیانه خبر نه دی

کابل ۱۰ د حمل ۱۳۴۵

(c) keṭabton.com: The Digital Library

انسان او کائنات

(د فطرت غوږې)

څنګه راپیدا څمکه اسمان شو؟
بیاپکښې پیداڅنګه انسان شو؟

سل زره خبرې هر چا وکړلې دا رازچې و پټ پـه هغه شان شو
سَرد جاذبې خو څه ښکاره شولو سُرهم د خلقت ګوندې عیان شو؟
برق خوله ایتمه پورې کشف شو کشف یې سُر کله په انسان شو
وینمه میګنیټ ورته حیران یمه دا کشش لـه کومه نمایان شو؟
زړی وي دانه وي بیازرغونه شي اصل کیف له مونږ پنهان شو؟
داسلسله څنګه او لـه کله ده بیا پیدا هګۍ کښې څنګه ځان شو؟
هر څه به ژوندي وي مرپه یو نه وي او که وي نومرڅنګه حیوان شو؟
مـا تـه ازلي ابدي مـه وایـه تر هه مې په زړه راغله حیران شو
څوک چې میکانیك باندې ایمان لري سست یې رانبکاره دغه ایمان شو
دا میکانیکي عمل لـه کومه شو؟ څنګه ترې پیدا دغه دوران شو؟
څومره عالمان فلاسفه چې دي هر یو لکه طفل راعیان شو!
دا دنیا روانه ده روانه ده څنګه او تر کله ببخي ګران شو
لـویـه د طلسم کار خانه ده دا ګیر په دې طلسم کښې انسان شو
دا تیاره کوټه خو د لیدونه ده بیاهم را په سر دا امتحان شو
برخه په تیاره کې دی سفر زما عقل تېرېږي سر ګردان شو
څه خو مې په دې تیاره کښې وموندل ژوند پرې شو مړ نکل او که اسان شو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاره په یقین راته ښکاره نه ده
ژوند لکه یو بحر بې پایان شو

علم و عقل دوارو دارې وایستې
یوطرف که سم شو بل مو وران شو

هسو لسه تولو تېرو تجربو څنې
دومره تکی مونږ ته نمایان شو

غوټې د فطرت د سپړو دلو دي
څه که نه دي څه د حل کېدلو دي

* * *

خوار انسان د غم په دام کښې گیر دی
پوه دی که فقیر او که امیر دی

هر خوا بلاگانې ورته وازې خولې
ډېر په غم لړلی یې تقدیر دی

څومره مصائب تر ېنه چاپېره دي
دا کمبخت په منځکښې یې اسیردی

څه وکړي اخر د ژوند چاره څه ده
ژونددده په غاړه کښې زنځیردی

غورزي، پرزي،دروړمي، تلوسه کوي
تل لکه ابشارد ځان په ویردی

وګوره خندا بـه لړه وویني
چغې دي، سلگې دي او نفیر دی

نه پوهېږم څله په رسمي خندا
تېر له خپله ځانه او ضمیر دی

هېڅ حق په ناحق حاصلېدی نه شي
نه پوهېږم کوم پلو ته څیر دی

څوك كه څوك بدبخت كسې نوخوشبخت به شي
دا تکی په زړه مې لکه تیر دی

څوك وا یې انسان جوړ له بدیو دی
بدددده فطرت او هم ضمیر دی

څنګه له نیکیه څنې انکار کوي
وینو ژوند د ښو بدو بصیر دی

ښه وینو چې څینې خرابې کوي
مخ د چا د څمکې په تعمیر دی

مونږ که دا فطرت چور اروی نه شو
ګوندې تحول هم څه کوی نه شو ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خـه سـودا چـې خامـه د انسـان ده　　دغـه "خوشـبختي تـنها په ځـان" ده
چلته خوشبختي چې څه ممکنه ده　　دا يـوازې نـه ده د انسـان ده
هـر څـه زوراور کـولای شـي مګـر　　دا لاړ د انسـان کـه د حيـوان ده؟
څوک چې ژوند يوازې خوردوخواب ګڼي　　دغـه نقيصـه يـې د ګومـان ده
ژونـد اوخوشـحالي دي مـرادف سـره　　ښـه خوښـي د روح او دوجـدان ده
روح کـه معـذب وٍ خـوښي نشـته دی　　دا معـنی واضـحه نمايـان ده
هويـدايي ښـه ده ضـروري هـم ده　　نـه مګـر هغه چـې دکـوم خـان ده
خـوښي وي هرانسـان خپلـه تولـنه کـې　　دا څـه پټـه نـه ده ښـه عيـان ده
ښـه جامعـه څـنګه جوړيـدلی شـي　　دا کشـاله مشکښـې د افغـان ده
لويـه معضـله ده د څېړلـو ده　　هوزمونږ د فکـر او د تـوان ده
ښـه شي جامعـه چې حکومت ښه شي　　پـريکړه دا ددې عصـرو زمان ده
شان د حکومت او قام که يو نه وي　　ورانـه مسـئله بولـه بـل شـان ده

هـله يـو ملـت خوشـالبدلی شـي
واک که د خپل ځان خپله کولی شي

کابل، خادم مېنه- ۸ د سنبلې ۱۳۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

زه دې په پته خوله هم پېژنم قسم مه کوه
رقيبه خداى دپاره نور دغسې چم مه کوه
خورېږي خبرې د هېواد له حاله څله کوې
څه خپلې لوبې کړه د نورو خلکو غم مه کوه
مادې سجدې د نس د بت دپاره يې لېدلي
ماته خبرې د کعبې او د حرم مه کوه
له اباسينده ترامو دا سيمه چا وېشلې
وايي غازي ماته بحثونه د تسور خم مه کوه
يا په داسپينه لاره درومه چې پرې درومو سره
کنه نه بحثونه اروړه رقم رقم مه کوه
بې له پښتو به يوه نشي د پښتو دا سيمه
دا يو قسم دی هره ورځ په ما قسم مه کوه
چې د امو په مخ کښې نښې د يامو شي کتلى
خادم ته څله وايي غم د جام جم مه کوه

د خان غازي کابلي سره مشاعره، ۱۲ د قوس ۱۳۴۳

ځورولی مې شې

زه ښه پوهيږم ځورولى مې شې
له ټيټوخلکو ټيټولى مې شې
رقيبه دا هم راته ووايه چې
د عشق له لارې اړولى مې شې؟

عقرب ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار

ای د حسن د وفا جوړه کابله پسرلی درباندې اوسه تل ترتله
د افغان د اعتلا او عظمت کوره په لمنو کښې دې تل ګلونه ووره
په سینه کښې دې غیرت د پښتنو شته په تامینه د بابا د پرګنو شته
ای کابله هر یو غر دې ګلالی دی هر یو کانی یې له ننګه جوړ غمی دی
هر یو سر یې د غازی تېغه شمله ده هره تړه د شهید په وینو سره ده
په څولی کښې دې هغه ولس اباد دی چې دننګ په هسك دستوروغوندې یاد دی
ای کابله هر نفر دې محترم دی هره پیغله دې درخو زلمی آدم دی
که پغمان دې د ښکلاو ائینه ده زوړ حصار دې د ننګونو خزینه ده
غیرتونه دلته خاندي په ښکلا کښې
خدایه داسې ملك به کوم وي په دنیا کښې

(۲)

ای کابله ستا ماضي باندې نازېږم مستقبل ته دې له ورایه خوشالېږم
ولس د محبت نه دې ځارېږم ستا دخاورې د پاکی نه قربانېږم
وایم سترګې مې له شوقه سپیلنی شوې
ستا د حسن ننداروته لوګی شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

ستا په مینه کښې تهمت دی که سزاده — په خندا قبوله کړې مدام ماده
ولــی ای زمــا کابلــه د زړه ســره — د مشــرق د تنــدي خالــه منـــوره
که ته تول ښائیست ښایست غیرت غیرت یې — همــګي وفـــایې مینــه محبــت یـــې !
زه په مینه د پښتو کښې مست ملنګ یم — په هر ځای کښې د خپل زړه دلاسه تنګ یم
لېونـی زړه مـې خبرې رانـه غـواړي — دپښتـو څو مرغلرې رانـه غـواړي
په ګلونـو کښې د پټ رنګونـه ګوري — په پښتو کښې دغیرت رنګونه ګوري
لـه ربابـه غـواړي لاس د ادم خـان — دښایست پرده کښې سیل کړي دجانان
قریب نـه خوري د خبرو دسیپو نـه — مرغلرې راویاســي لـه چپـو نـه
په خوږو او پـه ترخونـه دوکـه کېږي — خپـل مرام پسـې روان دی کـه وره کـېږي
نـه منت منـي نـه زور او نـه زاري — لټوي پــه هــره لاره کـښې یــاري
د هـر بـاده سـره تلـل دده زده نـه دي — پـه هرسُـر لا ګډېدل دده زده نـه دي
دی د خپل سپرلي په طمعه په مسکا دی — په خزان کـښې هـم تـازه لکـه لالا دی
دا زړګی مـې ای کابلـه د پر ماشـوم دی — دا منمه چې هم خوار دی هم محروم دی
ولې مست دی د چا مینه کښې ملنګ دی — بې پروا لـه تاج وتخت او له اورنګ دی

هغه څمکه ورته تخته څنې نه ده
چې په وینو د غیرت کښې الوده ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

دا زړگی مې ستا لمنه کښې خفه شو   د باغچې دا تازه گل دې پژمرده شو
ده ته بوی د گل محسوس شو کومې خوانه   ده څه واوربدل په غوږو د صبانه
راته وایي چې دا څه ښکلی کابل دی   ولې نن دی که صبادی راته بل دي
دا هغه کابل خو نه دی چې پرون و   چې پښتو د ده لیلاوه دی مجنون و
دا هغه کابل خو نه دی چې د یار و   هره ځانگه کښې یې زړی د بهار و
پرون نظم وې او نن لکه غزل یې   دا زړگی مې راته وایي چې بدل یې

○

ستا د حسن تعریفونه به کومه   مستقبل به دې دعاکښې یادومه
د ولس په خوشالی به دې نازېږم   د بچو په ارامی به دې خوښېږم
په ناموس به دې مئین یم له هر چانه   خدای دې بچ ساته له هرگرمې هوانه
ولې څه وکړم بدله دې هوا ده
دا بدلون دې راته لویه معما ده

(۵)

بس دی ځمه لتاځمه دا دی ځمه   ستا بدلون ته ارماني سلام کومه
زه چې چېرته یمه ته به رایادېږې   په زړگي به مې سحر ماښام وربېږې
خدای دې تاکړي زر هغه درته به راشم   په والله نه یم خفه درته به راشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هر تور اوسپین افغان بلا دې واخلم

د حصار او د پغمان بلا دې واخلم

یادګېرنه: دا نظم ۱۳۴۵ په حوت کښې چې زه پېښورته تللی وم د شاعر اجمل ختټك له خوا ماته اهدا شو زه یې په افتخار سره په خپله مجموعه کښې ساتم- خادم.

د نوي فکر ماشومان

د هجرت شمسي تاریخ چې جوړله (غم شو⁽¹⁾

زما عمر دری شپېتو کالو ته سم شو

قیمتي بې بازخواستي وه ظلم زور و

اطمینان د چا په مال او نه په کور و

چې کول هغه کول به حاکمانو

بغاوت له شرعې کړی و قاضیانو

د رشوت او فحاشۍ ګرم بازار و

له افغانه څنې تللی شرم عار و

حکومت سرغړولی و شورا نه

په خپل سر خو کابینه ده له پخوانه

بس سودا د عیاشۍ او د پیسو وه

قصه ختمه د غیرت او د پښتو وه

د ملت خبرې جرم وې ګناه وه

---

(۱) ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغان باندې نازله دا بلا وه
د ((مشرانو جرگه)) کښې زه راگير وم
بې‌خوابه دې د خپل عمر په تبذيروم
مونږ تخځ په خپلو پښو باندې وهله
د ملت د نجات سعيه مو کوله
د افغان ملت جاري مو جريده کړه
بې له فکره حکومت مصادره کړه
ديارلس مياشتې د افغان ملت دپاره
سختو ترو کښې مو واپسته لاره
افغان سوشل ديموکرات پکښې مرام و
چې منلې د ملت هر خاص وعام و
ابتکار و په افغان کښې بنه مثال و
دا تفصيل د ويښ زلمو دايدتال و
که تاريخ و د زلمو شل کاله وړاندې
خولاوې ددغې ونې ځانگې تاندې
پواذان و د افغان دويښېدلو
د ملت په نوي دول جوړولو
وه د نوي ژوندون نوې رڼا څرکه
يا دوره ك شهيد له کومې تړې کړيکه
شوه خپره لکه نسيم په گلستان کښې
انگازه د خوشالۍ شوه په افغان کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بــل نــهضت دلتــه د پښتــون مســلمان ؤ
وريــــې نـــهضت د سوســيال افغـــان ؤ
د مســلك دويــښ زلمونـــه راپيــــدا شـــول
خـــو پــــه لـــږه زمانـــه کــښې بيـــا فناشـــول
لکــه نـــور چـــې وو مـــات شـــوي دا هـــم مـــات شـــو
د افغـــان ملـــت د ډلـــې کـــور مـــيرات شـــو
هـــاى افســـوس دلتـــه دا کـــار دى له پخوانـــه
نهضتونـــه مـــاتول بولـــي مېړانـــه
فنـــا نـــه شـــي کـــه پنـــاه شـــي لـــه نظـــره
هـــره مياشـــت چـــې يـــوځل وخـــېږي دېره
چـــې يوځلـــې چيرتـــه وځي غـــره کـــښې لاره
عالمونـــه بيـــا پـــرې درومـــي تـــل دپـــاره
چـــې دفکـــر تخـــم يوزلـــې زرغـــون شـــي
په مشـــکل بيـــا لـــه مغزوځنـــې بـــيرون شـــي
ترقـــي نشـــونما کـــوي لوئـــېږي
چـــې کـــوم فکـــر پـــه مغـــزو کـــښې زرغونـــېږي
کـــه ښکـــاره لـــه منـــځه لاړل نهضتونـــه
په دمـــاغ کـــښې د ملـــت يـــې شـــته تخمونـــه
لـــه مغزونـــه د قلـــم پـــه لاره ســـرکا
لـــه دې لارې بيـــا ملـــت متـــاثر کـــا
پـــه افغـــان کـــښې چـــې جذبـــه د مليـــت ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ددغـــــو کارنـــــامو پـــــه بـــــرکت ده

ماشـــومان د نـــوي فکـــر پـــه مـــلت کـــې

خبـــرېدلي دي پـــه مېـــنه د خدمـــت کـــې

دا بـــه لـــوي شـــي نوابـــغ بـــه د افغـــان شـــي

هو.نـــو هغـــه وخـــت بـــه جـــوړ افغانســـتان شـــي

۳۰ د جوزا – ۱۳۴۶ — خادم مېنه

تعصب او ایمان

رقـیبـه دا چې تعصب يې بولې   دغـه ايـمـان دی د پښتـو پـه ژبـه

زه له ايـمـانـه تېرېدلـی نـه شـم   چې ځان ښکـاره کړم د پردو په ژبه

اسد ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شاعر زړه

ډك له ارمانونو دی | نه پوهېږم څه غواړي
راز داسمانونو دی | نه پوهېږم څنه غواړي
غم د ټول جهان کوي | نه پېژني ځان خپله
لوي تر جهانونو دی | نه پوهېږم څه غواړي
خلك دي چې مړه پسې | دی ورته نظر نه کا
مات په سوالونو دی | نه پوهېږم څه غواړي
سود یې په پیسو نه شي | کار یې په تنگو نه شي
دغه د پیسو غټان | نه پوهېږم څه غواړي
تېر له دې کارونو دی | دا د منصبو غټان
دوی ته په فکرونو دی | نه پوهېږم څه غواړي
جگ ځي د هوما په شان | نه نښلي په دام دچا
تل په پروازونو دي | نه پوهېږم څه غواړي
ځغلی په ښکلا پسې | نه ځي په لیلا پسې
مور له نعمتونو دی | نه پوهېږم څه غواړي
غواړي څه خو غواړي تل | وره کښې پسې ژاړي تل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم په سمو غرونو دی — نه پوهېږم څه غواړي
ژاړي د مظلوم سره — دروميي د محروم سره
ژوندي په دردونو دی — نه پوهېږم څه غواړي
سپړي هغه غوټې چې — چانه دي سپړلي هېڅ
ډوب يې په چرتونو دی — نه پوهېږم څه غواړي
غوړزي پرزي ګرځي تل — نه غواړي ارام د ځان
تل په عذابونو دی — نه پوهېږم څه غواړي
وايي چې دوزخ زمونږ — ولې دي جنت نه شي؟
تنګ له دې غمونو دی — نه پوهېږم څه غواړي
کله په کتاب کتبې ډوب — کله په سحاب کې ډوب
کله په شعرونو دی — نه پوهېږم څه غواړي
دا جهان خونه غواړي — بل د دېنه بنه غواړي
زړه دی د شاعر دغه — وګوری چې څه غواړي

۸ د اسد — کابل — ۱۳۴۶
خادم مېنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره لار

ترټولو مخکښې راته وايه چې افغان يې که نه ؟
بيا وريسې به وايو دا چې مسلمان يې که نه؟
د اخرت سوال به هملته په اخره کښې شي
اوس راسره په افغاني لاره روان يې که نه؟
دا زه او ته چې پکښې اوسو افغاني ځمکه ده
فرزند ددې ښکلي هېواد افغانستان يې که نه؟
که مې افغان او پښتون وروريې نو بيا دا ووايه
چې څه خبر هم د ملت په سودو زيان يې که نه؟
په کومه لار باندې چې درومو خطرې څو لري
څه هم په فکر د ملګري او کاروان يې که نه؟
په څه شان نور قومونه درومي د ژوندون په لاره
ته هم د ښې ورځې په فکر او ارمان يې که نه؟
د مليت نه پرته بل قسم کاروان به څه وي
چې ټول وګري شي پري غوند دغه عنوان به څه وي
هو دا منم چې اقتصاد وي د دولت په ګټه
ولې دولت دې وي ښشکه د ملت په ګټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکومـــت وظیفـــه دا ده چـــې ښودنـــه وکـــړي
نـــه چـــې ارم وي ځان دپـــاره د دولـــت پـــه ګټه
چـــې زور ور د ځان دپـــاره ګټې وټې کـــوي
هېڅ اتکـــا نـــه شـــي کېدای د حکومـــت پـــه ګټه
کـــاریګر کلـــه کـــوي کـــار چـــې اطمینـــان نـــه لـــري
بـــلا لـــګېږي د ملـــت د ثـــروت پـــه ګټه
چـــې ښه نیـــت نـــه وي وطـــن کـــښې برکـــت هـــم نـــه وي
وطـــن چلـــېږي د قـــاچـــاق او د رشـــوت پـــه ګټه
د اســـتعمار لاس شـــي را اوږد چـــې ملـــت شـــي ضعیـــف
عـــلاج دکـــار دی تشـــبث د ملیـــت پـــه ګټه
کـــه خلـــك غـــواړي چـــې ملـــت دې شـــي محکـــم اوقـــوي
ســـره دې یـــو شـــي د ملـــت د ثقـــافت پـــه ګټه
د افغـــاني دنیـــا دپـــاره ډېره غـــوره ده دا
چـــې د ملـــت پـــه لاره ســـم شـــي بېخطـــره ده دا

کابل ۲۳ د سنبلې ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوډ خر

او

دپامیر سفر

څه چې سفرو کوو لږ څه ګذر وکوو
لږ سیل د شپو او ورځو شام او سحر وکوو

ستړی ژوندون ترکومه
دا جګر خون تر کومه

څله به چاته ګورو یار او اشنا ته ګورو
ځو به دمرګ په تمه صبا بیګا تـه ګورو

چاته په کار نه یو مونږ
یاور د کار نه یو مونږ

تا ته خو خر وایي د مېچ وزر وایي
ماته د حال په ژبه لـه تـا بتر وایي

زه ستا په ځل ترلی
ته یې پر بل ترلی

قـدر د کـار نـه شتـه د خدمتګار نه شته
مونږ ته د زیار په خوله یو پوټی عار نه شته

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه د خوارۍ په طرف
دا زادۍ پـه طــرف

دا جګ سرونه ګوره   کوږ کږنګونه ګوره
کـــږه وږه لاره ده   خپل قدمونه ګوره
ځوبــه پـه بـره بـره
ان د پامير تـر سـره
دا هـيـبـتـنـاکـه لاره   ډکه له خوف او ډاره
مونږ ته راپېښه ده دا   خـورامشـکله چاره
زړه تيـنـګـول دي پکار
پـورتـه ختل دي پکار
شهسـواران پـراتـه دي   ښه ښه ځوانان پراته دي
سپيني ښونېدلي دلته   پـهـلـوانــان پـراتـه دي
ښـې هـمـتـې وهـلـي
دي مـايـوسـې وهـلـي
په پـورتـه تلـل ښايـي   اوچت ختـل ښايي
دغـه وطن دی زمونږ   ور رسـېدل ښايـي
د ازادۍ مـېـنـــه ده
د خـوشالۍ مېـنـه ده
دا د ګلونـو ځـمـکـه   د نعمتونو ځمکه
ډکه له شـانـو شـودو   د جـنـتـونـو ځـمـکـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د دېوانو وطن!
د ښاپېريانو وطن!

جګ لـه جهانه دلي　　کوز له اسمانه دلي
ارام به اوسو پکښې　　بې له سودانه دلي
اې ګوډه خره زمـا!
د زړګي سره زما !
پـه تـا بـه بـارنـه وي　　ما ته به عار نه وي
راته زخمي شـابه دي　　د سترګو خار نه وي
اې ګوډه خـره زما
دزړګي سره زمـا
ژوند به پخپلـه کـوو　　ګيلـه بـه ځلـه کوو
چې ځان ته کار وکوو　　خوراك به هلـه کوو
ځاى به د خپلې سينې دغه چمن راکې
اخربـه سپينې واورې راتـه کفـن راکې

کابل ۱۵ د حمل ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه شته دی دلبر

نه شته دی دلبر چرې تل ګرځمه زحمت سره
یو دبل دوستي د عالم وینم په دولت سره
مینه عاشقي له منځه لاړه رسوایي شوله
نه کړي افتخار زلمي د قوم په خدمت سره
هومره زما مینه په رخسار د جانان زیاته شي
څومره چې زاهدپه ارمان وینم دجنت سره
ومې کړې خبرې د ایمان و مسلمان لره
وې کاته وماته رانه جګ شو په نفرت سره
نه شته دی شاعرچې په احوال د پښتون وژاړي
کاشکې چې مې نه لېدای خپل قام په دې حالت سره
کوزه پښتونخوا په خپلو وینو کښې غرقابه ده!
ژوند په برپښتون کښې دخادم دی له حسرت سره

کابل ۲۷ د قوس ۱۳۲۳

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړ غرونه او لوړ فکرونه

حیران یم چې انسان ولې حیوان شولو خاونده!
بې خونده بې مزې ولې جهان شولو خاونده!

رڼا یې دا چهان کړو خوتیاره ده وجدان شو
په کومه کنده سر دغه انسان شولو خاونده!

د ګلو منځکښې ناست دی په مانۍ کښې د مرمرو
افسوس دی چې د مینې کورېې وران شولو خاونده!

یرغل دی په خوارانو چېرته ځای د ژړا نه شته
ویده په توره شپه کې پاسبان شولو خاونده!

پرواز کړي په فضا کښې د ګنګټ په وزرونو
نظر یې په ناولو د ډېران شولو خاونده!

سودا د مینې نه شته تجارت دی هلې دلې
حرم او میخانه کښې هسې شان شولو خاونده!

حکمت د چل فریب هومره اوچت لاړو دنیا کښې
قیامت په مخ د ځمکې دا زمان شولو خاونده!

لذت د نفس ونس شو سعادت په دغه عصر
ادم دومره منحط لکه شیطان شولو خاونده!

قران یې دی په لاس کښې وارخطا ګوري هر خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکمن په خپله لاره مسلمان شول خاونده !
تیاره په رڼا باندې مسلطه هره خوا شوه
یا عکس د شفق دی پکښې دوبه پښتونخوا شوه
چې شپه په تېرېدو شي نو صبا پسې رادرومي
ظلمت چې انتها شي نو رڼا پسې رادرومي
هېڅ څیز په دې جهان کښې تر ابده نه پائېږي
نوبت چې ژړا تېر کا نو خندا پسې رادرومي
ځلا له ښکیه راغله ورو ورو دوبه شوه مغرب کښې
تورتم به همېش نه وي بیا ځلا پسې رادرومي
په وچ ډاګو نو بیا اوبه رادرومي پسرلي کښې
په خور چې اوبه تېرې شي نو بیا پسې رادرومي
میراته باوري غ... ـه نوي رنګ ظهور کا
نهضت د پښتونخوا دغې رڼا پسې رادرومي
جنبش دی حرکت دی په مغزو د پښتنو کښې
څه نوې فلسفه کمال ته رسي لوړو غرو کښې

کابل ۲ د حمل ۱۳۳۸

*　　*　　*　　*　　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

زړه مــــې بېشــــانه نــــاکرار دی څنــــګه وکــــم؟
د تــــورو زلفــــو تــــوره دار دی څنــــګه وکــــم؟
یــــو پلــــو اور د عاشــــقۍ دی ســــوزمه پــــرې
بــــل خــــو پښتــــواو ننــــګ وعــــار دی څنــــګه وکــــم؟
لکــــه پــــاره ســــتا ښکلوتــــه زړه مــــې رپــــي
مــــخ دې لمبــــه دی ســــورانګار دی څنــــګه وکــــم؟
زه عندلیــــب یمــــه د ګلوســــودا لرمــــه
هلتــــه د ګل پــــه خــــوا کــــښې خــــار دی څنــــګه وکــــم؟
ســــپینه خولــــګۍ دې خزانــــه ده ســــوالګر دې یمــــه
خــــو ســــور پــــېزوان یــــې پــــېره دار دی څنــــګه وکــــم؟
هلتــــه اشــــنا مــــې بېګانــــه شــــو پــــروا نــــه کــــوي
دلتــــه خفــــه رانــــه ریبــــار دی څنــــګه وکــــم؟
داباســــیند پــــه غــــاړه ناســــت یــــم لــــه تنــــدې مرمــــه
وایــــي "خــــادم" نصیــــب مــــې خــــوار دی څنــــګه وکــــم؟

۱۳۴۱ کـ یـال ۴ د حمل

*

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شاعرويره

ای د غيرت او همتونو ځمکې! ای د تاريخ د عظمتونو ځمکې!
ای د رڼا او دتنوير وطنه ای د اخلاقو د تعمير وطنه
ای د ايثار او د نېکۍ وطنه د صداقت او دپاکۍ وطنه
د نهضتود هجرتونو ځمکې! د لوړو لوړو بيرغونو ځمکې
ای د فطرت د ننداړو وطنه ای د اد م د شاهکارو وطنه

د ابتکار او د قوت ښښتنه!
ای د ښکلا او شجاعت ښښتنه!

دعقابانو په جاګير مې قسم په لوړه څوکه د پامير مې قسم
ستا په شېبراو په خيبر مې دې وي بياپه کسي اوپه سپين غرمې دې وي
په پټه خوله ستا د جيحون مې قسم په ارزوګانو د ژوندون مې قسم!
د اباسيند په ګډېدامې دې وي د سپينو واورو په خندامې دې وي
د هريرود او د هېلمند په چپو د لويو غرو په هيبتناکو درو
په تا عاشق يمه دلداره زما شيرين له موره اوله پلاره زما

ستا په عظمت باندې ويسالرمه
خوزړه کښې لږ شانې سودا لرمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـه زړه کـښې وېره د خپـل سر نـه لـرم　　د چالـه تـوري او خنجـر نـه لـرم
نـه چې اقـدام بـه څوك پـه مـاو كـوي　　يابـه يـې پـه مېنـه د بابـا وكـوي
ګونـدې ازاد پښتونسـتان بـه نـه شـي　　تـر سره دغـه لـوى ارمـان بـه نه شـي
يـا بـه مـاني اوسـرکونه نـه وي　　او يـا بـه ښکلـي محلونـه نـه وي
يـا بـه سـواد پـه پښتنـو كـښې نـه وي　　يـا بـه پـه ژبـه د پښتـو كـښې نـه وي
رقـص سـرود او مشـغولا بـه نـه وي　　جلـوې د حسـن او ښكـلا بـه نـه وي
علـم ادب او مدرسـه بـه نـه وي　　شـعر حكمـت او فلسـفه بـه نـه وي

دغـه اسـانې دي اسـانې بـه شـي
خوچارې نورې دي چې وراني به شي

په پښتنـو كـښې هسـې چـارې وينـم　　زړه مـې بوګنـېږي چـې دا لارې وينـم
مشـق د درواغـو،خوشـامندې كـوي　　شرم يې نشـي چـې دا شـندې كـوي
قصـې پـرېږدي د پيسـو پسـې ځي　　څوك دكلـدارو د لـوټو پسـې ځي
بـې ننـګي وګوره چـې سـوال كـوي　　څوك د خپـل پـلار سـره لاچـال كـوي
قـام انـدې انـدې پـه ميـدان كـښې دى　　زلمي پښتـون پـه غـم د ځان كـښې دى
ځوانـان چـرګورې دي دانـې تولـوي　　سـپين ږېري ځان تـه خزانـې تولـوي
چـې حـال تـه ګورمـه پـه دار كـښې شم　　خداى ږوسرګومه پـه خپـل كار كـښې شم
وايـم چـې دغسـې وي حـال زمونـږ　　ګوره چـې څـه بـه وي مـال زمونـږ

چرې پخپلـه مـې افـغـان نـه شـي
خوشحال په مونږه د ښمنان نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قام به ژوندی وي ساه به نه وي پکښې   ساه به په خوله وي آه به نه وي پکښې
زړه خو به وي خوحرارت به نه وي   سر فروشي په مليت به نه وي
پښتو به وي پکښې معنی به نه وي   خبرې د پرې خو رښتيا به نه وي
ځوانان به دروميي په خوندونو پسې   نجونې به ځي په فيشنونو پسې

لرې له موږه دغه شان دې وي،
په شهامت سره افغان دې وي،

کابل ۸ د حمل ۱۳۳۹

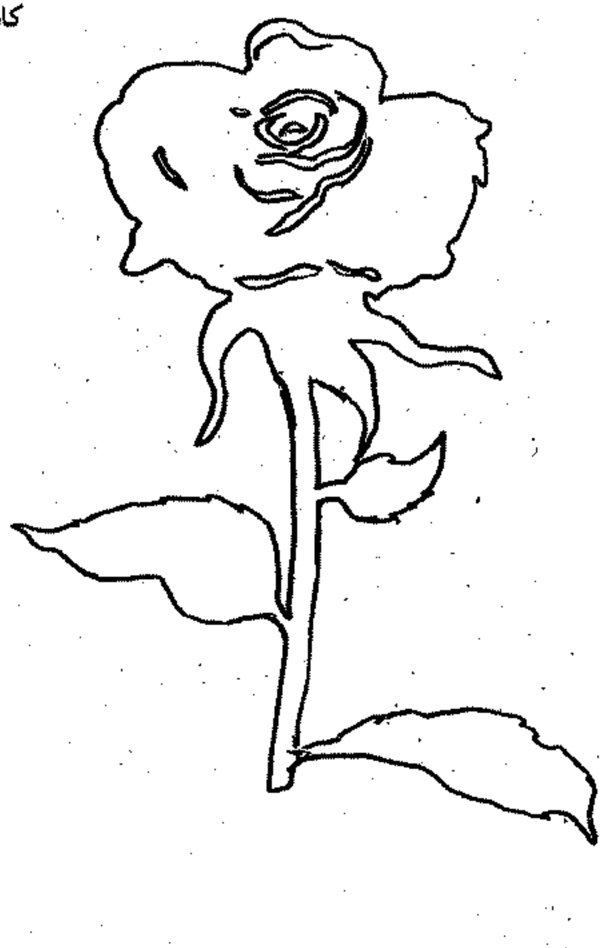

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو نظر کړه په ما

په هجران کښې دې شومه ستومانه
يو نظر کړه په ما گل خوبانه

دا ستاغم له غمونو ازاد کړم   په مثال يې مجنون يافرهاد کړم
خبرنه يمه زه له خپل ځانه
يو نظر کړه په ما گل خوبانه

عاشقي خپله درد هم دوا ده   پښت په هغو چې وايي سودا ده
بې له عشقه دنيا ده افسانه
يو نظر کړه په ما گل خوبانه

تياره شپه ده اميد دسحرکړم   لاره نه شته هرخوا چې نظر کړم
رابنکاره کړه رخسار دې روښانه
لږ نظر کړه په ما گل خوبانه

نه شاعر نه صوفي نه ملاشته   نه پښتون نه هغه پښتونخوا شته
ساقي ډکه پياله کړه مستانه
يو نظر کړه په ما گل خويانه

ډېرافسوس مې افغانه په تاشي   ستا په حال اواحوال مې ژړاشي
بوي د وينو ځي ستا له بوستانه
يو نظر کړه په ما گل خوبانه

شاعري د خادم زرگري ده   دې نغمه کښې ژړا دپېرې ده
ياشوې حورې بيرون له جنانه
يو نظر کړه په ما گل خوبانه

علي اباد ۱۶ د جدى ۱۳۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر او قوم

هر ملت چې شاعرنه لري نادار دی
خو شاعر چې قوم نه لري نو خوار دی

په خپل سر به څوك عالي مرام سر نه کا
چې روان د قام په سر کیږي شي سردار دی

چې په لاس کېږي یې د قوم سرمایه ده
نو شاعر که وي غریب هم دنیا دار دی

چې په نظم سره دروميي نو ملت شي
خو بې نظمه که کاروان وي هم بې کار دی

د شاعر مصري دارو دهغه قام دي
چې ورك شوی ترې نه ذوق د ابتکار دی

د حکمت ګولی ته پوښ د شعر ورکړه
ای د قام طبیبه قوم دې بیمار دی

چې توتې توتې ملت سره پیوند کا
دا خادم د هغو خلکو خدمتګار دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دارو پکښې د قام دخوږو نه وي
تف په داسې شاعری او په هنر شه

په دې غم خپلې قوم کښې يو ته نه يې
د جهاد قلم په لاس کړه رابهر شه

که دښنه دي لکه تور غرونه په مخکښې
ستا بلا د دغو تورو غرو په سر شه

د خيبر غونډې غليم ته لار ورنکړې
لکه سد د سليمان او د سپين غر شه

پښتونخوا دې غوږ قلم ته دی نيولی
نوري تولې اسرې خاوري شوې خبر شه

د ملت د زړه پرهار له مسالګو ډک دی
ته پخپله ستنه تار د دې پرهر شه

ای شاعره معجزه درلېره بنايي
فکر پوخ ژبه پخه درلره بنايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوبانو صفتونه راته څه کړې
که پښتون یې خو هغوی هم پښتنې دي

د سپین مخ او سپینو لیچو غم کښې ګیره
د حیات او به ظلماتو کښې پرتې دي

د فراق او د وصال خبرې پرېږده
دا خبرې هم ورې دي هم زړې دي

څه پیغام د آمو یوسه اباسیند ته
په زړه شوې مې لرغونې افسانې دي

د پښتو او پښتنې دنیا سندرې
که خوږې دي خو له هر څه نه خوږې دي

پښتنې پېغلې زلمي په دې خبر کړه
د ملت د بنا ستنې نن کړې دي

ای شاعره د ملت سندرې وایه
پښتونخوا د عظمت سندرې اویه

کابل – ۲۵ حوت ۱۳۳۹

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه شوه یارانه

څه شــــوه یارانـــــه هغـــــه ژونــــــدون څه شـــــو؟
عشـــــــق د لیــــــلا او د مجنـــــــون څه شـــــو؟

ســـــــرخوديږ پیـــــدا شـــــو دا د عشـــــق لـــــــره
لاړ چـــــې پــــــه دولــــــت پســـــې قـــــارون څه شـــــو؟

مســـــت چـــــې پـــــرې زمـــــرى د لـــــوړو غرونــــــو وو
شـــــــور د اباســـــــیند او د جیحـــــــون څه شـــــو؟

جـــــگه شــــــه فتـــــح خانـــــه پـــــه رابیـــــا پســـــې
زور دې د بـــــــــړبخو د شــــــــبخون څه شـــــــو؟

لاس کـــــــښې پـــــــې برېښنـــــــا او تندرونـــــــه وو
اوس د پښتونخـــــــوا هغـــــــه پښتـــــــون څه شـــــو؟

رابـــــــه شـــــــي دوره د پښتنـــــــو الـــــــې بیـــــــا
مـــــــه وایـــــــه خادمـــــــه دا مضمـــــــون څه شـــــو؟

کابل ۲۴ د قوس ۱۳۳۴

*   *   *   *   *

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم به نه شي

څوك چې په مينه ګرفتار نه شي سم به نه شي
بندچې د زلفو په زنار بنشي سم به نه شي
مريض د عشق لره ګولی د قبوت مه ورکوئ
پسير دمغسان ويل چې خوارنشي سم به نه شي
د کوزلفو مار خوړلي بل علاج نه لري
چې سورپېزوان يې هوده دارنه شي سم به نه شي
دلته مجلس دی درندانو خود غرض څه کوي
څو چې همدغلته سنګسار نه شي سم به نه شي
کوږ ددنيا له تاودميني محبت دی پکار
تود چې د مينې په انګار نه شي سم به نه شي
په ژبه نرم په زړه سخت دی رقيب وپېژنئ
چې رابنکاره يې تول اسرارنه شي سم به نه شي
غرض او مينه په يو زړه کښې ځائېدلی نه شي
څوك چې "خادم" غونډي سرشار نه شي سم به نه شي

کابل ۱۳۳۵

* * * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاړې قافلې

پـــــه وطــــــن ژاړمــــــه زه   پــــــه وطــــــن ژاړمــــــه زه!
ســــردې راپورتــــه کــــړه افغانــــه   لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه
ســـتا مليــــت څه شــــولو   قومـــــي غـــــيرت څه شـــــولو
پښتـــــودې مـــــه پريــــږده نادانــــه   لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه
اول وې خـــــان پـــــه جـــــهان   اوس شــــوې خــــزان پـــــه جـــــهان
لــــږ وشـــرمېږه لـــــه خپـــل ځانــــه   لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه
اى د هـــــــــرات پښتونــــــه   اى د ســـــــوات پښتونـــــــه
پـــــه مونــــږه گران بلـــوچســـتانه   لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه
خلـــــــك كارونــــــه كـــــوي   پښتـــــــون خوبونـــــه كــــــوي
د "خـــادم" زړه چـــوي لـــــه خفگانــــه   لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه

کابل میوند وات -- خادم مېنه

۱۳۳۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان راټولوم

خرابــــي ميخـــــانې لـــــره مســــتان راټولـــــوم
د مينـــــــې کاروبارتــــــه عاشــــقان راټولـــــوم
حجـــرې د پښتنـــو شـــوې ګډې وډې پښتونخـــوا کـــښې
کـــوڅه پـــه کـــوڅه ګرځمــــه ځوانـــان راټولـــوم
تـــاخچې نـــه رالوېدلـــې پـــانې پـــانې پـــه محـــراب کـــښې
د زړه پـــــه شـــــواخون ســــره قـــــرآن راټولـــــوم
پښتـــو مســـلماني لـــه منـــځه تللـــې پښتنـــو نـــه!
ځولـــــــى ورم هديرولـــــــه شــــــهيدان راټولــــــوم
غـوري پـه لـوړو غـرو کـښې لـودي ګـورمـه ملتـان کـښې
عســـکر پـــه بنګالـــه کـــښې د شـــيرخان راټولـــوم
پـــرې ايـــښې شـــعر پيـــا شـــوندوته راغللـــو غـادمـــه
ورځم مشـــــاعرې تـــــه رفيقـــــان راټولـــــوم

کابل ميزان ۱۳۳۳

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پامیر د لوړې څوکې نه

چې مې قام سره یو ځای شي ماته دغه متاع راکړه
څه که زه یې په قیمت کښې ترمې ترمې لکه ګل شم
د وطن بڼ مې سمسور کړه د ارزو په سرو ګلانو
پروا نه شته که په خاورو لکه تخم وشیندل شم
څو مره څومره زماني شوې په ګناه د حق غوښتلو
په ناحقه له باطله په دې حق بندي کېږل شم
تیغ په سر به را بېهر شم زه پوهېږمه پښتون یم
د دانې غونډې په زوره که په ځمکه ومندل شم
د پښتون د بهار زېری که په خاورو مې څوك وکا
سره ګلونه شنه څومبك به د غاټولو د غندل شم
د تهذیب معلم زه وم چې مې وښودو جهان ته
اوس دا زه په ټول جهان کې بې تهذیبه وښودل شم
اناالحق به مې د وینو هر یو څاڅکی ندا وکا
که سل ځله د منصور غونډې په دار وځړول شم
اباسیند په غاړه ناست وم په مستۍ یې راته ووې
زه به ځمه ځمه که هر څونې و تړل شم
د پامیر له لوړې څوکې نه مې سترګې جهان څارې
سپین سحر دی راختلی له مشرقه لارې لارې

کابل – سنبله ۱۳۳۶

* * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قوم تباهي

چې هلاك د كوم يو قوم چه څه وخت راشي
د دولت او قوت خلك يې ګمراه شي
د ګناه فسق وفجور شرم ترې ورك شي
نو د دوى په شاميت ټول قوم تباه شي

د ليډر پېژندنه

بې له عقله بې له علمه بې منطقه
هېڅ يوكس دچا رهبرنه شي كېدلاى
بې جراته بې خدمته بې اخلاصه
بې همت سړى ليډر نه شي كېد لاى
۸ عقرب ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجمل ته

ما پېژندلې په پښتو باندې اجمله وروره په نغمو باندې
مسحور په چغه د غیرت دې شومه په افغاني ننګ و همت دې ومه
دا دې لابله څه نعره وکړله له پښتنوالي دې توبه وکړله

د غیرت چغه

زه دې مېن شوم د غیرت په چغه نه وم خبر له حقیقته څني
چې څوك پښتو او پښتانه نه مني نو څه هیله کړي له ملته څني
۲۸ د جدی ۱۳۴۶

* * *

هر څوك د خان پسې جهان پېژني په ژوندانه کې سود او زیان پېژني
دا څه بلا شوه په پښتون نازله چې نه خپل ځان او نه جهان پېژني
۲ د عقرب ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۵

چې ته راځې

"مشاعره"

نسیم راوړلو زېری د مزې چې ته راځې
خپرې شوې په ګلشن کښې اوازې چې ته راځې
نسیم بلبل خبرکړلو پخپله خوږه ژبه
هر خواته کړلې جګې انګازې چې ته راځې
سوسن دې لاره ساتي، د نرګس پیاله په لاس ده
غوټیو په مخ پورې کړې غازې چې ته راځې
په لارو کښې ولاړ دي زړه بایلو دي په اسره کښې
چې کله به په دې لاره راځې چې ته راځې
دوه سترګې شوې څلور د امیدوارود دیدن دي
راوځې به له کومې دروازې چې ته راځې
څوك مړه څوك به ژوندي شي د محشر ورځ به برپا شي
د څینو به شي پورته جنازې چې ته راځې
پېرزوېې چې په ښکلیو د ګلشن ستا دیدن نه دی
شي زړونه د هغو به ترازې چې ته راځې
سل واري دې خادم سره وعدې دغسې کړي
خو شنې به یې په قبر وې خازې چې ته راځې

د هېواد: د ۱۳۴۲ کال - ۳۸۶۳ ګڼ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاست څه دي؟

لا ستور سیاست څه دي سیاست خو همدغه دي
د قام وطن دپاره چې سړی څه له په کار شي

تذخیر او پس انداز د ګونګټانو هم ښه زده دي
خو فرق یې د انسان سره په پاك او په مردار شي

دروغو ته حاجت په ژوند کښې هیڅ نه لیده کېږي
پخپله به دا دروغ وي که سړی ورته ناچار شي

څه حصر پکښې نه شته سیاست خو مصلحت دی
افسوس دی چې بې فکره څوك په فکر استوار شي

د قام نه چې بهر وي که په قام کښې وي خادمه
په مثل د ماهي دی چې په بحر کښې مردار شي

له دېنه به ده ښه به لاڅه وي په ژوندون کښې
خدمت د قام وطن کښې که څوك بل ته انتظار شي

یا لیار به وي غلطه یا نیت به سهي نه وي
د حق په پیروی کښې که حایل ویره او دار شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ لاره په ژوندون کښې چرې نه شته بې خطره
ترخه خپله خواږه په پل نظر او اعتبار شي

دوزخ جنت کېدی شي که ایمان سره عمل وي
جنت ورته دوزخ شي چې د بل په اختیار شي

حیران شم چې کوم ځوان له اقتصاده شکایت کا
چې لاس څوك خوځوي باور مې نه شي چې بې کار شي

مخلوق په عقیده فکرو مرام سره یو کېږي
وحدت چې پکښې راشي لوي ولس په یوه لار شي

بهاد هر یو شیز د انسان خپله اعتنا ده
تولنې ته قیمت : دده د نفعې په مقدار شي

تمیزد خیروشرهله وره کېږي په ملت کښې
چې واګې د کولتورې د پردو په اختیار شي

زلمیه وطن خلاص کړه له فتنې د استعماره
نو هله به آرام شي قام وطن به دې په کار شي

ژوندون لکه دریاب دی مرغلره دا یوه ده
"د قام وطن دپاره چې سرې څه له پکار شي"!
۲۵ د سنبلې ۱۳۴۷

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه او وروړمې

چې په ورور باندې ژړل مې اوس پخپله د ژړا شوم
راشئ وګورئ و ماته د عالمو د خندا شوم

مرګیه

مرګیه خوښ یمه لتا چې خاطرې هېروي
د زړه خوږونکو آرزوګانو سلسلې هېروي
نه چې مبلمه شې مشکلات له سرې کډه کوي
خوږې ترخې تللې راتلونکې مرحلې هېروي

*　*　*

۴ د جدی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر او دولتمن

زما و فکر ته په فکر کې دی　　وايي دا شعرو ذکروفکر نو څه

زه هم وده وته هيڅ پاتې يمه　　وايم چې مال وجاه و بکر نو څه

ده خو د تير و ماني جوړه کړله　　ځان يې محکوم خپله په بند کړلو

خو دې سپاده زړګي مې ماته په ياد　　د ازادۍ او خدمت خوند کړلو

دی ازادۍ ته حماقت وايي　　چال او فريب ته لياقت وايي

ده وته فضل و هنر توکې ايسي　　مال و چوکۍ ته فضيلت وايي

ما د خدمت ورته تقرير وکړلو　　دی په بريتونو کې مسکی غونډې شو

چې خپل موټر او خپل چاکر ته شو ځير　　خدای رو بيا ماته لړ چرګی غونډې شو

کابل – ۷ د جوزا – ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ډیوه د زړه مې په سلګو شوه ته به کله راځې
د ارزو شپه په تېریدو شوه ته به کله راځې
ماتوله شپه ستا په ارزو باندې سپوږمۍ ته کتل
لاړه اوس مخ په ډوبېدو شوه ته به کله راځې
دزړه په سر مې درته وکړل ګلان د مینې
اوس مې باغچه په توئېدو شوه ته به کله راځې
چې دا وروستۍ هیله هم نورو غونډې خاورې شوله
ارزو له پاسه په سلګو شوه ته به کله راځې
ای د افغان د خوشالۍ او سعادت ساعته
ساه د ولس مو په سکیندو شوه ته به کله راځې

۱۵ د دلوی ۱۳۴۷

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي انقلاب

سل څله تېر شو عسکري انقلاب اوس دی راغلی کولتوري انقلاب
د پښتونخوا په بدقسمته څمکه چرې ونه شولو ملي انقلاب

* * *

څله ناکام شي هر ملي انقلاب ؟ همېش په تاکوي پردي انقلاب
پښتو نه وينی شه د فطرت په اواز چې درنه غواړي پښتني انقلاب

* * *

چې په ژوندون کې انقلاب نه وي د نهضتونو پېچ و تاب نه وي
ژوندی يې مه بوله په مړو دی حساب په کوم ملت کې چې شباب نه وي

* * *

اغيار پرسته ای خود کش پښتونه د اباسيند او هندوکش پښتو نه
خومره بدلون درکې پردو راوستې خالي کالبوته له ساه تش پښتونه

* * *

ځان کړه خبر له هر حسابه څنې نوې رڼا نوې کتابه څنې
علم و هنر دې بيهوده ګڼمه که وې خالي له انقلابه څنې

۱۳ د جدی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انقلاب خبرې

ډېرې مــووکـړې د کتاب خــبــرې
لرې بــه واورو د حساب خبرې

هغه نه ما او نــه د تــا غــوښــدې وي
چې څوك كوي د انقلاب خبرې

*　　*　　*

چې تحول په ځان کې نه شي کړلای
د انقلاب خبرې څلـه کـوي؟

چې اجتهاديې پـه فطرت کې نه وي
تش د کتاب خبرې څله کوي؟

*　　*　　*

مونږ تـه تقرير د انقلاب کــوي
پـه ده پـخپـلـه انـقلاب شــوی

کلك دی ترلي د تقليد پـه رسی
غافل دځان له احتساب شوی

*　　*　　*

څوك چې ځان نه پېژني څه غواړي
په پټو سترگو بدكه بنه غواړي

مــخ دې ملت پلو تـــه وگرځوي
كه دانه كبري نور دې نه غواړي

*　　*　　*

۲۲ د ثور ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

درچمن

بفصل گل بشدم صبح تا چمن بیرون | که تازدل کنم آن عقده کهن بیرون
زمین بمثل فلک طیلسان سبزگر | میان آن شده گلهاي سیمینتن بیرون
نسیم صبح نوید بهار عمر آرد | بسوی من چوشود از گل سمن بیرون
شگفته است چومن غنچه امید چمن | توگویي زوشده ناگفته این سخن بیرون
بهار تازگی زندگی رسید اخر | چوشاه عدل[1] شد از جنت عدن بیرون

زاعتدال هوا گلشن وبهار اید
زلطف ومهر چنین نکته صدهزارا ید

ضیای شمس زرخ ابرتیره فام زدود | به رنگ سبز چمن تا بیش طلا افزود
زبرگ بید تنك نور بر زمین افتاد | درین زمردی ذربفت عکس بلبل بود
شدم بسوی خیابان خمار عیش بسر | بدست تیغ یکی صورتش من بنمود
گیاه سبز که باشاه گل نیاز داشت | زبیخ کند وبرانداخت گفتمش ای بی سود

نه خادم استي و نی خود تو دلرباهستی ز
تهی زمعنی خود قابل فنا هستی ا

کابل ۵-۱-۱۳۱۵

---

(۱) مراد اعتدال هوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغان بدلون

که څوک مې مرکزي مرکولاي مې شي
خوپښتونخوا څوک وره کولای نه شي
زه به له قنبره دا نعره وکړمه
چې پښتون قام دې بدلیدلای نه شي

۵ دلو ۱۳۴۶

خادم او حمزه

دیوه مې د سخن قیام الدن ده بله کړي
د ذهن تصفیه امیر حمزه کړې زما
خادم د سیاست لاره راوښوده په علم
حمزه د دین دلارې تربیه کړې زما

محمد عمر سیماب شینواری
د لواړګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لایې هم نه مني

اسمان ته سیخي مې زیغي کړي لایې هم نه مني
ورته ښکاره مې معجزې کړې لایې هم نه مني
تــوره تیــاره وه لاره ډکــه لــه خطــر ځنــې وه
ما یې تر مخ بلې ډیوې کړې لایې هم نه مني
په ګړنګونو باندې سرو ورلوېدلو پکښې
مایې راټینګې دواړه پښې کړې لایې هم نه مني
د ښمنانو په خوله کاندې چې څه کاندې همېش
د ښمن چړې ورته تېرې کړې لایې هم نه مني
په ورانه مېنه د پښتو مې بڼ ودان کړو هسې
چې بلبلانو یې نارې کړې لایې هم نه مني
نوي ژوندون ته نوې لار نوې رڼاوه په کار
ما پکښې ډېرې شپې رڼې کړې لایې هم نه مني
دښمن یې راوستلو کورته نو حیران شو ورته
زه وم چې سترګې مې پرې سرې کړې لایې هم نه مني
چې یې تکل چېرته د سر او هم د مال کېدلو
مایې په سر باندې پېرې کړې لایې هم نه مني
هر څه مې پرېښوده و ده ته د پښتو په عوض
په تینګه لوړه یې وعدې کړې لایې هم نه مني
ځان مې "خادم" کړ خپله تیر شومه له ټولو ګټو
ده ته لاس مې خزانې کړې لایې هم نه مني

کابل قوس ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عمر شپې

دېرې شپې د عمر تېرې شوې تېرېږي
په تېر عمر مې زړګوتې تل خوږېږي
ما د قام خدمت ونکړ های افسوس دی
په هغه نبوغ چې خاورې ایرې کېږي

*　　*　　*

حکومت زه د مرغۍ غونډې بندي کړم
خو پخپله دی بندي د بل په لاس دی
یو بندي بل بندي څنګه خلاصوی شي
ای افغانه دا کلام مې په اخلاص دی

۲ د جدی ۱۳۴۷

خوار افغان

زه افغان یمه افغان یعنې پښتون یم
د جفا د زماني نه جګر خون یم
قافلې د ملتونو لاړې ورانـدې
زه لا پاتې په خپل ځای خوار و زبون یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولاد ته

که پښتنو، پښتنو مو پر ښودو زاوزاده
په قیامت به زموږ لاس ستاسو ګریوان وي
مونږ ته پاتې له نیکونو نه جهاد دی
تل قومونه په جهاد باندې ودان وي

* * *

کورنۍ دې د خادم "خدمت" شعار کړي
په مقاد د ټول افغان دې هر یو کار کړي
له زحمت او له تکلیفه دې ډار نه شي
هر عمل دې په اخلاص او په ایثار کړي

۲ د جدی ۱۳۴۷

* * *

د پښتون اصل او نسب

پښتون په اصل کې ټول غلجي دی
له غره پیدا دی دغه یې ځای دی
د "پښت" له پښته راتوکېدلی
که خوږ ښکاره دی او که کاسی دی

۱۶ د دلوی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

محشر

نــــاکرار زړه مـــــې انقـــــلاب غـــــواړي
تـــــوې رڼا نــــوې کتــــاب غــــواړي
د اســــتعمار دنیــــا چـــې ګډه کـــــندې
داســـې محشــــر داســــې حســــاب غــواړي

* * *

بــــې لــــه پښتونـــــه جـــهان دې نــــه وي
دا خــــره ځمکـــــه آســـمان دې نـــــه وي
چــــې یکــــبنې خــــواروي دا ســــاهو قــــوم
هســــې زمــــان او مکــــان دې نــــه وي

* * *

۱۶ د دلوی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی جهان

(۱)

په برمك خالد بابا د خدای رحمت شه — چې تائید یې په همت خراساني کړ
د کسرور د قبر خاور و ته سلام دی — چې سر لوړی یې خپل قوم افغاني کړ
دوی د خاورې او وطن په پاکه مینه — سر او مال او اولاد واړه قرباني کړ
څوازادې کړ وطن د غیر له لاسه — لوړ بیرغ یې په اخلاص مسلماني کړ
په مرکز د خلافت کې برمکیانو: — په مشرق کې دا خدمت شنسباني کړ
هم په غور هم په ملتان کې پښتانه وو — چې خدمت یې واسلام ته ایماني کړ
تر دامنغ سبکتگین بیرغ اوچت کړ — چې اعلانې پر خلاف د ساماني کړ
محمود داسې ناکردې په پښتون وکړې — چې هم غور او هم ملتان یې تاواني کړ
د غزنې سیاست واړه لباسي و — په دې کار یې ځان بدنام جاوداني کړ
فردوسي غوندې حکیم یې دربه در کړ — هم یې مات د غور پیمان په ناداني کړ
شهزادگان د غور یې مړه کړه په ناحقه — خپل فریب یې د خپلوی پری اعلانسي کړ

دریا څادر چې رنګ یې د ادب و
په غزني باندې خپور شوی دا غضب و

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

په غزني کې خورد و خواب او عياشي وه
عشق بازي سازوسرود او مينو شي وه

غلامان وينځې رقصونه محفلونه — د دربار حمدو ثنايې شاعري وه
د اسلام له سپين بيرغه مراد دلته — استعباد،مال ومنال او خونخواري وه
د مرکز د خلافت اطاعت نه و — د قران ژبه مغلوبه په فارسي وه
د افغان د اخلاقي حکومتونو — پسې لمسه هم په هند هم په غزني وه
ابوالفتح محمد يې شهيدان کړل — له غوري او له لودي يې تريکني وه
د پښتو مخه يې بنده کړه په ظلم — د پښتون سره خپلوي يې لباسي وه
استثمار يې د ادب پر فردوسي کړ — کناره له دربار کړې سنا بيي وه
تل به پټ و بوعلي له غزنوي نه — چې رد کړې د دربار يې غلامي وه
فردوسي ورنه کسات په قلم وکيښ — خو پښتون علاوالدين کړې مردي وه

دزړه تاو يې د غزني په لمبو سوړ کړ
تردې پس يې په ډيلي کې ځلی جوړ کړ

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

تشې وینې غوري نه دي بهوولي
منارونه د اسلام یې درولي

د ګپتا د خاندان عبادت ګاه هم داسې نورې غوري تولې دي ساتلي!
نه یې هسې چور چپاو دی چرې کړی نه ددوی په وخت شراب دي چا خوړلي
فحاشي او نور کارونه چې حرام وو دوی همداسې په همدې شان وو منلي
دغوریانو د لودیانو دربارونه هیڅ لیکوال په بدعمل نه دي ښودلي
خوافسوس چې له پښتوڅنې غافل وو نور یې تول واړه کارونه وو ښاغلي
دعمل پښتو پکښې وه خو د ژبې په باب دوی کارونه ونکړه ستایلي
ولې بیا هم په بهلول باندې رحمت شه چې اخلاق د پښتنو یې ووساتلي
چې نوبت شیرشاه ته راغئ نو قلم مې له خو ښیه رحمتونه په ده نولي
ډېر افسوس دی چې د برق په شانې تېر شو داسې ستوري کله کله دي ختلي
بیا لاهم جلال الدین غلجي پښتون ؤ دربار یانو ته یې داسې وو ویلي:
په "دربار کې د پښتو خبرې ښایي" بې پښتو یې له درباره وو شړلي

خانجهان په پښتو ژبه ځان قربان کړ
خو تاریخ د پښتنو یې زر افشان کړ

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

په روښان د ملیت دوره رادرومي
د شعور او حرارت دوره رادرومي

سل وشل کاله جهاد په پښتو کاندي   بیا ورو، ورو د حریت دوره را درومي
خوشال خان له تېرتاریخه عبرت اخلي   د مغول نه د نفرت دوره رادرومي
د خوشال له قلم مښک عنبراوري   په افغان کې د نهضت دوره را درومي
چې رحمان بابا قلم په ګوتو اخلي   په پښتو د عذوبت دوره را درومي
فارسي وان ورته حیران ګوته په خوله شي   په ادب کې د قدرت دوره را درومي
د روښان خوشحال مکتب بل رنګ قبول کا   په رحمان د برکت دوره رادرومي
د سرین او کرلاڼي په هر یو فرد کې.   وینه ځغلي د غیرت دوره را درومي
د خیبرنه ښکته پورته پښتونخوا کې   د افغان د سعادت دوره را درومي
د شاعر او دلیدز په کوششو نو   د پښتون د حکومت دوره رادرومي

چې مې نوم د میرویس خان جاري په خولې شي
له ادبه مې بدن خولې، خولې شي

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

میرویس څه وې د پښتون د ژوند پیام وې
تول ساز شوی له پښتو او له اسلام وې

ه نامه یې زما روح و تن فدا شه   دی فدا د پښتانه ننګ نام وې
ول غیرت وې تول تدبیر و تول همت وې   دی پښتون وې او پهړه کې یې خپل قام وې
پښتون ننګ وناموس وې په خطر کې   قام راتول یې په حجره صبا مابنام وې
میرویس د زړه تنور په غرغرو   خو په خوله یې د فرصت او وخت کلام وې
ایران او د مغول دواړو تر منځه   راګیر شوی په دوه لومو کې د دام وې
واړو واخستو کسات له دې مظلومه   نه څه رحم وې په چا کې نه اسلام وې
پښتون نجات مشکله معضله وه   دوه قومونو تقسیم کړی وې غلام وې
پښتون په پاکو وینو پښتونخوا کې   هر میدان لکه شفق د صبح و شام وې
وربل پلوته تللی وې د عصر   د پښتون نه ګرځېدلی ساقي جام وې
دا دومره مایوسي او بې کسي کې   ټینګ ولاړ میرویس د عزم په مقام وې

په تدبیر سره یې الله اکبر کړ
خدای غیور دی په ګرګن یې مظفر کړ

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

پــه داهسې لــوی تیر د پښتــنــو کې!
په رښتیا یو ته پښتون وې میرویس خانه

د غیرت تله درنه دې ترهر چا وه — د تدبیر نه دې خالي نه وه میړانه
د پښتو او پښتنوالي نمونه وې — فضیلت دې و موندلی له سبحانه
خـزانه د پښتنو د ټول تاریخ وې — ته پخپله صحیفه وې له آسمانه
افـغــانیزم ملیت له تانه پاتې — یــو سبق دې عالي لـویه سلطانه
د شاهی تاج دې په سر کړلو پښتون ته — ځان دې مـشر د جرګې کړو نمایانه
په پښتوپښتنولی دې ملت سازکړ — لوی قائده لوی زعیمه لوی افغانه
ستـــا د خړ ځادر لــه لویه برکته — دښمن بایلوده صحنه تراصفهانه
څنګه هېر به شاه اشرف او شاه محمود کړي — څو چې وي د پښتنو خــونــه ودانه
ابـدالي سره سلوك یې دوروړۍ کړ — که هرڅو یې کندهار کړلوستومانه

افغان ستا په نامه ویاړي تر دې دمه!
د افــغـــان د ازادۍ بـــابـــا ادمــه!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

د پښتون د کور ډيوې شوې تتې!
خدايه دلته مازيګر او که سحر دی؟

نمر به ولوېږي تياره به لا شي ډېره   که دا خړه پړه زېړی د کوم نمر دی؟
منزل ډېر دی د پښتون سترې کاروان ته   او که دا چې ښکاري مخکښې دغه غر دی؟
د پښتون دا بده ورځ به لړه ښه شي   که صبا مو له دې ورځې لا بتر دی؟
ناسور شوي پرهارونه به مو روغ شي   او که نه همدغه تول رامقرر دی؟
بل يو ور به چېرته ښه شي پښتون ته   او که مخکښې ترلی هر يو ور دی؟
پښتونخوا ادې به تولې نجونې زوکړي   که په ګېډه کې يې پاتې کوم يو نر دی؟
کوم د خير ساعت مو شته چېرته په برخه   که همداسې لا د شر د پاسه شر دی؟
نه پوهېږو د صبا به څه پيغام وي   نن زمونږ وملېت ته لوی خطر دی؟
د فارسي سيلاب د پاسه راراون دی   د اردو طوفان راووښتی په خيبر دی!
د فساد مبدا پيدا په هغه ورځ شوه   له پښتو چې خالي شوی مو دفتر دی!
ميرويس خان پښتو داخله په دفتر کړه!
احمد شاه بابا ئې بيرته رابهر کړه!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

احمد شاه بابا نباغلی ؤ هسر گوره
داغ یې نه ؤ په شرف او په وقار کښې

هم بابا د پښتو ژبې لوی شاعر ؤ   مرغلري يې پيئيلې په يوتار کښې
بابا تول پښتو پښتو عزم و همت ؤ   ولې پښې يې شولې ښويه په دې لار کښې
په پردې ژبه ملي حکومت نه شي   بابا څنګه وکړه سهوه په دې کار کښې
د رقيب ژبه يې څنګه بيا رسمي کړه   ګيچ وګول يم پاتې شوی په اسرار کښې
تول درانه درانه قومونه ووهمدلته   دا کار څنګه شو کېدلی کند هار کښې
د پردو تاثير څوك څنګه شي منلی   په هغه بادشاه چې قوم يې ؤ اختيار کښې
خدمتونه د بابا څه همره نه دي   چې يې دلته ښم راوړلی په اشعار کښې
احمد شاه بابا افغان هېواد تکميل کړ   هم يې قام کړو قومونو په قطار کښې
خپله ژبه د افغان ملي حق ؤ   بابا پوه و د هر څه نه په دې چار کښې
له ادبه خادم هيڅ نه شي ويلای   د بابا په لوړ حضور او په کردار کښې

وايي دومره پښتون تللي دي ډوبېږي
د پښتو ازار وهلي دي وره کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

چې تیمور پایتخت نقل کړ کابل ته   دا سبب د پرېوتلو د پښتو شو
ایراني میندې موناستې وې کوروکښې   تربیت مو تول په ژبه د پارسو شو
په دفتر کې ؤ مرزا د پارسي ژبې   سپکاوی د پښتو ژبو پښتنو شو
حل و فصل د کارو چې په جرګه ؤ   اوس پخپله د بادشاه په اشارو شو
د بادشاه په خوا کې ناست خوشامند ګروو   هر یو کار به په تزویر او د سیسو شو
د قومونو رهبران واړه مایوس شول   هر چا ځان ساته په فکر د ابرو شو
د باغلي تیمور شاه غازي تر مخه   بساط خپور د عیاشۍ او د مزو شو
دا غرض ؤ د دربار د نمکخوارو   چې زمري غوندې انسان لکه پیشو شو

د تیمور دور چې تېر شو زمان راغی
د بهار ورځې وې تېرې خزان راغی

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰)

دتیمور غوندې زمان هم خوارۍ وکړې
خو مرکز چې څنګه وران ؤ هسې وران ؤ

مملکت ټوټه ټوټه له لاسه ووت   نن لاهور صبا کشمیر او بیا ملتان ؤ
وریسې بیا پېښور رانه جلا شو   د انګریز له دسائیسو دا بحران ؤ
چې فتنه شوله محکمه پېښور کې   نو مرکز د استعمار بیا په ایران ؤ
له دوه خواؤ په افغان باندې یرغل ؤ   د انګریز لاس کې ایران او هندوستان ؤ
دښمنان وومنظم افغان خراب ؤ   نه مرکز نه اتفاق او نه سامان ؤ
آفرین د شېرعلي په لوړ همت شه   چې انګلیس ته درېدلی په میدان ؤ
په دې دومره تنګ ساعت او اضطرار کې   کار یې وکړو د ملت چې څو یې توان ؤ
په افغان باندې داهسې دور راغی   چې انګریز او هم افغان پکښې سنومان ؤ
تر دا منځه راپیدا عبدالرحمن شو   څه عجیبه کار یې کړی تر دا میان ؤ
بې پراو یې له تېرې تورې نه تېر کړې   څوك چې پاتې له انګریزه په میدان ؤ
ابدراماڼ (۱) خپلې کنځاوې په پښتو کړې   تغر ټول نور له کابله د افغان ؤ

چې پښتو له منځه لاړه خوار افغان شو
د افغان په خوارۍ خوارافغانستان شو

* * *

---

(۱) عبدالرحمان خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۱)

په دنیا کې چې یو نوي شان پیدا شو!
د افغان پرخونه هم امـــان پیدا شـو

سخت کوشش او سخت جهاد یې په سر واخست　　د ملت په مړکالبوت کې ځان پیدا شو
ده بیا ګوتې د پښتو په رباب کیښوې　　قام راجګ شو پکښې نوی توان پیدا شو
په دریم ځل یې انګلیس له خاورې وایست　　په دې ځمکه باندې بل آسمان پیدا شو
د پښتو د ملیت دېر طرفدار و　　شرق یې وینې کړ چې امان افغان پیدا شو
د امان اعلحضرت له ګرمه عشقه　　د انګلیس و استعمارته زیان پیدا شو
د امان و بدنامۍ ته یې ځان جوړ کړ　　ناروغ شوې ملك ته بیا تاوان پیدا شو
امان لاړو په لمبو د اغتشاش کې　　تخته واووښته یو بل جهان پیدا شو
په وطن کې چې اور مړ په تدبیر شو　　لږ د فکر و عمل بیا زمان پیدا شو
بیا پښتو-پښتو بازي شوه خو چې ګورو　　څه عجیب غوندې زلمی او ځوان پیدا شو
هر څه شته دي خو هیڅ نه شته غني خدایه　　د خادم لا په ځان بدګومان پیدا شو

څه بدل غوندې زمان او مکان وینم
په دا منځکې یې سرګومه افغان وینم

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)

چې راتلو به د توپونو دزهار کښې
نن را درومي په رباب او په سيتار کښې

استعمار به بدله کړه هر ګوره فرق يې راغی په حمله او په ګوزار کښې
دام بدل شو دانه هم شوله بدله فرق مشکل شو په اختيار او په اجبار کښې
های توبه توبه د دې عصر له علمه لاهغه چې وي په لاس د استعمار کښې
يا ګير کيږي يو ملت په سرورو کښې ياګير کيږي د تاجر په استثمار کښې
يا يې خوان ورته ګمراه کړه نو کار کيږي يايې نور داره مار کښېنوه په لاز کښې
د يوه ساعت مزل ورته د شپو کړه چې شي ورك لاره ونه مومي په ښار کې
که په ګېډه دې کړوړی يا عياش شو بيا شرف ورځنې واخله په بازار کښې
ديموکرات يې کړه چې تل خوشي قصې کا په شوری او په اعيان او په اخبار کښې
يايې سپې کړه يا يې بند د خره په دُم کړه نو بيې پسرېږده يا دې ګرځي په هنار کښې
دا خو شعر نه دی خادمه چې يې ته ښکې بل جهان دی ستا د فکر ابتکار کښې

نن په هسې دسيسو کښې افغان ګير دی
خو لاهم نه دی د ځان وحال ته خير دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳)

چې پښتو او پښتون مړه شوه کندهار کښې
سر يې هسك له وتمانزو او له نوبنار کړ

سور بيرغ بابا راواخستو اوچت شـو — د پښتـو او د پښتون غـرېې په جار کـړ
خـان باباعبدالغفارسره خداى مل شـه — چې يې چور لـه استعماره نه انکارکړ×
ورسره په محمدگل د خداى رحمت شـه — لاهمداسې په ضمد چې يې دا کـار کـړ
د بلـوخ پښتـنگان ځي وسوراتکار تـه — د برمېرونو خان ستي په دې انـکار کـړ
د ولـي قـدم بد نـه و، پـه اول کـښې — خـو افسوس خپلـو ملـګرو رادوځار کـړ
په دويم او په دريم قدم کښې گير شـو — په شطرنج د سياست کښې يې ايسار کړ
څنو داسې چارې وکړې چې پـه زوره — يې خپل قـام له خپل مرام څنې بېزار کړ
د خيبر نـه پورتـه څه وايـم چې څه دي — څوك ويده شول چادنـه سر پـه غـار کـړ

يوخـادم پـه خپلـه لار درومـې روان دى
پـه نظر يې چېرتـه بـل "نـوى جـهان" دى!

• • •

کابل خادم مېنه — ۲۰ د جدي ۱۳۴۷ هـ ش

× ده وويل زموږ پروگرام نشنليزم، ديموکراسي او سوسياليزم دى؛ خو چې له بنده را خلاص شو له پښتونولۍ يې انکار وکړ او په اردو لګيا شو. دغه وخت يې وويل پښتو زموږ پروگرام کې دريم او څلورم قدم دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیا واړه ټګي ده

راځرګنده په دنیا واړه ټګي ده　　په عالم کښې تن صبا واړه ټګي ده
لور دمور سره ټګي کا زوی له پلاره　　خور و ورور ترور وکاکا واړه ټګي ده
په خنداسره ګذران دخاوندښځې　　په بستر کښې مشغولا واړه ټګي ده
عاشقان او معشوقې د دنیا واړه　　اشنایي د هر اشنا واړه ټګي ده
ماهرویان چې په غمزو زړونه وباسي　　د رقیب سره خندا واړه ټګي ده
لاپې شاپې، محبت او دا وفا شي　　مالیدلې شاوخوا واړه ټګي ده
کورو کلی محله مې تجربه کړه　　راشه درشه د هر چا واړه ټګي ده
شاګردي او استاذي کې مزه نه شته　　یو تر بله په سې شا واړه ټګي ده
د پیرۍ اوموریدۍ نه مې زړه توردی　　لتسوي پکښې دنیا واړه ټګي ده
د بازار معاملې ته مې نظر کړ　　هسې شان سودو سودا واړه ټګي ده
بې اخلاصه عبادت تلاوت واړه　　دا ذکرونه او تقوی واړه ټګي ده
زرګري اوخیاطي زمینداري هم　　ملایې د هر ملا واړه ټګي ده
مجلسونه صحبتونه د یارانو　　ده د سپینې ورځې غلا واړه ټګي ده
ملکانو د خانانو حال ته ګورم　　هسې چارې ناروا واړه ټګي ده
د ډاکتر- طبیب انصاف ته مې نظر شو　　دمریض په حق کښې دا واړه ټګي ده
محکمې ته د قاضي، مفتي حاضر شوم　　فیصله، شاهد، دعوی واړه ټګي ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحاکم په محکمې دا د دمظلوم نه شي   د رشوت سود وسودا واره تګي ده
مامورين د خپلو خيتو غم کښې ډوب دي   د ملت سره يې دا واره تګي ده
د بادشاه نه تنخواه خوري رعيت نه غواښې   غداري د خپل بادشاه واره تګي ده
بيا ناري د قوم وطن وهي په زوره   د اسلام پوري خندا واره تګي ده
هر ماتحت د خپل مافوق نه برخلاف دی   د نوکر او د مولا واره تګي ده
رعيت د خپل باد شاه نه په فراق دی   دبادشاه د روغو رشتيا واره تګي ده
دا وعدې او سفيران د بادشاهانو   يو له بله خدايږو دا واره تګي ده
تجارت او اقتصاد چې ورته وايي   ګڼ کېږي ده ناروا واره تګي ده
خوش تقريره مقالې د اخبارونو   صداقت پورې خندا واره تګي ده
دروغ، کذب، پروپاګند دري واره يو دي   صحافت د کل دنيا واره تګي ده
چې بيان شو دغه واره سياست دی   سياست نومې بلا واره تګي ده
چې د حق حب وهراس يې وپه زړه کښې   هغه نه شته نن صبا واره تګي ده
يا ايمان دی په خاوند ياسرتوب دی   بې له دې شورو غوغا واره تګي ده

چې ايمان د چا په ځان نه په خاوند شته
اې خادمه نن په دا واره تګي ده

لوار ګې: ۱۸ د روژې ۱۳۵۲ قمري

يادګېرنه: دا شعر زما د لومړنيو افکارو ځنځه دی چې ۳۵ کاله مخکښې ليکل شوی دی. هر کله چې په خپل حقيقيت پاتې دی او نشر شوی هم نه دی، نو د مرغا و امېل له مسودې څه رانقل شو.

کابل: ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

خادم وايي:

نـه ډالـر لـرم نـه پونـد او نـه کـلداري
پښـتون ومـه پښـتون يمـه او پښـتون مـرم
دا ايمـان، دا اراده، دا مـې عمـل دی
په خپل هوډ مرم، نه د خلکو په لمسون مرم

۲۰ د دلوی ۱۳۴۷ هـ. ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل او پښتو

چې پښتو نه لري افغان به څه وي
لا بېغیرته مسلمان به څه وي
څکه مئین زه پـه پښتـو شـولمـه
چې خودي نه لري انسان به څه وي

* * *

یـون دې کابلـه وکـوم لورتـه دی
دا څه کانې دي چې په تاو شولې
چې پښتو عامه شوه تا سسته کړله
دا دی اجبار که پـه صلا وشولې

* * *

کـابلـه زړه د کـوم هېواد یې تـه
د چاله فیضه نه اباد یې تـه ؟
لرې خودې ځان اوبیا پښتو وګوره
دا چا ازاد کړې که ازادېې تـه ؟

* * *

تـه خو پښتون وتـه افـغـان وایې
پښتـوتـه هم تـه افغـانـي وایې
چې ځان افـغـان کړې ماپښتون وګڼې
بیـا دپښتویـه ځای فـارسـي وایې

* * *

پښتو ددې هېواد مـلـي ژبـه ده
بیـا ورسـره لاهـم رسمي ژبـه ده
مخـالـفـت د پښتـونـه دی روا
چې دا ددې خاورې بومي ژبه ده

* * *

بېل دی پښتون او افـغان ولې کړلـو
ځان ته حیران دې جهان ولې کړلو
یوشی دی حقیقیت دغـه دی
دا حقیقیت دې بل شان ولې کړلو

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څوک افغان وي نو پښتون به وي هم   چې پښتون نه وي نو افغان په څه شو؟
لکه جرمن او د المان لفظونه   چې څوک جرمن نه وي المان په څه شو

* * *

کله دې وخوړو په زور کابله   اوس رانه شوکه کړې په شور کابله
د تعصب او د فاشيست په چيغو   ځان دې کړو سپين او مونږ دې تور کابله

* * *

بس دی کابله ضديت مه کوه   د پښتنو مخالفت مه کوه
د نيم نه زيات درکښې پښتون دی اباد   د حق سره مقاومت مه کوه

* * *

ای دافغانستان افغانه وروره   ای غيرتي ای مسلمانه وروره!
ملي وحدت بې پښتو نه شي راتلای   زما د ښکلي هېواد ګرانه وروره!

* * *

قومونو خپل پرابلمونه کړه حل   دنيا يې خپله کړه په علم وعمل
پښتو خوستن ده د وحدت د بنا   وهل يې نه ښايي په زور او په چل

* * *

اعلان مو دا دی بل اعلان نه شته   په پښتو ژبه کښې تاوان نه شته
چې يې مرکز په ملي ژبه نه وي   داسې وطن په ټول جهان نه شته

* * *

جلال اباد ۲۸ د دلوی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید حسن خان د قبر ډبره

پـه ادب بـاندې تېـرېږه ای زلمیـه درتـه وایـم
د حرمت او شرف ځای دې زه يې پـه ګوتـه درتـه ښایم
دا دخـاورو ډېـرى ګـوزه پټـېـږي لعـل د بدخشـان دی
مـرور ورتـه راغلی پټېـږي پـروت سید حسن خـان دی
د وطـن پـه هـوډ کښې مړ دی، مړ يې مـه بـوله ژوندی دی
لوي عالم دی، لوی شاعر دی، لوی پښتون دی، لوی سړی دی
خـولـه يې ډکـه لـه خندا ده: خو پـه زړه يې دي غمونه
د وطـن پـه غـم غمجـن دی چاتـه نـه وایـي حالونـه
پـه محفـل کـې د يـارانو د ډيـوې غونـدې بـليږي
پـه هيڅ وخت يـوازی نـه دی پتنګان پـرې راټولـيږي
پـه خـندا خـندا پـه ټوکـو د عمـل درسـونه وايـي
د ادب دسیاسـت او د تـاریخ بابونـه ښـتا يـي
لـوی جنرال دی لـوی قائد دی نیشنلست دی وطنپال دی
نـه يـې کور شته نه‌يې اور شته مسافر دی دا يې حال دی
د وطن پـه مینـه مست دی لـه هر څه نـه بې پروا دی
پـه دې مینـه لـه سـرتېر دی دغـه کـار لـره پيـدا دی
د خـوږې ژبـې خـاوند دی ښـه مـلګري ښـه اشنا دی
تولـه مینـه مـحبت دی مـهربانـه پـه هـر چـا دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نـه سـيد دی نـه باچـا دی نـه د کـوم بابـا اولاد دی
کلک پښتون دی ميړنی دی نر فرزند د پښتونخوا دی
نـه منت مـني نـه عـذر نـه يـې څـوک شـي اړولی
داولـس يـو فدايـي دی څـوک يـې نـه شـي ډارولی
اشـنايانو دي تګـلای خپـلو ورونـو تـر ايسـتلای
بـې ارځـی خوابـدی کـړی څـوک يـې شـي پخلاکـولای
په زندان کښـې يې ساه ورکړه نه يې عذر نه فرياد کړ
دهمـت هـر شـوی ه.س يـې دوبـاره مونـږ تـه راياد کړ
وايي خښ مې په ډېران کړئ چې ميدان کښې شهيد نه شوم
څـه پروامې ده لـه مرګه خوافسـوس چې سعيد نه شوم
ځئ چې غونډ يې شو په قبر ورتـه ښکته کړو سرونه
لاس يې ښکل کړو پښې يې ښکل کړو ورته وکاندوعذرونه

۳ د حوت ۱۳۴۷

سيد حسن خان وکيل رئيس حربيه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای د دې جهان خاونده

(۱)

دا جهان د استعمار دی؟ که ستا هم پکښې اختیار دی!
ای د دې جهان خاونده
ستا بنده په کړاوونو او دده بنده راحت کښې
ستا بنده دی په دوزخ کښې او دده بنده جنت کښې
ستا بنده ته مقرر دي قسم قسم عذابونه
چې بنده د استعمار شو رنګار رنګ یې نعمتونه
له هر خوا لارې پرې بندې ستا بنده ډېر په ضرور دی
اور یې بل په روح و تن دی دا جهان پرې سور تنور دی
ستا بنده ډېر کړه من دی د ژړا لوری یې نه شته
له هر خوانه عذابونه تا هیلې او کړاوونه
دا جهان د استعمار دی؟ که ستاهم پکښې اختیار دی
ای د دې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

چې څوک ستا کلمه وايي　　د انګريز په تور اخته شي
په هر شان خورول کيږي　　په عالم کښې مسخره شي
لړ خو وګوره جهان ته　　پکښې څه ظلم و ستم دی
دده هر بنده خو شاله　　ستا بنده په غم غمجن دی
دی د خپل مريي له حاله　　د ېر په ښه شانته خبر دی
بده ورځ ورلره نه شته　　هره شپه لکه اختر دی
هم شاهان هم عالمان شول　　د ښې ورځې خاوندان شول
بندګان د استعمار ټول　　د ېرسرلوړي په جهان شول
چې په دغه درقبول شي　　نور نو څله مشقت کا
دکوځې سپي خوېې ګوره　　په شاهانو حکومت کا
وفادار چې د اغيار وو　　هغه واړه نېکبختان شول
د لعلونو جواهرو　　د قصرونو خاوندان شول
دا جهان د استعمار دی؟　　که ستا هم پکښې اختيار دی
ای ددې جهان خاونده!

*　　*　　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

ای ددې جـهـان خـاونـده! لږ خو دې جهان ته ګوره
ستا مخلوق خوار و زبون دی خپل جلال او شان ته ګوره
استعمار پکښې مزې کا دې چپه دوران ته ګوره
څوک واکدار ددې جهان دی؟! تريخ بيخده يې ژوندون شو
وران ددې ځمکې نظام شو ورک له هرځا يې مضمون شو
تاپـيـدا ازاد جـهـان کـړ چې هرڅوک پکښې ژوندون کا
خو انګريز له خپلې خوانه په هر څه باندې شبخون کا
چې دده له غړونـدي ته سروباسي قصابي شي
يـا خوراک شي د لېوانو يا په غرونو کښې وحشي شي
تـه يوڅه غـوارې جـهـان کښې دی بل څه کـا په دا ميان کښې
دا جـهـان د استـعـماردی؟ که ستا هم پکښې اختيار دی
ای ددې جـهـان خـاونـده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

مذاهب یې دي په لاس کنې ‏ ‏ فلسفې شي جوړولای
نبغ ولاړ دی په هر دین کې ‏ ‏ هر سړی شي تېرا بستلای
څوک مرشد او څوک پېشواکا ‏ ‏ څوک لیډر څوک راهنما کا
څوک واکدار کاندي په نورو ‏ ‏ پرې د قام خونه تالا کا
څوک رسول څوک پیغامبر کا ‏ ‏ څوک مرتداو څوک کافر کا
د هر چا سره جوړېږي ‏ ‏ خود خپل مطلب دپاره
په دوستي که دښمني وي ‏ ‏ خو بس خپله مدعا کا
د پېر اوږده اوږده داموننه ‏ ‏ غځوي په فرېبونو!
پکښې نیسي ملتونه ‏ ‏ دولتونه د ملکونو!
تاریخي قومونه وژني - ‏ ‏ نوي نوي راپیدا کا
دی منین په خپل مخلوق دی ‏ ‏ بل مخلوق څېنې ابا کا
چې خودي په چا کښې وېني ‏ ‏ چې دا فرد وي که وي د له
لولپه شي سره لمبه شي ‏ ‏ له غضبه له حسده
بل خود دار وایي چې نه شته ‏ ‏ دا انګرېز دی چې خود دار دی
پاداري او سرداري او - ‏ ‏ واکداري هم دده کار دی
چې د خدای او پیغامبر او ‏ ‏ د قرآن واوري خبرې
نو موسکی شي بیا له قهره ‏ ‏ پاندې راشي سره لړې
وایي دا جهان زما دی ‏ ‏ بل جهان څان ته پیدا کړه
دا جهان د استعمار دی؟ ‏ ‏ که ستا هم پکښې اختیار دی

ای ددې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

دا جهـــان دده تېکـــــه دی   او کـه تـا ورلـره پـرېښود؟
تابیـسرغ د واکــداری خپــل   دده مخکښې څله کښېښود؟
بسې پسروا پـه سرنوشـت د -   ملـــتونو لويـــې کــاندي!
څوک اوچت او څوک راټيټ کا   د چـا غوځـې کـاندي مـراندې
هغـه څـه چـې تـا کـول بـه   اوس يې دی کا پـه دنيـا کښې
د قومونـو ژونـد او مـرګ دی   د انګرېـز پـه تـولا کښــې
هـم تـاريخ شـي سـازولای   هـم کـلچر شـي ورانـولای
قام چې مرګـا بيـا له خـاورو -   يـې بـل قـام شـي را ابـتلای
د قومونـــو ژبـــې وژنـــي   چـــې انګرېـــز اراده وکـــا
ور پيـــدا کــا نـــوې ژبـــه   چـې کـوم قـوم نـوی شـته کـا
چـې خـلاق او رزاق دئ شـو   نـو تـه څـه شـوې ای څښتـنه!
دا جهـــان د اســتعمار دی؟   کـه سـتا هـم پکښې اختيار ډی
ای ددې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

په رګونو د انسان کښې لکه وینه داسې ځغلي
بلکه روح غوندې په وینه کښې جاري او هم ساري دي
په کالبوت کښې د قومونو ننوځي بیا نڅا کیا
په هرشان په هر دستور کښې انګریز خپله مدعا کا
درته نه وایي چې وکړه نه دا وایي چې دا مکړه
خو چې څه کوې په نفعه د انګریز بابا یې وکړه
جریان داسې جوړوای شي چې هرڅوک پکښې رغړېږي
څوک په پوهه څوک ناپوهه د انګریز په ډول ګډېږي
نتیجه د هر نهضت با- یدپه نفعه د انګریز وي
که دا نه کېږي نهضت به له یو مخه ریزمریز وي
که یې لاس دستي برنه شو د سل کالو انتظار کا
چې جریان دده په نفعه شي نو خپله مدعا کا
نیشنلست دی سوسیالست دی خوبیا هم کاپیتالست دی
سیاست دده مذهب دی حقیقي ایمپیریالست دی
هسې لوبې په شان شان کا داسې چارې په جهان کا
دا جهان د استعمار دی؟ که ستا هم پکښې اختیار دی؟

ای ددې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

د جهان په ټول قومونو — يې غوغا څو ځلې کړې
د ميدان غوټې سکه دوی نه — يې په څوڅو ځله وړې
اوس له ډار د استعمار نه — غوږ څوک نه شي خوځولای
لا په کورکې څوک د ښځې — سره نه شي ګړېدلای
څوک په دين څوک بېديني کې — د انګريز کلمه وايي
څوک خپل قام وژني په ډاګه — که څه هم په زړه کې ژاړي
ستا په ځمکه برخلاف ستا — کودتا نه ده نو څه ده ؟
د فطرت په قوانينو — ناروا نه ده نو څه ده ؟
ځله نه ورته سکوت کړې — بل افغان ورته پيدا کړه !
ډېر له تاشولو خود سره — وېره نه لري لـه سره
دا جهان د استعمار دی؟ — که ستا هم پکښې اختيار دی

ای ددې جهان خاوندہ!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

د افغان وحال ته گوره   چې توته توته جلا شو!
يو وجود شو اندې اندې   بل جهان ترېنه پيدا شو!
هلته گوره هندوستان ته   ورسره بيا پاکستان ته
د کشمير انجړه گوره   د پښتون نـاوړه گوره
بلوڅ ژاړي و خپل حال ته   سيند ته گوره هم بنگال ته
د ډېورنډ وکارته گوره   مېکماهن هوښيارته گوره
په ايران کې واويلا ده   د ملت د سر قيضا ده
هلته څوک ناست دي څه کاندي   څه سطرنج دی لاندي پاندي
چا ټوکړه ټوکړه عرب کړ   سوکارنو چا په ادب کړ؟
اسرائيل له کومه ځايه   چا حاضر کړل فلسطين ته؟
چا چيلنج ورکه قران او   د اسلام وښکلي دين ته؟
د لارنس ابتکارونه   په اسلام يې گوزارونه
په تاهسې مسخرې کـا   ټول کارونه بې اسرې کا
داجهان د استعمار دی ؟   که ستاهم پکښې اختيار دی
ای ددې جهان خاونده !

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

شوروي ته يې جوړ کړی پرابلم په اروپا کې
فارموسا ده تېره غشی چې چوخېږی د چين خوا کې
امريکا يې راپيدا کړه قسمي يې په خپل خواکړه
د انګرېز بې مصلحته هيڅ يو کار نه شي کولای
ته دده د غړوندي نه چېري سر شي غړولای
مال او سر د امريکا شي د انګرېز په تولا کې
هره ورځ ورته پېښېږي لوی کارونه په دنيا کې
په ويتنام کې يې کړه ګيره حال يې ګوره کوريا کې
منځني ختيځ ته ګوره امريکا ورته راکاږي
دا قصرونه د لندن دي افريقا ورته راکاږي
دی په چين کې تجارت کا امريکا لمسوي جنګ ته
خان به روغ سلامت يوسي که يې واچوي ګړنګ ته
که تبعيض دی که نفرت دی که تضيق او که شدت دی
ده يې تخم دی کرلی ستا په دي بنګلې دنيا کې
دا جهان د استعمار دی؟ که ستاهم پکښې اختيار دی

اې ددې جهان خاونده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰)

ډزيې ورکړ جرمني ته   تس يې وويست له جاپانه
سوکارنو يې راپچار کړ   د ناصر خونه شوه ورانه
د يورپ په ګډ بازار کې   له دوګول څخه لې تنګه دی
نور کامله مطمئن دی   ټول عالم ترې چنګ په چنګ دی
څومره ځير دی په دنيا کې   د انسان په پېژندلو
ښه سياس او ښه نباض دی   د عالم د تېرايستلو
اداره کې ډېر ماهر دی   بې بې سي ته خويې ګوره
کار په رمز او اشاره کا   دې شپېلۍ ته خويې ګوره
هر موريد ته خو يې ګوره   څومره ټينګ دی و خپل کار ته
هيڅ مطلب به ترې وانخلي   که يې راکاږې ودار ته
بې پروا دی نور له هر څه   بې له چال او سياسته
ټول جهان يې تېرايستلی   لا يې ګوره تر قيامته
تکبر دده خاصه ده   ډېر مغرور دی وخپل ځان ته
دا جهان د استعمار دی؟   که ستا هم پښې اختيار دی

ای ددې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۱)

خدایه خیر کړې رقیب راغی   د افغان کور ته دننه
لا به نور په مونږه څه کا   اوس له چا وکړو پوښتنه
تش یو نوم دی راته پاتې   نور خو هر څه رانه تللي!
که پښتو رانه وانخلي   نور مو هر څه وریخښلي!
خو افسوس دی چې پوهېږم   پښتو هم رانه اخلي
په دې یاس او ناهیلي کښې   یوه هیله راځلېږي
په دې سخته بې ارځۍ کې   پښتون لږ شاني پوهېږي
خپله ژبه به پرې نږدي   که ټول ستڼ شي له یو مخه
په دې توره شپه ظلمت کښې   دا یوه سپرغۍ بلېږي
ستا په نوم دي تباه شوي   لږ پرې ورحمېږه خدایه!
د خوارۍ یې نې انتها ده   لږ پرې ولورېږه خدایه!
ستا په نوم یې دغه حال شو   ژوند وده وته وبال شو
دا جهان د استعمار دی؟   که ستا هم پکښې اختیار دی
ای د دې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)

ای ددې نړی انسانه که رښتیا ازادي غواړې
بښه ژوندون دې مدعا وي د آدم ابادي غواړې
افغان مه پرېږده چې مړ شي دا یو قام دی په دنیا کښې
مخالف د استعمار دی مخالف د استثمار دی
د مېړانې ژوندیې خوښ دی غلامي ځني بې زار دی
دی مئین په سرېتوب دی سرېتوب دده مذهب دی
بښه سړی دی بښه ملګری همدغه دده مطلب دی
خوخلاصون یې اسان نه دی دېښره لویښه معمما ده
راګیر کړی استعمار دی پښتو راغلي ابتلا ده
یو وجود توټه توټه شو بیا هر یو په ځان اخته شو
په مذهب یې غولوي تل په شان شان یې ځوروي تل
له خپل ځانه بېګانه شو په عالم کې افسانه شو
د اسمان و لورته ګوري تل دغه یې ورته ویلنا کا
دا جهان د استعمار دی؟ که ستا هم پکښې اختیار دی

ای ددې جهان خاوندهٔ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳)

لـوی عـذابـه‌ودې نـړۍ تـه   اسـتعمار دی اسـتعمار دی
چې نـړۍ نـن پکښـې سـوزي   دغــه اور دی دغــه نــار دی
لـه تېـري د اسـتعماره   زور زیـاتی دی پـه جهـان کې
اسـتعمار شـلېدلی‌کټ دی   تـرمیمېږي انګلسـتان کـې
یـو افـت تـوره بـلا ده   پـه نـړۍ نازلـه شـوې
دیـوال پـای تـوره خېټـه !   پـر انسـان راتـاوه شـوې
چـې د بـل ګټـلي اخـلي   یـا پـه زور یـا پـه چـالونو
دا وګـړي بېغیـرته   دې شـي یـاد پـه لعنـتونو
چـې خدمـت یـې مـرادنه وي   او پـه نـورو حکومـت کـا
سـړی ځلـه ځـان تـه وایـي   چـې دا هسـې خیـانت کـا
بـې لـه زیـاراو بـې لـه کـاره   تمـول لـه نـورو غـلا ده
څوک چې داسې دولـتمن شي   د ولـس پـه ځـان بـلا ده
د پیسـو او چوکـۍ میـنه   ښه چې کښېني په کوم زړه کې
د انسـان او د حـق میـنه   نـه ځاېږي بیـا پـه ده کـې
حیـرانېږم پیسـه دار تـه   اسـتعمار او اسـتثمار تـه
د ژونـدون نـه جـوړ عـذاب کـا   ځـان ونـور وتـه قصـاب کـا !
دا څـه عـلم څـه شـعور دی   تـرې وګـړي پـه ضـرور دی
دا جهـان د اسـتعمار دی؟   کـه سـتاهم پکښـې اختیار دی

ای ددې جهـان خاونده!

*   *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۴)

جهان ستا دی ای وګړیه   ای زو زاد د بابادمه !
رنبه ستا په مخ ده ځمکه   له لرغونه تردې دمه !
ته قدرت ددې جهان یې   ته ثروت ددې جهان یې
جهان تا باغ ارم کړ   سردې جګ شو تر اسمانه
پرابلم په مخکښې څه دی   فکر وکړه ای انسانه
تول اولاد د بابادم دی   یو کهول اویو وطن دی
د هیچا دپاره نه دی   خو د ټولو ګډ میراث دی
چې په کار او سرپټوب یې   ایښود شوی پوخ اساس دی
که څوك نه خوري د بل ګټه   هر یو یوسي خپله ځټه
باداري او ظلم پر پرېږدي   له اوړې نه وسله کښېږدي
کار په عقل او علم ساز شي   ورك له منځه نه غماز شي
تعرض او فسادنه وي   دا جهان به ځومره ښه وي
که چل ول له منځه ورك شي   دغه شان سیاست سپك شي
د نفرت پرځای دوستي شي   ورك حسد او د ښمني شي
څه به ښکلی جهان جوړ شي   خدای رو هر یو به ښه موړ شي
د تذخیر فکر که نه وي   همکاري وي په جهان کښې
نو تخریب به څله کېږي   دا ځېرنه ده اسمان کښې
ملائکې د اسمان دي که د علم خاوندان دي   یوب په فکر د انسان دي یوب په فکر د انسان دي
دا جهان که څوك و جنګ ته   کشوي دا انسان نه دی
چې فساد غواړي په ځمکه   چې شیطان نه دی نو څه دی؟
دا ممکن دی چې جهان نه   یو د ځمکې جنت ساز شي
ځومره ښکلې به فضا وي   که درواغ نه وي رښتیاوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الاسـكانه تـر جاپـان نـه — سـائبيري تـر هندوسـتانه
كـه څـه فكـر لـږ بـدل شـي — ورك لـه دې نړۍ بـه غـل شي
دا جهـان بـه گلسـتان شـي — لـه تبـري بـه پـه امـان شـي
دا نـړۍ خـاى د عمـل دى — تيـارخور رښتيا چې غـل دى
څلـه يـو انسـان مـرئي شـي؟ — بـل بـادار او بـل سـړى شـي؟
دا جهـان د بابـادم دى — چې پـه عـلم وعمـل سـم دى
ټول دې زيار او ټول دې كاركا — پـه نوبـت دې واك اختيار كـا
تـه واكـدار ددې جهـان يـې — كـه پـوه شـوى يـې انسـان يې!
جهـان سـتا سـتا د ابـا دى — اى كاركـره دا ښمنده!

اى ددې جهـان خـاونـده

كابل: ۱۵ د حمل ۱۳۴۸

يادگيرنه:

خـادم "د مرغـلرو امېـل" ځـخه د پښتـو د شعر په كلاسيك فورم كې د توسيع پيـدا كولو لاره نيولې وه، پـه "څاروان" كښې دغه كوښښ لوړ معيار ته ورسېد او پـه دې مجموعه "بلكا" كې دغه زيار بلـه بڼـه غـوره كـړه چې هغـه بـايد د پښـتو شـعر دپـاره د كلاسيكي قيودوځخه د خلاصون دوره وبولو په دې ډګر كې دا شعر لومړى گام حسا بېږي. هيلـه ده كـه موانعو مخه ونه نيولـه په اينده كتـاب: "نوي دب" كې به پښتو شعر د بايزيد روښان او هخامنشي اناساتو لـه لارې د اسيا او ژند ستائل او بيا ټېرته د ريشيانو عنعنوي معيارته ورسول شي ـچې د هر قسم حياتي افكارو گنجايش به لري.

قيام الدين خادم - جلال اباد ۲۰ د حمل ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل مومند

د انګرېز نامراد تعلیمه ! پوه پښتون چې دې عاطل کړ
په غربي تعلیم لیکی شو خو پښتو ادې فاضل کړ
له نري رنځه ممنون یم غښ مومند یې چې کامل کړ
لوی کرم ؤ له اسمانه چې پښتو ته یې مائل کړ

* * *

۲۸ د جوزا ۱۳۴۸

تولنیز افغان

چې وطن ژبه ملت درځخه لاړ شي
نو به څه شي درته پاتې شي افغانه
خلک په ژبه راټولېږي په وطن کې
بیا په دوی شي د ملت خونه ودانه

* * *

اقتصاد که ملیت که حکومت دی
دغه ټول دي ټولنیز ټولنه غواړي
چې ټولنه جوړه نه شي سمه نه شي
څوک په څه د نېکبختۍ راټلنه غواړي

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعادت

په څلور څیزه کې سعادت دی علم، تقوی کار او خدمت دی
حرص دې کم کړه خود خواهي پرېږده کار او عمل کړه څو دې طاقت دی

حاضر عصر

دا عصر څه دی؟ دملیت دی! فرد نن وتلی له فردیت دی
ایدیال، حزب پالیسي غواړي تکمیل په دغو دشخصیت دی

افغاني سیاسیات

سیاست چاته تابع د ثقافت دی او څوک وایي چې نه مخکښې سیاست دی
څوک په غم د اقتصاد دي بې تمهیده څوک لا وایي چې دا ښه وخت د غارت دی
افغانان په یوه خوله یو فکر نه دي اجنبیانو ته دا ښه وخت د فرصت دی

اسد ۱۳۴۹

حبیبي او پښتو

حبیبي په پښتو ژبه نامور شو خو اخر له خپله کاره لاس په سر شو
خدای زده کوم ظالم ستومانه په خپل کارکې د پښتو قلم یې کښېښود مرور شو

بختاني او پښتو

بختاني په کار د ژبې ښه پوهېږي چې دا بد حال د پښتو ګوري څورېږي
زړه یې غواړي چې راکډ شي په میدان کې د اسلافو حال چتې وګوري دارېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بېنوا پښتو

چې را یاده مې پښتو د بېنوا شي　　سره ګلونه د بهار سترګو له راشي
د ادب په بې قدرۍ داسې خفه شم　　خوږین زړګی مې په سلګو کې په ژړا شي

دالفت شاعري

چې پیدا مو پښتو ژبه کې الفت شو　　د پښتو د ښکلا خوب مو حقیقت شو
چا نامراد کړو دخپل قوم په خدمت کې؟　　چې شاعر رانه اخته په سیاست شو

سلیمان لایق

لاندې ځمکه پاس اسمان دی　　منځ کې پروت "د پښت" جهان دی
د پښتــــو لایــقـــــان ډېر دي　　ښه زلـمــــی یـې سـلــیمــان دی
د افســــــوس ده دا خبــــره　　پــــه پـښـتـــو نـامـهـربـان دی

خادم څه دی؟

څه پوښتنه د خادم کوئ چې څه دی　　په پنجره کې بندي شوی یو مرغه دی
د پښتو په کبیره ګناه کې ګیر شو　　څوک خبر نه شو چې څنګه دی او څه دی
۱۸ د دلوې ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو نتیجه

نه پوهاند نه به رئیس نه به وزیر شي
هر پښتون چې د پښتو طرفداري کا
هو، دا ټول تري جوړېدای شي خو شرط دادی
چې ځرګنده د پښتو نه بېزاري کا

۲۰ د لوی ۱۳۴۸

* * *

زور د استعمار

زور د استعمار په پښتو ژبه دی — ځکه چې ټول کار په پښتو ژبه دی
هرڅه شو ازاد او پښتو بنده شوه — دومره انحصار په پښتو ژبه دی
داکاروان به ځي یا به ولاړوي تل — ولې؟ چې بار په پښتو ژبه دی
نه شته ازادي بې له پښتو ځنې — دغه مو شعار په پښتو ژبه دی

وګوره خادمه د ادې شعر دی؟
او که سور انګار په پښتو ژبه دی

جلال اباد ۲۲ ددلوي ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاه محمود د زهرا زوی

شاه محمود مې په زړه داغ شو مړزمونږ د کور چراغ شو
یا په پلار او مور غمجن شوم یا په ده د پسر کړه من شوم
۱۳۴۸

زما زړه

خوشالي تري کړه وکړه واړه درد شو
دا د شعر او د ادب وروستي ثمر دی
د قام غم به په لعلونو بدل نکړم
رښتیا دا ده چې اوس زړه زما دمرد شو

* * *

د خلکو مینه

چې د بل د غم په اوښکو تازه نه وي
داسې سترګې دي بينا مه وای ړندې وای
ناخبر چې د تودو اوښکو له خونده وي
ددې خلکو خولې د مرګ په سوک کړې وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تکليفونو دنيا

څه پکار ده دا دنيا د تکليفونو
د دردونو مصائبو عذابونو
نادانان لاخوشالي ورپکښې غواړي
همدغه زمونږ سبب دی د غمونو

د پښتو مينان

داسې څوک دي چې هر څه له پښتو ځار کړي
محمدګل يا باچاخان يا صمدخان دي
بل يو کس که لټوې په پښتنو کې
يو خادم دی چې ولاړ په دې ميدان دی

* * *

سياست او پښتو

د پښتو، نه به لاس اخلي چې سياسي شي
سياست او پښتو ژبه متضاد دي
شاعران او ماهران ورنه په شاشول
دېرښاغلي پښتانه زما په ياد دي

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

تور دېو

د تــــور دېـــو پــــه لاس يــــې ورکــــړه پښــــتو ژبــــه
ورتــــه وګــــورئ پــــه څــــه د پــــاب کــــې ښــــوري
د پښــــتو پــــه ټالونــــه يــــې ځــــان غــــټ کــــړ
بېغيــــرته قــــام لا اوس هــــم ورتــــه ګــــوري

*　*　*

د حافظ نصرالله پښتو

د حــــافظ نصــــرالله خــــان شــــعر مــــې خــــوښ دی
لکــــه پاکــــه چــــې چېــــنه غــــېره کــــې بهېــــږي !
توتکــــی ده بــــې ازاره ښايــــستو کــــې
چــــې پــــه ځانګــــه بــــاندې ناســــته ده وئېــــږي

*　*　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیلاب او پښتو

څومره ښه قریحه خدای ورکړه سیلاب ته
څو قدمه یې هم واخستل په لار کې
روې ستر ګې د ښمنان د پښتو ژبې
چې یې ولیدل سرګومه شو په چار کې

* * *

رسا او همېش

د رسا په شاعرۍ او لیکوالۍ کې
چې مې وکتل هم دار هم ابتکار شته
خو همېش د پښتو ژبې فدا کار دی
که رښتیا چېرته پښتو ته فدا کار شته

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی جاه وحشم

چې غم له دې پیدا کړم نو یې زغم هم راله راکړه
په تخت د جم خوناست یم جام جم هم راله راکړه
جهان ټول بتکده شو خو دا زه لا بت شکن یم
یوځل خو بیا هغه جاه وحشم هم را له راکړه
رانده دې مریضان دې تپر پړي ورته ګورم
چې کار د مسیح غواړې نو یې دم هم راله راکړه
هماغه یم چې وم که جهان ټول پریله واوړي
چې پوخ عهد و پیمان شي یو قسم هم راله راکړه
باغوان ددې خزان وهلې ځمکې چې دې زه کړم
تاثیر د پسرلي د صبحدم هم راله راکړه
چې غم د ټول وګړي دې په زړه راله انبار کړ
نفوذ په دې جهان د بادام هم راله راکړه
بې زاره مې زړګی ددې جهان له فلسفو دی
رښا او نوې لار سره همدم هم را له راکړه
وزر دې راله راکړه د آسمان د الوتلو
کفران به وي که وایم چې درم هم راله راکړه
خادم لکه ملوک چې په دیوانو کې دې ګیر کړم
لښکر د شاپریانو د ارم هم راله راکړه

* * *

جلال اباد ۱۵ د ثور ۱۳۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

روښان به شم

يو ځل که پښتون شومه انسان به شم
خپله لار به بېرته کړم روان به شم
ګل په خپل هر بوټي کې ښايسته ايسي
نه مې شوکوه خو شې خزان به شم
خوله کې مې نغمه د ارمانو نو ده
بنده دې که کړله په ارمان به شم
ستا رقيب خو جوړه مغلوواله کړه
زه ورته مجبور يمه روښان به شم
څه چې د يار خوښه وي کوی يې شي
دا فکر دې نه کا چې پښيمان به شم
زه ميرمامې نه يم د وطن په سر
مه رابانديې بلوسه ادم خان به شم
څو که تيکوی مې زه فولاد يمه
نور څه که جوړ نه شومه سندان به شم
بې ست وصلا خواره پښتونه ده
ست که راته وکړې نو مهمان به شم
وګوره چې ميسنه مې له وېښتې ده
پس له پيژندلو در ته ګران به شم
تيښت کتلی نه شومه افغان يمه
پوخ په عقيده کې مسلمان يمه

کابل ۱۴ د سرطان ۱۳۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهب او قوم

مذاهب لکه سيلاب قوم دی څمکه
که زما قوم "پښتون" لر فکر وکه
نيپرازي د څمکې بويه له سيلابه
نه چې څمکه سيلاب يوسي له ما لکه

* * *

شرع او لار

که مذهب دی که مسلک که طريقه ده
تعبيرات دي مختلف معنی يوه ده
د ژوندون دا ورکه لاره چې سرک شي
دغه لويه لار هم شرع هم جاده ده

* * *

نيم سوسياليست

ه ته يې وې چې ته خو هم نيم سوسياليست يې
ساوي هر څه مې چې بولې خو افغان به م
ب ل ويل د خودفروشو فکر بويه
د ويل زه هم و دغو ته حيران يم

(c) ketabton.com: The Digital Library

استعمار او پښتون

استعمار هر قام ژوندی کړیس له مرګه
خو پښتون کمبخت یې مر کړ تر ابده
هیڅ شریان د قومي ژوند یې نه خوځیږي
په دې لاش بساندې اخته دې تبول په ګنده

* * *

د پښتون تاریخ

اوس به په سوه شوم د پښتون تاریخ ورکیږي
ای پښتونه ستا په حال مې زړه خوریږي
دښمنانو درته خپل هم د ښمنان کړل
لا به څنګه په دې کار څوک نه پوهیږي

۵ د سرطان ۱۳۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته يې وينې که نه ؟

دا چې نن کېږي څه کاني دي ته يې وينې که نه؟
ملي تخريب ته بهاني دي ته يې وينې که نه ؟
له هېرې خوانه استعمار مونږ کې لاستونه وهي
ورسره بېلې ترانې دي ته يې وينې که نه؟
مونږ ته هر چا دامونه ايښي د مرغانو په څېر
پې اچولي يې دانې دي ته يې وينې که نه؟
د ايشيا د منځ په څو شپږو مليونه افغان
د ظلم څومره زمانې دي ته يې وينې که نه
بې ادبې ده د ادب چېري محفل نشته دي
وطن کې څو پاگل خانې دي ته يې وينې که نه؟
د وطن مينه مې گناه ده څوربدلې يمه
بنکېپاره يې واره تبناني دي ته يې وينې که نه
کارغه گونگې په ازادۍ گرځي سيلونه کوي
په خوله يې څومره افسانې دي ته يې وينې که نه؟
قمري له ظلمه د صياد نه په نغمو کې ژړل
ويل يې دا څه زمانې دي ته يې وينې که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۸

په خپل وطن کې خوارو زار چې ګدا يې کوي تل
د بل په لاس کې خزانې دي ته يې وينې که نه ؟
د خلکو وينې څښي ليوان دي انسانان خونه دي
چې يې په لاس کې پيمانې دي ته يې وينې که نه ؟
دا په مونږ څه وشول دا چاوکړل د څه دپاره
ښارونه دي ويرانې دي ته يې وينې که نه ؟
مملکت وران شو اجتماع ته خدمت دغسې وي
دا خوشې خوشې بهانې دي ته يې وينې که نه؟
که څوك خدمت کوي دنيا کې مشالونه شته دي
خادمه دغه څه کانې دي ته يې وينې که نه؟

۱۰ د قوس ۱۳۵۶

يادګېرنه ــ د داود خان د جمهوريت کانې پکښې يادې شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو دلته او هلته

روغه پښتو ماته شوه دلته هم او هلته هم
خونه مو میراته شوه دلته هم او هلته هم
چېرته چې پښتو نه وي څه به ترې امید کوو
دا ارزو مو پاته شوه دلته هم او هلته هم
دلته مو پارسې وهي هلته مو هنکو وهي
ژبه مووفاته شوه دلته هم او هلته هم
ګرځو حکومت پسې درومو په دولت پسې
نن چار مو صباته شوه دلته هم او هلته هم
زورپه ثقافت کې دی نه چې حکومت کې دی
لاره مو بل خواته شوه دلته هم او هلته هم
وايي پښتو شاړه ده دا ژبه ويجاړه ده
دا ملنډه زياته شوه دلته هم او هلته هم
خوان کول مو غويمي کوی زوړ راکې پلمې کوي
هيله مومولاته شوه دلته هم او هلته هم
شرم رانه لاړلو مړشولو غيرت زمونږ
مخه ناروا ته شوه دلته هم او هلته هم
مړ محمد ګل خان شولو زوړ فخر افغان شولو
مخکښې پښتو شاته شوه دلته هم او هلته هم

کابل ۱۵ د جوزا ـ ۱۳۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خان عیبونه

خو تا راته ویل چې د پښتو شعرونه لیکه
خبرې د بدرۍ او د ملوک خوبونه لیکه
د ګل او د نسیم او د آسمان د ښکلیو ستورو
ضمیر راته ویل چې د ژوندون رازونه لیکه
په مخکښې مې پښتون و خورېدلی ترهېدلی
پښتو راته ویل چې د پښتون غمونه لیکه
درخو د خپل وطن چې ګیره شوې مې لیدله
قلم راته ویل زما په خوله اورونه لیکه
په شونډو دې خه نه وو خو د سترګو اشارو دې
ویل چې لیکه لیکه دا د خان عیبونه لیکه

۱۳۵۲/۴/۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمهوریت تاسیس

جمهوریـــــــــــت ؤ آرزو د خـــــــــلکو
مـــــلي نهضـــــــت ؤ آرزو د خـــــلکو
ســـيال چــــې افغـــان کـــا د نــــور قومونــــو
داســــــې دولــــــت ؤ آرزو د خـــــلکو

* * *

۲۶ د سرطان ۱۳۵۲

یادګېرنه ـ دا او ترډې وروسته اشعار د داؤد خان د جمهوریت په وخت کې
لیکل شوي دي ـ فکر دې وشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولي محمد خان مخلص په ياد

شاعره ستا ښكلي صورت مې شو ياد ستا د مزې ښايسته صحبت مې شو ياد
د كندهار د سيمې ستوري وې ته په خوارو خلكو باندې سيوري وې ته
رشتيا زهيروې په ملت باندې منئين د خلكو په خدمت باندې
څومره ازاد وې ستا فطرت شاعره مولا دركړې وې قدرت شاعره
طمعه او ډار دې طبيعت كې نه وې سازشي كار دې په فطرت كې نه وې
وې ائينه د پښتني تولنې تل به دې كړې د ارتقا څېړنې
كله ولاړ به محافلو كې وې مصروف د خلكو په روزلو كې وې
كله به ګرځې په كار باركې شوې كله ورګډ به په درباركې شوې
حرص دې وژلی وې ازاد شاعره ځكه دخلكو يې په ياد شاعره !
هر څه دې كړل خو دملت په مينه نه دپيسې نه د دولت په مينه
په زړه مې ګرځي ستا خوږې خبرې له ميني ډكې د مزې خبرې
ځان به دې وور كه د كوچنيانو سره درونـد لكه غروې د لويانو سره
ډېره د جمعې د يارانو وې ته تندر په سر د مغرضانو وې ته
ستاپه ښكنځاوكې حكمت پوښلی وې تولو خلكو ته عبرت پوښلی
وې د مومنداو د داؤدملګری د قام د ګټې او د سود ملګری
راته يادېږي ستاروان شعرونه د محافلو قهرمان شعرونه
بالفعله شعر په محفل كې ويل لوړ مطالب نظم و غزل كې ويل
وې ستا د طبعې لوړمثال شاعره چې پكښې زور وو هم جمال شاعره
دخدای رحمت ستاپه مدفن دې وي ستا په اروا لا په كفن دې وي

واخله سلام دې د خادم مخلصه !
نوم دې ژوندي اوسه دائم مخلصه !

كابل = ۱۴ د اسد ۱۳۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر حمزه شینواری

چې مین په پښتو ژبه او مسلک دی
چې رشتیا په پښتنواله باندې کلک دی
د خیبر د ادب پلار امیر حمزه دی
چې یې هر تالیف ددې لارې محک دی

* * *

محمد عمر سیماب

په سیماب محمدعمرمې زړه زهیردی د خوږې ژبې شاعر مرض کې ګیردی
قومیت عالي احساس دپښتنوالې دا شعری نغمه اواز یې د ضمیر دی

مراد شینواری

ښایسته ګلونه واشول په خیبر کې کاشکې داسې ګلان شنه شوای په شبېر کې
د مراد د تاترې شعر به ستا یې دقیقې که بیا ژوندی شي په باختر کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

صلحه عدالت او که جنګرېز بنه دي مـرګ تـه... او چـنګېز بنـه دي
زيات د پښتونخوا په دښمنۍ کې څوک مخکښـې دی... او کـه انګريـز بنـه دي
شـاړو وچو ځمکـو د افغـان لـره بـند د اباسيند او کـه کاريـز بنـه دي
څه به دي په مات زړه غېږ کې ونيسم ماتـه دي خـندا او يـو مکېـز بنـه دي
يـو خـو بـه پـه سلو کـې سر ووهي هـر مـلي شـاعر لـه تخمرېـز بنـه دي
څه چې ديوانو نه سړي ډک کې پړې يـو شـعر بنايسـته او د لاوېـز بنـه دي
سرچې دسـهاک اودزردشت نه وي ډک لـه هيندوانو څخـه پاليـز بنـه دي

ما چې د اغيار په کور کې وليدل
دې غريـب خـادم لره دملېزبنه دي

جلال اباد = ۳۰ د عقرب ۱۳۵۳

غزل

ووايـه څـه نـوي دې راوړي دي مـه وايـه چـې دا او دامـې کـړي دي
وينم د ليـډر او د واکـوال پـه لاس تـول د اسـتعمار د عصـر پـړي دي
وخت دسرېټوب او ابتکاردی اوس بـندو، کـه ډکی وي اوبـو وړي دي
نـه شته دی فولاد د پښتون سيمه کې څه چې دي چوون او وسپنځړي دي
بيـا يـې غولـوه دا بـې همته قـام دا کـاتې زرګونـه خـلکو کـړي دي
ووېـل شـو وخـوړل شـو وځـېـل دا چـې افغانـان دي واړه مـړي دي
مـا تـه نـن خـادم ووېـل دغـه دي دغـه چـې کـرم يـې نـوي زړي دي

اول د قوس ۱۳۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

مات قلم

قلم مات و، توره نه وه غیرت غلی وُ په کنج کې
نه ملت نه جامعه وه یو کالبوت وبې له ساه نه
نه تهذیب نه تمدن وُ نه تاریخ نه ثقافت وُ
غارت شوي وه دا خاوره د مادي هم له معنانه
ساه ختلی تره‌بدلی ستروکس د پښتنو وُ
نه خبر وُ له خپل ځانه نه له حاله د جهانه
وږي تږي لوڅ لپړ وو راګیرشوي په لوی جال کې
بې له ځوره بې له جبره نور څه نه و له بالانه
سره لیوان وو راتوی شوي پررمه چې شپون یې نه وُ
ماتېدل په پټه خوله به بې له آه و له فغانه
نه تعلیم نه تربیه وه نه هدف نه مفکوره وه
دا د هیڅ خاوره نه وه د هرچا وه له بل خوا نه
له لعلونو جواهرونه دا ډک وطن خراب وُ
خرابي وه له هر خوانه هر سړي وُ پرېشانه
مرضونه نفاقونه دښمني اختلافونه
په دې ځمکه راخپاره وولکه ورېځې له اسمانه
پوره دوه سوه کالونه بل په دې ځمکه سور اور وُ
په هغه ورځ چې شوه پاتنه له میرویس او احمد شاه نه
احمد شاه په پاني پت کې استعمار ته ماتې ورکړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خونمسو یې په درې واره کړو بهر له پښتونخوانه
چې په مخامخ جدل کې استعمار کامیابه نه شو
جوړ شو داسې دسیسوته چې ګوزار و کاله شا ـ نه
هېڅوک پوه په مونږه نه دي پرهغه دی چې ناکام شي
مونږه ولې خبر نه وو د خپل عصر له رجحانه
فلسفې د نشنلزم سره جنګ کله کېدې شو
په شاهي مطلق رژیم چې رنګېدی شي په اسانه
که افغان غواړي چې سیال شي د سیالانو په قطار کې
په ښه شان دي ځان خبر کا له فکرونو د دنیانه
په ملي خمود کې نه شي حل د ژوند پرابلمونه
دا دنیا د انقلاب ده انقلاب باندې ودانه
یو ملي انقلاب بویه چې محکم په ملیت وي
او په ګټه د ملت وي تیره کنبهږدي ابتدانه
که سانچه په افغانزم کې سوشل دیموکراسي شي
ای خادمه مشکلات به راته واره شي اسانه
ملتونه نهضتونه همېشه لیډران غواړي
خو چې مړ قام راژوندی کا مسیحا دزمان غواړي

* * *

کابل ۲۵ د اسد ۱۳۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیسو غلام

ابرو دې خرڅه کړه ایمان هم د پیسو دپاره
قام دې رسوا کړلو او ځان هم د پیسو د پاره
مونږ نه پوهېږو چې دا دومره پیسه څه کوې ته
وجدان دې وقف کړو جودان هم د پیسو دپاره
تا د پیسو دپاره څه وو چې دې ونه کړل ؟
هېواد دې پرېښودو افغان هم د پیسو دپاره
ته نه پوهېږې چې دوره د پیسو ختمه شوله
ځمکه بدبینه ده آسمان هم د پیسو دپاره
که مسلمان وای خو حلال کسب منصب په ۀ ستا
تا خولا خرڅ کړلو قران هم د پیسو دپاره
پیشه د ژوند ده وسیله تاخو ژوندون ګڼلی!
په عصرېښې ږدې په زمان هم دپیسودپاره
خلک پیسې په خپل مسلک او په مذهب لګوي
ستا ۀ شعار د مسلمان هم د پیسو دپاره
دښمن چې راوړلې پیسې بې ایمانانو لره
تاورته ځان کړوبې ایمان هم دپیسودپاره
چور او چپاو غلاخیانت چې تا کولو دلې
هېردې ۀ حکم دوجدان هم دپیسودپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ د حساب او د کتاب ده پيسه څومره لري؟
څه راته راکړه امتحان هم د پيسو د پاره

مولادي روند کړه دا وطن مستعمره خونه وه
چې تا ګنلی و د ځان هم د پيسو دپاره

ای پيسه داره سرېتوب دې په پيسه کړو بدل
يقين دې خوشې وګومان هم د پيسو دپاره

د پيسه داروحکومت کې سرېتوب چرې وي
فضل ودانش خرڅ شي ارزان هم دپيسودپاره

په دې غريب وطن کې داپيسې له کومه کړې تا!
راوړه دليل او څه برهان هم دپيسو دپاره

تـا چې دا لوی اولس دښمن تـه پـه پيسـو ورکـوو
وخت دی چې سردې کړې قربان هم د پيسو دپاره

* * * * *

جلال اباد ـ اول د ميزان ۱۳۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

هاتفي آواز

هاتف راته بېگا د ازادۍ په باب کې ووې
بېواکه يو انسان چرې ازاد نه شي کېدلای
بېسرغ د استقلال د ډېرو خلکو په سر ږېږي
خونسن د ازادۍ دغه مراد نه شي کېدلای
يو قام چې ازاد پرې ازادۍ باندې ژوندون کا
دا کار بې له مېړانې او جهاد نه شي کېدلای
جهاد د ازادۍ ته لاربنوونکې مېړه بويه
بې سره د افرادو اتحاد نه شي کېدلای
د قام دلاس او پښو نه زولنې چې ماتې نه شي
بل شی په داسې حال بې له فرياد نه شي کېدلای
اسير چې د يو قام وي ثقافت د بل په لاس کې
هېڅکله په ملي بنيه ازاد نه شي کېدلای
دولت چې د ملت په ثقافت بناندې محکم شي
د عصر له صدمو څخه برباد نه شي کېدلای
وحدت چې په ملت کې د عمل او فکر نه وي
کامل يې په هېڅ قسم اقتصاد نه شي کېدلای
ملت او حکومت چې په دولت کښې سره يو کا
نور څه بې له تاريخ ورته بنياد نه شي کېدلای
په رنګ د مليت کې خپل پردي سره يو رنګ شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفریق یې بیا د رنګ او د نژاد نه شي کېدلای
تاریخ او ثقافت او روایات ېې د وحدت دي
دا کار په چال او زور او په تضاد نه شي کېدلای
یو قام چې لاس و بل ته د دوړی دپاره نیسي
همدا ورلره بس ده چې ازاد نه شي کېدلای
بې علم او بې له فنه ددې عصر چاره نه شي
د بل په رنګ کې رنګ مونږ ته استادنه شي کېدلای
سوشل د یموکراسي که افغانزم سره ملبه شي
بیا هېڅ په دغه فکر انتقاد نه شي کېدلای
د ځان له پېژندونه پس جهان پېژانده بویه
په تش خالي تقلید کار د هېواد نه شي کېدلای
که څوک د زړه په مینه طلبګار د حقیقت وي
رشتیا چې له دې زیات ملي ارشاد نه شي کېدلای
هېڅ لویه بدبختي به له دې زیاته بله نه وي
په طرحه د خادم که اعتماد نه شي کېدلای

* * *

میزان ۱۳۵۲

نوټ: دا یو مخکېنی نظم دی چې ترمیم پکښې شوی دی.

* * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني جمهوریت

(۱)

ای جمهوریته سلامونه دي   تا ته د ملـت احتـرامونـه دي
لوړ دې وي بیرغ ستا دافغان په سر   تاج د افتخاره د انسان په سر
تا دنیا اوچته کړه اسمان لره   خپل حقونه وبخښه افغان لره
تادنیاکې ختمه غلامي کړله   ور که له انسانه دې خامي کړله
سم دې کړو ناداره د بادار سره   ودې نمانځه دی په افتخار سره
لارد ارتقا دې ورته سمه کړه   خوا دې د هر چا توله راجمه کړه
بیرته لاردفضل واستعدادشوله   ور که زورګویي په عدل و داد شوله
کله چې ازاد فضل وکمال شولو   زر د انسانانو بیدل حال شولو
هر سړی په خپل شخصیت برشولو   لوړ په دې نړۍ کې هنر ورشولو
تا دیموکراسي کړه د قانون سره   یو ځای په دنیا کې د ژوندون سره
مات چې دې زنځیرد استبداد کړلو   خلاص دې بنیادم له استعباد کړلو
هر شي کې ازادتفکرات وشو   زراختراعات او ایجادات وشو
ته وې چې کړه دنیا دې مسمه کړه   خلاصه دې دنیاله لویه غمه کړه

ای جمهوریتـه سـلامـونه دي
تا ته زمونږ خاص احترامونه دي

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

ته جمهوریته څه مهمان نه یې   نوی نا اشنا خو په افغان نه یې
لاره کښې اغزي وولاره بنده وه   ځکه د ژوندون مزه بېخونده وه
ته په افغاني دنیا کې لوی شولې   نه خبر زمونږ په خوی وبوی شولې
بسېنې جرګې د افغاني نړۍ   دا وې نښانې د جمهوري نړۍ
ټول کارونه مونږه په جرګو کړي   نه مو په پیسو او د سیسو کړي
وښیه زمونږ سرمایه دار، نه و   هیڅوک په هیڅ وخت کې مو بادار نه ؤ
نه مونږه په خلکو باداري کړې   وګوره مونږ څومره هوښیاري کړې
ملک د ازادۍ او حریت ؤ دا   ټل ودان په کار او په زحمت ؤ دا
دکې مو حجرې په مېلمنو وې ټل   سختې وظیفې دکورېښوې وې ټل
سیمه وه مصونه د افغان ولس   نه پکښې اجبار ؤ په دهقان ولس
برخه د هر چا پکښې معلومه وه   هو د بېغیرت برخه معدومه وه
دلته وه سیالي په ښو کارونو کې   داسې ویښتون په محفلونو کې
وروسته بیا له مونږه مرور شولې   شکر چې بیا راغلې معتبر شولې

ای جمهور یته سلامونه دي
تا ته د افغان احترامونه دي

*   *   *   *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

راشه ته اوس زمونږه چارې سمې کړه
روغې را ته نن واړه بېرهمې کړه
مخکښې معارف کړه- د افغان په لار
بیا ورسره سم د مسلمان په لار
تول علم وتنویرکړه د وطن په خوا
نه دې وې هېڅ شي دمېرخمن په خوا
بې علمه وطن خو څه وطن نه وي
بې ګلوګلشن خو څه ګلشن نه وي
علم چې وطن لره وي ینار وي
هنر پوهاند چې غیر لره وي مار وي!
مونږ په دې وطن کې رښا یې غواړو
نن د علم وفن اکاډیمي غواړو
هرقام ته هیواد مولا ورکړی دی
دا جنت یې مونږ ته پېرزوکړی دی
امرکړه چې مونږه وطنخوا اوسو
ګرد سره زامن د پښتونخوا اوسو
څوک چې بله لاره باندې یون کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای دې وبښي په د پښتون کوي
بې سمې پوهنې مليت نه وي
بې له مليت څخه ملت نه وي
ژوند د هر ملت دې په کولتور سره
غوندواره ولس دې په دستور سره
نه شته اقتصاد بې له کولتور څخه
نه شته دې کولتور بې له دستور څخه
ژوند دې په کولتور او اقتصاد ولاړ
هر ملي نهضت وي په بنياد ولاړ
ای جمهوريته راشه سم موکړه
سيال بيا د سيالانو د عالم موکړه
مونږ د نيا کې ژوند په اطمينان غواړو
ځان غواړو افغان غواړو جهان غواړو
ای جمهوريته دې سلام زمونږ
ستا ملي بيرغ ته احترام زمونږ

کابل ۳۰ د جوزا ۱۳۵۳

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني وطن

ښکلی دی او بر دی افغاني وطن   هر ځای نه بهتر دی افغاني وطن
ډک دی د لعلونو جواهرونه   څه وشوه که غر دی افغاني وطن
بام ددې دنیا ده د پامیر څوکه   تل (په مېږ) او نمر دی افغاني وطن
لوړ غرونه سیندونه ځنګلونه دي   لمنځې او ښېتر دی افغاني وطن
شګې د سیندو یې له طلا ډکې   خاوره شګه زر دی افغاني وطن
وګوره انسان که ښاپېري دی دا   حسن جلوه ګر دی افغاني وطن
مور د تمدن پلار د قومونو دی   اریین ټبر دی افغاني وطن
ځای د سرېتوب او د اخلاقو دی   کور د زرتشتر دی افغاني وطن
تیره د ګېډژوندپکښې ملي کښېښوه   غالي د دفتر دی افغاني وطن
مړه ډېوه د کور روښان رابله کړه   روڼ او منور دی افغاني وطن

ځېل جلا تهذیب او تمدن لري
نوروته رهبر دی افغاني وطن

ګرچې اوس له پښتونه رالوېدلی دی   کلک لکه سنګر دی افغاني وطن
ملا د استعمار ورپاندې ماته شوه   سخره، تېره غر دی افغاني وطن
سر تېټول دلته نیوهېږي څوک   حر او زړور دی افغاني وطن
دلته شرافت او غیرت وزېږېد   ډک له دې هنر دی افغاني وطن
دا اتحاد کله متعاتېدلی شي   یو قام او ټبر دی افغاني وطن
ساکه دی که کاسې دی د داد یک سره   دغه یې مقر دی افغاني وطن

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورد که بلوڅان که داردیان دي ځوک ‌ ‌ ‌ څانګې دي شجر دی افغاني وطن
ګوري هزاره ځان ته غوري وايي ‌ ‌ ‌ خلاص د بل له شر دی افغاني وطن
پارت، یوچي تخار تول سره ورنه دي ‌ ‌ ‌ ستوري دي قمر دی افغاني وطن
پښت د تولو سته نوري څانګې دي ‌ ‌ ‌ خومره مستقر دی افغاني وطن
سیند د اباسیند یې بېلوی نه شي ‌ ‌ ‌ پروت تري لرو بر دی افغاني وطن
د هري پلمې جوړې شوې جوړېږي لا ‌ ‌ ‌ تولو لره سپر دی افغاني وطن
قام وطن دې وپېژنه ځوانه ته ‌ ‌ ‌ مور دې ده پدر دی افغاني وطن
فکر د تحرير او د تقرير سره ‌ ‌ ‌ وروزه مضطر دی افغاني وطن
تول جهان آزاد شولو اباد شولو ‌ ‌ ‌ نن ولې ابتر دی افغاني وطن

ځئ چې ځپل حساب له سره ونیسو
فکر او عمل دواړه غوره ونیسو

* * * * *

۱۵ د قوس ۱۳۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو قلم خو را له پرېږده که

هر څه دې ستا وي يو قلم خو راله پرېږده کنه
چې سر دې لوړ کړم يو علم خو راله پرېږده کنه
مادا د شعر دنيا واخيسته معنى پسې شوم
دا د معنى د ملک رقم خو راله پرېږده کنه
سر په آسمان يم د تاريخ د عظمتونو په ياد
دا د تاريخ جاه وحشم خو راله پرېږده کنه
که څوک سپين غر شي تيتولى نو افغان به کې تيت
دامې قسم دى دا قسم خو راله پرېږده کنه
شپه ده تورتم دى زه به څه دې هدف په لورى
که څه انصاف وي نو تورتم خو راله پرېږده کنه
ارمان مې دا دى چې يو پل په لار کې واخلمه زه
په دغه لار کې يو قدم خو راله پرېږده کنه
تپې تپې توتې توتې يم د ظالم له لاسه
زما طبيبه څه ملهم خو راله پرېږده کنه
د مينې غم ته دې څوک غم نه وايي غم خو نه دى

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښ په دې غم یم نو دا غم خوراله پرېږده کنه
افغان د علم او د قلم په زور وهلی خلکو
دا د تاریخ علم و قلم خوراله پرېږده کنه
کوشسي، تخار، یفتلي ساک دي سهاک وپېژنئ
چې دربنکاره کړم جام د جم خوراله پرېږده کنه
د چین او هند او له رومانه افغان کم خونه وُ
څنګه راکم شو کیف او کم خوراله پرېږده کنه
له هغو تېرو عظمتونو یو ماتم لرمه
وایي خادم دغه ماتم خوراله پرېږده کنه

جلال اباد – خادم مېنه – حمل ۱۳۵۴

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتیانا ادې

زمـا ادې پښتـیـانـا ادې!
زما د مور او د بابا ادې !

چې ته ژوندی یې زه ژوندی به یمه   ستا په خدمت کې ګړندې به یمه
ژوند مې مرهونه دی له تا ادې   زمـا ادې پښتیانا ادې
که څه غیرت او ساهوتوب لرمه   او که څه برم او ښاغلتوب لرمه
دا زما نښه دی دا دی ستا ادې   زما ادې پښتیانا ادې
ما ستا په غېږ کې سرېتوب زده کړی   درس د مېړانې او نرتوب زده کړی
ترې وابه نورم په بل خوا ادې   زما ادې ای پښتیا نا ادې
ادې ما کله د چا حق خوړلی   ووایه کله مې ناحق خوړلې
خو بل دې هم نه خوري زما ادې   زما ادې پښتیانا ادې
ای د غیرت او نهضتونو ادې   د ارین د تول قومونو ادې
زه دې بچی تول وفا ادې   زما ادې پښتیانا ادې !
زه دې په ژبه په کولتوریم مئین   ستا په ښه خوی او په دستوریم مئین
ستاشرافت دی په رښتیا ادې   زما ادې پښتیانا ادې
دا جمهوري قبا دې نوې اوسه   دا د زرېښت ښکلا دې نوې اوسه
تازه دې وه د مخ ځلا ادې   زما ادې پښتیانا ادې !

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستایمه

یوځل راته ووایه چې ستا یمه
زه دې په دې تمه باندې پایمه

دا دنیا لـه مینې جوړه شوې ده   دا خوږوزه نـه یم چې دا وایمه
مینه خوګناه نـده چې پټـه شي   وایم چې مین یم او پـه تایمه
زړه کې مې یو عشق د وطن ځای شولو   تـا هـم د وطـن پـه مینه ستایمه
تـه دپښتونخوا د جـنت حـوره یې   زه یو فداکـار دپښتونخوا یـمه
ای خادمـه ستا دا پاکه مینه مې ـ   خوښه شوه ـ داستایمه او ستا یمه

۲۸ دقوس ۱۳۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاشکې توتکۍ او یا بلبله وای

(۱)

کاشکې توتکۍ او یا بلبله وای
هېڅ خبر له ځان او نه له بله وای

سیل به مې کولای په بېداؤ کې — تل به ګرځېدلای په فضاؤ کې
کله به دهقان سره مشغوله وای — ناسته به په څانګه یا په پوله وای
یا به دشپانه او د غویه سره — یو ځای ګرځېدلای په مزه سره
چېرته د بهار په تازګیو کې — مال چې څرېدلای په پټیو کې
یا ګلې رمې وای په راغونو کې — یا د سیند په غاړه یا په غرونو کې
ما به یې په شا باندې سپارلې کړلای — تل به مې سیلونه خوشحالي کړلای
یا د تلیفون په تار به ناسته وای — هو د ښونغمو په کار به راسته وای
زه به سیلانی تل د خیبر وړمه — ژمی به مې لرءاوري به بر ومه
دلته چې بچي به لویولای مې — بیا به د پنجاب په لوري ورلای مې
سیل به ؤنغمې به وې مزې به وای — ژوند به ؤاو خوند به ؤ چرچې به وای

کاشکې توتکۍ او یا بلبله وای
هېڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې تېوس چرې ليدلای مې　　يا د قام دوښ چېرې ليدلای مې
سخت به په تونګو سره وهلوما　　کلک به په حملو سره شړلو ما
تل به په دفاع کې د چرګوړووم　　هم به په مخالفه د سرخوړووم
دروند به په نظر کې د مرغانو وم　　سيال به په جرګه کې د سيلانو وم
باز او که شاهين او که با ښه به وه　　هريوته په زړه کې انديښنه به وه
ما ته په ادب او په سلام به ؤ　　تل په درناوي او احترام به ؤ
هر مارغه به ناز او نخرې وړای زما　　دېر لحاظ او پاس به هر يو کړای زما
ما ته زور اور بسه زور ورنه ؤ　　هېر به له هېچا زما سحر نه ؤ
قدرز د نغمو د سباوون زما　　هر يو به کولای په ژوندون زما
دروند چې په ملت وای په هر چا به وم　　هم د انسانانو په نګاه به وم

کاشکې توتکی او يا بلبله وای
هېڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

داغ مې په زړګي ساز د بلبلو دی   ژوند د بلبلانو د ستايلو دی
لورې ونې ګوري په باغونو کې   جګ سرونه نيسي چينارونو کې
دلته ترانې خپلې اغازې کا   غوږ لره موښکلې مانې سازې کا
هرڅوک په خواږه خوب کې ويده وي تول   ببله بلبلانو نه پراته وي تول
شين سهار تنکی بهار نغمې خوږې   شومه د صبا کې ترانې خوږې
روح لره تالې وي د سکون پکښې   خمر وي، مستي وي، د جنون پکښې
څومره حرارت څومره جرات لري   دا وړه مرغۍ څومره قوت لري
څومره نرۍ ژبه وړه خوله لري   پټ تتمر کې پو بخرۍ زړه لري
ګرمه هنګامه وي د بهار له دې   ښکلې لوړې څوکې د چنار له دې
توره ده خوښکلې ده مرغانو کې   ډېره نازولې ده مرغانو کې

کاشکې توتکۍ او يا بلبله وای
هيڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

دا ده توتکــی راغلــه بهــار شــولو   بیــا د پســرلي د ګــلو وارشـولو !
راغلــه اباســیند بــاندي راتېــره شــوه   یخــه ده څپلــه خـو رانه هېره شوه !
زیــــــري د بهــــــار د تــــازګیو دی   وخ ، د ایینودلــو دنیــا لګېــو دی
ښکـلي توتکــی هــر کلـه راشــي تــه   کاشکـي د زړه درد لــره دوا شــي تــه
نښـــي د وفـــا درکـــي محکمـــي دي   دا پــه انســـانانو کــي لاکمـــي دي
څپلــه جالکــی دریــاندي ګــرانه ده   تیــنګه غریــزه دي لــه انســانه ده
راشــه څپلــه جالــه کــي بچــي وکــه   ورانــه جالــه جــوړه کــه خواري وکه
ستا ښکـلي سـندري خونـدوري دي   شــات دي، چوهــاری دي یاشکري دي
ستاسو د جوړي ژوند څومره ښکلی دی   مونـږ تــه د تقلید او د ستاتیلو دی
شـور مخـالفت او جنـګ مـو یـا دنـه دی   خوشي چتي کار د ننګ مو یادنه دی
کاشکي توتکی او یا بلبله وای !
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

وګورئ مرغی څومره هوښياري دي　　څومره مهذبې فدا کارې دي
ځالې ته پردي ورته راتلی نه شي　　نر او ښځه بل يو سره تلی نه شي
کوز کې توتکی باغ کې بلبله ده　　هلته په ده بره کې يوه بله ده
ټولې ترانې وايي نغمې کوي　　ځارکا په خوارانو او پيرې کوي
ټولې ثناخوانې پرهيزګارې دي　　واره د ظالم مخکښې تيارې دي
کله په بانه باندې راپنډې شي　　کله د ګونګي په مخکښې ونډې شي
نه پر پردي ظالم د ظلم کار لره　　نه کوم ازاري د چا ازار لره
وګورئ تقوی يې سياسي نده　　نغوته د فطرت ده لباسي نه ده
شعر او شاعري نده تعليم کوي　　ټول قوي مرغان ورته تعظيم کوي
وګورئ ملت يې له قومونو دی　　ځای د تأمل او د فکرونو دی

کاشکي توتکی او يا بلبله وای
هيڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

هیڅ به خبر نه وای چې دنیا څه ده   قسام وطن، ذلت او ارتقا څه ده
نه به وای سرګرمه په کلیاتو کې   تل به وای سرګرمه په جزیاتو کې
زړه به مې خوږین نه وُ ګړېدای به نه   پټ پټ به خپل زړه کې ژړېدای به نه
رنځ به د اعصابو راته پېښ نه وُ   غم به مې د زړه په سر کې هیڅ نه وُ
نه به د حُسادو دام کې ګیرومه   نه به په خپل فکر کې اسیر ومه
نه به وای د علم او د کتاب پسې   ټول عمر اخته د اکتساب پسې
نه به مې زیار داسې بې ثمره وای   خلاص به د علم او ادب له شره وای
فکر د خدمت به خوږولای نه   غم به د لوېدلې قام خوږلای نه
نه به مې انبار د قلم پاتې وای!   نه به مې خواري داسې میراتې وای
نه به وای راګیر په شاګردانو زه   نه به هم سنګسار په مریدانو زه

کاشکې توتکی او یا بلبله وای
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

ای توتکی ما څوک ازار کړی دی ؟ دکی مې دچا لـه جـالې وریـدی
ای بلبلې زه هم نغمه خوان یمـه تـا غونـدې د سپین سحراڅان یمـه
زه هم په ملت باندې مفتون یمـه پاک یمه سپېڅلی یم پښتون یمه
داردحق په کارکې پېژندی نه شم گوریٔ د کارغانو صف کې تلی نه شم
جاله کې زما هم ذخیره نه شته بل چاته بې حقه مې اسره نه شته
ولې بنې اثره دي نغمی زما ؟ څلـه ناخبره دي کوڅې زما ؟
چار دې شم څه عیب خو راته ووایه څه بنکاره او غیب خو راته ووایه
تاسو بې نغمونه نور څه کړي دي؟ ولې مې خښلې اوبو وړي دي؟
ولې قام خبر نه شو په غم زما؟ ولې ملت نه شولو همدم زما ؟
زه قسم په سترگه د سحر خورمه نه به یم انسان که غم د زړ خورمه

کاشکې توتکی او یا بلبله وای
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

۱۵ د حمل ۱۳۵۵

جلال اباد - خادم مینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتنو تاریخ

چې مې وکتو تاریخ واړه غلط وُ خپل پردي وریاندې کړي تجارت وُ
د پښتون د مفاخرو لوی تاریخ ټول اړولی مسخ کړی سیاست وُ
ډېر افسوس مې په خان راغی او په قام خپل چې د علم په نوم شوی پرې غارت وُ
مونږ لوستل به مورخ دې بې طرف وي مګر دا یې کې پخپله سیاست وُ
د افغان په تاریخ هسې لوبې شوې چې د علم و نېږي ته خیانت وُ
دا انجیره بنه هم وسپړي په فکر د خادم په نوم لیکلی دا خدمت وُ
په دې باب مې هم څلور کتابه بشکل کړل ډېر افسوس دی چې د چاپ یې هیڅ فرصت وُ
پښتنی تاریخ پوهنه یې اول دی چې پوهانو ورته کړی ډېر حیرت وُ
بیا لرغوني پښتانه قومونه ګوره مستند په روایت او درایت وُ
له دې پسه بیا علمي پښتنولي ده هر یو باب یې انکشاف د حقیقت وُ
څلورم کتاب پښتون پښتنولي ده چې رد کړي د رقیب یې هر حجت وُ

په محشر کې مو هم فکر د خپل قام وُ
که نه ټول عمر فرصت په مونږ حرام وُ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی استعمار

لوی استعمار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
خوني ښامار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
تا چې ازار دی رسولی د بادار غلام ته
دغه ازار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
په هره ورځ کې نوې نوې تماشه جوړوي
دغه ټګمار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
په سل ټوټو کې د افغان یوه ټوټه پاتې ده
لا انتشار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
غوڅ یې کړه واړه هغه مزي چې ملت جوړوي
همدغه کار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
په تفرقه او اختلاف کې چې دنیا منلې
دا ایستاکار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
قافله لاړه د نه زوږ نه یوازې درومې؟
ګوره ښکار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
منلی حق ستا د کولتور درڅخه اخلي په زور
دا ستمګار دی ورپسې کمبخته پوه یې که نه
دیموکراسي خو شیطاني ده وایې څه یې کوې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغــه هوښيــار دي درپســې کمبختــه پــوه يــې کــه نــه
چــې ســتا د پـلار او د نيکــه ويـنې يــې هــم څښـلي دي
هغــه خونخــوار دی در پســې کمبخـتـه پــوه يــې کــه نــه
دنيــا تــه وګــوره خپــل ځــان تــه دې بيــا هــم وګــوره
دا څــه در وشــول خپــل جهــان تــه دې بيــا هــم وګــوره

* * * * *

۲۲ د حوت ۱۳۵۵

ومن الله توفيق

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولینا قیام الدین خادم

شاعر او لیکوال، د دري پنځوسو کتابونو ، رسالو او سلګونو مقالو لیکونکی د زیري، اتحاد مشرقي، طلوع افغان جریدو، د کابل مجلې او د اصلاح د ورځپاڼې چلونکی، د هیواد د موسسې رئیس، د ادبیاتو د فاکولتې استاذ، د پارلمان د مشرانو د جرګې غړی، د افغان ولس او د افغان ملت د ګوندونو موسس او د ویښ زلمیانو د ګوند مؤسس او غړی و.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library